Poštnina plačana v gotovini

Leto XX., št. 266

Ljubljana, sreda 15. novembra 1939

Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 5 — Telefon štev. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7 Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2 Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 11.842, Praga číslo 78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno 25 din. Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo: Ljubljana, Knaflijeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor, Grajski trg štev. 7, telefon štev. 2455; Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon štev. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Položaj v Indiji

Ob vsaki priliki se more opazovati, kako zelo so zadovoljni v Londonu nad zadržanjem prebivalstva v ogromnih, dobesedno po vsem svetu raztresenih udih svojega imperija. Dominioni so se vsi takoj uvrstili v enoto z matičnim kraljestvom. Komaj omembe vredni so bili pomisleki, ki so jih imeli v Južni Afriki, kjer je del burskega prebivalstva v začetku za nianso drugače gledal na razvoj dogodkov v Evropi. Toda to so bile le malenkostne razlike, izvirajoče iz preteklih borb med burskim prebivalstvom in Angleži. V celem pa se je britski imperij pokazal povsem trdnega in je izkazal večjo enotnost volje in razpoloženja, kakor so se nadejali celo njegovi prijatelji. Posebej velja to še za islamski svet, kar je tem večjega pomena, ker živi dobra tretjina vseh muslimanov na svetu v britanskem imperiju, tako da je ta daleč največja muslimanska državna zajednica. Saj živi samo v Indiji preko 80 milijonov muslimanov, po ogromni večini takih, ki jim pomeni še danes verska skupnost brez primere jačjo in konkretnejšo zavest nego narodno-jezikovno povezanost z Indi, s sorojaki drugih ver.

Prav v Indiji pa se kažejo sedaj interesantni problemi, tičoči se razmerja med domačim prebivalstvom in britansko oblastjo. V celem je mogla biti Velika Britanija ob izbruhu sedanje vojne tudi z odzivom v prebivalstvu Indije prav zadovoljna. Niti najhujši nasprotniki Angležev niso skušali omalovaževati ali zanikati tega dejstva. Toda polagoma so se začele kazati tudi drugačne stvari. V krogih kongresne stranke indskih nacionalistov so se začele oglašati kritične strune in vodstvo te stranke je čim dalje energičneje posegalo v javnost s svojimi zahtevami, ki postavljajo britanske oblasti pred kočljive in odgovorne naloge. Pri tem se ne more trditi, da bi bile zahteve kongresne stranke nasprotne angleški stvari ali ji celo sovražne. Vodstvo stranke, ki je vrhovni predstavnik indskega nacionalizma, se ni izreklo zoper britansko politiko v sedanji vojni, niti odkrito niti prikrito. Vsa poročila soglašajo v tem, da se indski nacionalizem zares ne vnema za druge politične tabore in da mu je britanski resnično še najbolj simpatičen. Iz mnogih izjav in spisov odseva, da so tudi indski nacionalisti uverjeni, da bi se jim v vsakem drugem imperialnem sistemu godilo slabše kakor v britanskem.

Duhovno so tedaj Indi v sedanjem konfliktu na britanski strani, toda indski nacionalizem hoče sedanjo priliko čim bolj izrabiti v svoj prid. Med njegovimi zahtevami sta poglavitni dve. Prvič zahteva kongresna stranka, da objavi britanska vlada določno svoje vojne cilje, kar pomeni, da se hočejo indski nacionalisti afirmirati kot samostojen, odgovornosti sposoben faktor; pripravljeni so, biti se za skupno stvar britanskega imperija, toda ne slepo, marveč hočejo vedeti, kaki so postavljeni cilji, za katere naj se z naporom vseh sil borijo tudi oni. Drugič pa je kongresna stranka postavila zahtevo, da preide britanska oblast do dejanj in da izvede v Indiji ono veliko reformo, ki naj deželi da samostojnost ter jo uvrsti kot poseben dominion v veliko britansko imperialno skupnost. S tem so indski nacionalisti izrazili zahtevo, da se prav sedanja prilika izkoristi za to, da se izvrši do kraja ona velika obljuba, ki jo je Anglija slovesno izrekla v letu 1917., da bo v Indiji postopno uvedla samoupravo.

Prilika zares ni izbrana slabo za indske nacionaliste. Danes je Veliki Britaniji gotovo mnogo do tega, da ji ostanejo simpatije prebivalstva Indije, pa hkrati simpatije demokratičnega sveta. Zato gotovo ne bi rada, da bi se prav v tem trenutku razvila v Indiji kako ogorčena borba. Toda na drugi strani ima Velika Britanija slabo izkušnjo s prehitro danimi obljubami, kakor je bila n. pr. slovita Balfourjeva deklaracija glede Palestine med svetovno vojno.

Vse te momente je upošteval britanski podkralj v Indiji sir Linlithgow ter je skušal v pogajanjih z obema velikima političnima organizacijama v Indiji, kongresno stranko, ki je predstaviteljica Indov, ter muslimansko ligo, doseči zlato srednjo pot. Toda vodstvo kongresne stranke je prišlo do zaključka, da so Linlithgowljeve koncesi je prepičle. Zahtevalo je takojšnjo izpolnitev svojih poglavitnih zahtev, a ko z njimi ni uspelo, je dne 22. oktobra prešlo v ofenzivo. Pozvalo je svoje pristaše, ki imajo večino v mnogih indijskih provinčnih vladah, da demisionirajo, kar se je zares zgodilo. Položaj v Indiji se je s tem vsekakor poslabšal, dasi preko teh prvih korakov opozicija še ni segla. Podkralj Linlithgow nima lahke naloge, precej pa mu je v oporo zadržanje muslimanov. Muslimanska liga je sicer prav tako izrekla želje, da se vlada v Delhih izreče jasneje in da pristane na nekatere indske zahteve, toda glede dominionskega statuta ima posebne zahteve, katerih izvedba naj zaščiti muslimane pred indsko premočjo. Zato so se na drugi strani izjalovila tudi prizadevanja za skupen nastop muslimanskih in indskih Indijcev, kar je seveda samo po sebi olajšalo stališče britanskih oblasti. Razvoj še ni končan in ne bo še kmalu. Veliki Britaniji lahko povzroči še marsikatero skrb, resnih težkoč pa ji bržčas ne bo pripravil.

Ruski napadi na Turčijo in Finsko

Moskovska „Pravda" očita turškim listom, da netijo razdor med Rusijo in Nemčijo, finsko vlado pa napada zaradi njene nepopustljivosti

Moskva, 14. nov. j. (Tas). Tukajšnja »Pravda« prinaša danes oster članek proti pisanju turškega časopisja, ki mu očita, da se v zadnjem času zelo trudi, da bi zanetilo razdor med Rusijo in Nemčijo ter med Rusijo in drugimi nevtralnimi državami, ki se še niso zapletle v vojno na strani zapadnih velesil. »Pravda« navaja zlasti več člankov iz turškega lista »Tan«, češ da očitno služijo temu namenu. Tako navaja »Pravda« iz »Tana« fantastična poročila o spopadih med nemškimi in sovjetskimi četami na Poljskem, dalje trditev turškega lista, da je Rusija priznala vse balkanske države za interesno sfero Nemčije ter da je bila sporazumna celo za vojno proti balkanskim narodom. Še bolj fantastični, pravi moskovska »Pravda«, so »Tanovi« članki o nekakšni razdelitvi Indije med Nemčijo in Rusijo ter o ustanovitvi nekakšnih samostojnih kitajsko-mongolskih republik, katere bi Rusija skušala izločiti iz japonskega vpliva.

»Pravda« trdi, **da skušajo turški listi s takim pisanjem zanetiti samo nezaupanje Nemčije in držav balkanskega polotoka do Rusije.** Prav tako pa se iz takega pisanja jasno vidi, da sedanja nevtralnost, ki jo Rusija ob vsaki priliki poudarja, Turčiji oziroma njenim zaveznikom ni pogodu.

Nova funkcija Litvinova

London, 14. nov. AA (Havas) Bivši ruski komisar za zunanje zadeve Litvinov je imenovan za šefa urada za informacije pri centralnem izvršnem odboru komunistične stranke. «News Chronicle« izve iz neuradnega, toda verodostojnega vira, da bo Litvinov imenovan za ravnatelja Marx-Engelsovega instituta v Moskvi.

★

Združitev poljske Ukrajine z ukrajinsko republiko

Moskva, 14. nov. j. Danes se je v Kijevu pričelo tretje izredno zasedanje vrhovnega sovjeta samostojne republike. Na dnevnem redu je bila deklaracija odposlanstva parlamenta zapadne Ukrajine, ki proglaša spojitev zapadne Ukrajine s samostojno republiko Ukrajino.

Parlament ukrajinske republike je zakon soglasno odobril.

Istočasno je parlament beloruske republike v Minsku soglasno sprejel zakon o pripojitvi zapadne Belorusije k tej republiki. Parlament je poslal nadalje centralni vladi v Moskvi predlog, da določi točno razmejitev med belorusko in ukrajinsko republiko.

Nemško-ruski trgovinski promet v zastoju

Curih, 14. nov. br. »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da je pri izvajanju najnovejših trgovinskih sporazumov med Rusijo in Nemčijo nastal zastoj. Rusija je po teh sporazumih dolžna Nemčiji takoj dobaviti milijon ton sena, a sedaj je pričelo primanjkovati zadostnega števila vagonov za te dobave. Zato je od Nemčije zahtevala 10.000 vagonov, nemška vlada pa se doslej še ni mogla odločiti, da bi se odrekla tolikšnemu vozovnemu parku, ki ga sama najnujnejše rabi za svoje vojaške transporte.

Prelom med Rusijo in Finsko

Finska vlada bo sedaj najprej proučila poročila svoje delegacije, nakar bodo storjeni nadaljnji sklepi

London, 14. nov. s. Finski zunanji minister Erkko je izjavil sinoči, da je stališče finske vlade napram pogajanjem z Rusijo še nadalje pozitivno. **Finska vlada ne namerava pogajanj odložiti za nedoločen čas. Najprej bo proučila poročilo svoje delegacije, nakar bo odločeno, ali se bo finska delegacija zopet vrnila v Moskvo ali ne.**

V finskih uradnih krogih so prepričani, da Rusija po prekinitvi pogajanj s Finsko ne bo nastopila nasilno, temveč bo čakala na razvoj mednarodnega položaja, preden bo obnovila akcijo proti Finski na drugi podlagi.

Vsi današnji finski časopisi poudarjajo odločnost finskega stališča napram ruskim zahtevam, ter ne kažejo pesimističnega razpoloženja, češ da je Finska itak storila vse, da omogoči sporazumno rešitev glede ruskih zahtev.

Sicer v razvoju rusko-finskih odnošajev danes ni bilo novih dogodkov. Finska delegacija je na poti v Helsinke. Ugotavljajo, da se je o priliki svojega tretjega obiska v Moskvi tekom desetdnevnega bivanja mogla samo za tri ure sestati z ruskimi državniki.

Da na Finskem položaj presojajo še vedno resno, pa kaže dejstvo, da je guverner helsinškega okrožja po radiu pozval žene in otroke, ki so bili evakuirani, naj se ne vračajo v svoje domove.

Moskovska „Pravda" na naslov Finske

Moskva, 14. nov. br. Današnja »Pravda« je objavila daljše poročilo iz Helsinkov, v katerem pravi, da izgleda že vsa Finska kakor vojno taborišče. 25 letnikov vojnih obveznikov je pri vojakih in vlada niti malo ne kaže dobre volje, da bi se sporazumela z Rusijo. Vlada tudi namenoma ni hotela predložiti parlamentu poročila o dosedanjih pogajanjih, ker je v skrbeh, da bi jo opozicija v zbornici preglasovala. Izjave, ki jih je včeraj dal novinarjem zunanji minister Erkko, po svojem duhu nikakor niso bile take, da bi bilo mogoče računati s tem, da bo sedanja finska vlada kaj storila za ugoden zaključek pogajanj s Sovjetsko unijo.

Kako daleč bi šli Finci v popuščanju

Moskva, 14. novembra. AA. Posebni dopisnik Havasa poroča: Finski krogi mislijo, da bodo Rusi za zdaj rajši počakali na nadaljni razvoj mednarodnega položaja, kakor da bi začeli nova pogajanja na novi podlagi. Potrjuje se, **da je glavni vzrok neuspeha moskovskih pogajanj, ker Finci odločno odklanjajo odstopitve Hangöa ter nočejo o tem niti slišati. Finci bi bili pripravljeni pristati na korekturo meje na Karelijskem polotoku, a ne tako, kakor si jo zamišljajo Rusi. Finci odklanjajo zlasti, da bi popravek meje segal do otoka Jorke. Finci so tudi pripravljeni odstopiti Rusiji Hogland in še tri manjše otoke. Rusi ne vztrajajo več na sklenitvi zvezne pogodbe in je ta ideja dokončno propadla.**

Zanimivo je pa omeniti, da se v leningrajski pokrajini opaža velika vojaška živahnost, ki bi utegnila lepega dne služiti kot pritisk na Finsko. Leningrad je že v vojnem stanju. Rusi so na finski meji zbrali 15 divizij, a tudi Finska razpolaga z obrambnimi sredstvi. Sedem finskih divizij, ki so zbrane za utrdbeno črto na Karelijskem polotoku, lahko teoretsko dolgo vzdrže, čeprav je sovjetsko vojno letalstvo mnogo močnejše.

★

Besarabija na vrsti?

Milan, 14. nov. z. Tukajšnja »Stampa« objavlja daljše poročilo iz Helsinkov, v katerem ugotavlja, da so Rusi nasproti Finski razvili svoje stare imperialistične načrte. Ruska politika se razvija povsem v duhu nekdanjih carskih ciljev. Rusija ima preveč zemlje, a premalo vode.

List izraža mnenje, da bodo Rusi, čim bodo spoznali, da jim akcija na severu Evrope ne gre zlepa od rok, takoj pritisnili na Rumunijo zaradi Besarabije. Kar pa se tiče Finske, izraža list mnenje, da je Stalinu uspelo z enostavnim pritiskom spraviti Letonsko in Estonsko na tla in Litvo prevariti z vilensko koncesijo, a da se bo glede Finske hudo opekel.

Londonski listi o položaju Finske in Holandske

London, 14. nov. s. Današnji londonski listi obravnavajo predvsem položaj Finske in Holandske. »Times« piše, da je smešno, da bi Finska mogla ogrožati Rusijo. Imperializem, ki ga je Rusija pokazala s svojo ekspanzijo v Baltiku, more biti naperjen proti eni sami državi in je v skladu z izselitvijo Nemcev iz baltiških držav. »News Chronicle« poudarja zanimanje, ki ga je pokazala Amerika za Finsko in pravi, da kaže enako zanimanje Amerika tudi za druge male države kakor n. pr. za Holandsko. »Daily Telegraph« pravi, da je začela Nemčija proti Holandski slično kampanjo kakor svoj čas proti Avstriji, Češkoslovaški in Poljski. Toda najboljša garancija za Holandsko je javno mnenje celega sveta, proti kateremu se Nemčija ne bo upala nastopiti.

Izmed ameriških listov pravi »New York Times«, da bo Finska za moderno Rusijo prva prava preizkušnja. Duh Finske je tako močan, da lahko ta sicer mali narod kot David prestraši Goljata.

Danes prve zatemnitve v Švici

Curih, 14. nov. s. Mesta Bern, Basel, Curih in Lausanne bodo imela danes prvo zatemnitev, ki bo trajala celo noč.

Nemški odgovor izročen

Nemčija je včeraj opoldne odgovorila na belgijsko-nizozemsko mirovno poslanico

London, 14. nov. s. Po poročilih iz Berlina je bil nemški odgovor na belgijsko-holandsko mirovno poslanico danes opoldne sporočen belgijskemu in holandskemu poslaniku in bo še nocoj dostavljen obema vladama.

O vsebini odgovora doslej še ni točnih podatkov. Po nekaterih informacijah bo nemška vlada sicer izrazila priznanje in simpatije za predlog, obenem pa sporočila, da nanj ne more dati pozitivnega odgovora, ker bi to po angleškem in francoskem odgovoru napravilo vtis, da je Nemčija pripravljena na kapitulacijo.

Francosko-angleški odgovor je Nemce ozlovoljil

Berlin, 14. nov. AA. (DNB) Nemška diplomatsko-politična korespodenca se bavi z angleško-francoskim odgovorom na belgijsko-nizozemsko posredovalno ponudbo in pravi med drugim:

Najprej je lord Halifax takoj po objavi ponudbe grdo osebno žalil nasprotnika in tako zadal udarec plemenitemu prizadevanju belgijskega kralja in holandske kraljice. Odgovora angleškega in francoskega državnega poglavarja, izdajata spet ono vročo željo do vojne, ki je zadosti znana iz stališča obeh vlad in iz govorov njunih državnikov, ter zato tudi ne presenečata. Toda celo za optimiste, ki bi hoteli v nekaterih odstavkih angleškega odgovora videti še nekatere možnosti, je hujskaški Churchillov govor izključil še poslednji dvom, da se Anglija noče odreči vojni. Zdaj se odkrito zahteva od Nemčije ne samo splošno poroštvo za mir, ampak se počasi dviga tudi zavesa z vsega, kar se je doslej še prikrivalo. Gre predvsem za ponovno uvedbo versajskega statuta, za obnovo ČSR in Poljske, dveh sovražnih trdnjav na vzhodni meji in v srcu rajha, ter za avstrijsko zvezo s tema trdnjavama. Kakor nekoč koridor na Visli, tako naj gre sedaj čez nemška tla koridor ob Innu, da se zapadu zajamči dostop do teh trdnjav proti nemškemu narodu. Razen tega naj se s tem nemško ozemlje odtrga od njenega partnerja v osi.

To ponovno dokazuje nesposobnost in nerazumevanje za potrebno ureditev Srednje Evrope. Restavracijska politika, s katero groze, dokazuje namen Anglije, da ustvari v tem delu Evrope takšne razmere, da bodo omogočile stalno vmešavanje v tem delu Evrope. Za nemški narod to dognanje ni nobeno odkritje. Angliji ni do takšnega reda na celini, ki bi jamčil moč in neodvisnost celine. Napoved o razkosanju Nemčije bo ves nemški narod sprejel kot napad na njegovo najbolj vzvišeno nacionalno posest na znanje in jo bo znal braniti z največjo odločnostjo.

K preiskavi v Monakovu

Curih, 14. nov. s. Bernski dnevnik »Bund« prinaša poročilo svojega berlinskega dopisnika o atentatu v Monakovu. Ta ugotavlja, da ni verjetno, da bi bila mogla biti katerakoli zunanja sila zapletena v atentat. Šele dan pred atentatom je bilo sploh določeno, da bo sestanek v bivši meščanski pivnici. Šele v sredo zvečer je sestanek napovedal monakovski radio. Da pa bo kancelar Hitler osebno prišel v Monakovo in na sestanku govoril, so zvedeli v Monakovu šele zadnji dan. Po vsem tem ne bi bilo mogoče atentata organizirati že dalje časa preje iz inozemstva.

Preiskava proti članom hohenzollernske rodbine

London, 14. nov. s. »Daily Herald« piše, da so nemške oblasti začele z novimi ukrepi proti monarhistom in tudi proti članom hohenzollernske rodbine. Ko je bil pred nekaj dnevi bivši nemški prestolonaslednik interniran na svojem domu v Potsdamu, je 22 članov bivše cesarske rodbine, ki služijo v nemški vojski, poslalo vladi protest, v katerem so izjavili, da bodo morali izstopiti iz nemške vojske, če bo prestolonaslednik zaprt.

Nato je bila v Potsdamu izvedena obširnejša preiskava. Policijski prefekt v Potsdamu je pred tremi dnevi baje nenadoma umrl.

Holandska kriza znatno omiljena

Na nizozemsko-nemški in belgijsko-nemški meji ni opaziti nobenega posebnega zbiranja nemške vojske

Pariz, 14. nov. j. Današnji pariški tisk kaže glede na razmerje med Holandsko in Belgijo ter Nemčijo sliko precejšnjega optimizma. Nekateri listi podčrtavajo, da na nemško-holandski meji ni pričakovati nobenega presenečenja vse dotlej, dokler ne pride nemški odgovor na poslanico belgijskega kralja in holandske kraljice. Pariški listi prinašajo tudi komentarje italijanskih listov, ki navajajo kot dokaz za popuščajočo napetost naslednja štiri važna dejstva: 1. govor holandskega ministrskega predsednika de Geera; 2. dejstvo, da je nemški zunanji minister von Ribbentrop sprejel belgijskega poslanika v Berlinu; 3. sprejem nemškega odposlanstva na obisku pri belgijskem zunanjem ministru Spaaku; 4. obisk ameriškega poslanika v Haagu pri holandski kraljici Viljemini. K zadnjemu obisku pripominja francoski tisk, da je bil izvršen na povabilo holandske kraljice.

Nobenega premikanja nemških čet na meji

Pariz, 14. nov. s. Francoska izvidniška letala so ugotovila, da ob nemški meji z Belgijo in Holandsko ni opaziti nobenega posebnega premikanja nemških čet. Tudi na železnicah in cestah, ki vodijo k meji, ni opaziti posebnega prometa.

Nemški poslanik pri zunanjem ministru

Haag, 14. nov. br Nemški poslanik v Haagu je bil danes dopoldne znova v zunanjem ministrstvu. Uradno ni bilo mogoče ničesar zvedeti o njegovih razgovorih s holandskim zunanjim ministrom Kleffensom. Politični krogi zatrjujejo, da se je tudi današnji razgovor nanašal na belgijsko-nizozemsko pobudo za mirovna pogajanja.

Haag, 14. nov. j. (Tas) Dopisnik angleškega lista »Sunday Times« objavlja članek, v katerem tolmači holandsko javno mnenje do pisanja angleškega časopisja o nevarnosti, ki grozi Holandski z nemške strani. Dopisnik pravi, da pisanje angleškega tiska tu ni bilo preveč simpatično sprejeto, ker je v preveč alarmantnem tonu slikalo nevarnost, v kateri se nahaja Holandija. Gotovi krogi na Holandskem sodijo, da je lahko edini uspeh takega angleškega pisanja širjenje vojne panike, kar pa nedvomno ne more biti namen Anglije v sedanjem trenutku.

Večerna seja vlade

Amsterdam, 14. nov. AA. (Stefani). Snoči se je v Haagu spet vršila seja ministrskega sveta.

Včeraj je bil prvič od začetka vojne v Amsterdamu alarm, ko je južna polovica mesta za poskušnjo utrnila luč. Poskus je bil na programu že dalj časa.

Promet po glavnih kanalih prepovedan

London, 14. nov. br. Iz Amsterdama poročajo, da je vlada davi izdala odredbo, po kateri je prepovedan vsak promet na kanalih princese Julijane in kraljice Viljemine ter na delih rek Meuse in Waal. V bodoče bodo smele ladje pluti po teh kanalih in rekah le s posebnim dovoljenjem oblasti.

Društvo narodov se ne bo sestalo

Pariz, 14. novembra. AA. Havas poroča iz Berna: Svet Društva narodov je sprejel predloge švedske in holandske vlade, da se skupščina sveta Društva narodov ne bo sestala 4. decembra, pač pa bodo le seje četrte komisije, ki naj bi izdelala proračunski osnutek za prihodnje leto.

Demarša Irske v Washingtonu

Washington, 14. nov. br. Državni tajnik Hull je davi odpotoval v Severno Georgijo, kjer namerava prebiti 8 dni dopusta. Glede na to so politični krogi mnenja, da v prihodnjih 8 dneh ni pričakovati nikakega večjega dogodka v razvoju mednarodnega političnega položaja.

Danes je v državnem tajništvu za zunanje zadeve irski poslanik protestiral proti temu, da so tudi zapadne irske teritorialne vode vključile v področje, v katerega je ameriškim parnikom dostop zabranjen. Poudaril je, da je zaradi tega za irski trgovinski promet z ameriškim kontingentom nastala velika škoda.

Takoj po tej demarši je državni departement objavil komunike, v katerem naglaša, da prepovedana pomorska področja niso bila določena v svojem sedanjem obsegu za ves čas sedanje evropske vojne, marveč jih bo prezident Roosevelt na podlagi svojih posebnih pooblastil od časa do časa spremenil, čim bi se za to pokazala potreba.

Roosevelt bo tretjič kandidiral?

San Francisco, 14. nov. AA. (Havas). Bivši ameriški finančni minister Mechado je izjavil, ko se je vrnil iz Washingtona, poročevalcem listov: Splošno prevladuje mnenje, da bo Roosevelt imenovan za demokratskega kandidata pri novih predsedniških volitvah. Podpiral bom Rooseveltovo kandidaturo, za tretji predsedniški mandat. Tradicija, da nihče ne sme v tretje kandidirati, je navadna dogma, ki se ji nismo dolžni pokoriti. Prepričan sem, da bo Roosevelt izvoljen s velikansko večino.

Podrobnosti o napadu na Šetlandsko otočje

Po nemškem poročilu sta bili uničeni dve angleški letali in zadeta ena angleška vojna ladja, kar pa Angleži odločno zanikajo

London, 14. nov. s. Dodatna poročila o včerajšnjem napadu nemških bombnikov na Šetlandsko otočje navajajo, da so 4 nemški bombniki izvršili napad dvakrat in vrgli skupno 12 bomb. Vsaka je bila težka najmanj 250 kg. Štiri bombe so padle v morje. Nekateri očividci pravijo, da so bili to zračni torpedi. Štiri nadaljnje bombe so padle približno 800 m daleč od šole, v kateri se je vršil pouk, niso pa povzročile škode. Ostale štiri bombe so padle na neki grič. Drobci bombe so težje poškodovali neko malo hišo.

London, 14. nov. s. Bombe, ki so jih metala nemška letala na Šetlandsko otočje, so povročile tri metre globoke in 7 m široke lijake. Šola, v katere bližini so padale bombe, bo ostala do nadaljnjega zaprta, dokler ne bodo za otroke zgrajena primerna zaklonišča. Nemška letala so v dežju in megli letela zelo nizko in je imela zato protiletalska obramba delo zelo otežkočeno.

Uradno odločno zanikajo, da bi bilo točno nemško poročilo, ki pravi, da je bila pri napadu na Šetlandsko otočje potopljena neka angleška križarka in da sta bila uničena dva angleška hidroplana.

London, 14. nov. s. Danes se je nad Šetlandskim otočjem zopet pojavilo nemško letalo. Podrobnosti še niso znane.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 14. nov br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je davi objavilo naslednje vojno poročilo:

Včerajšnji dan je bilo na vsej fronti mirno, le na nekaterih točkah je bilo v akciji nekaj izvidnic ter nekoliko topniškega streljanja.

Kljub slabemu vremenu je včeraj eskadra nemških vojnih letal napadla Šetlandske otoke. Pri tem sta bili dve sovražni letali sestreljeni. Domneva se, da je ena izmed odvrženih bomb zadela tudi neko križarko, vendar se to ni moglo z vso gotovostjo dognati. Nemška letala so se vsa dobro ohranjena vrnila na letališča.

Francosko vojno poročilo

Pariz, 14. nov. br. Vrhovno poveljstvo francoske vojske je izjavilo davi naslednje 143. vojno poročilo:

Mirna noč.

Pariz, 14. nov. s. Večerni 144. francoski vojni komunike pravi:

Velika patrolna aktivnost na zapadni fronti, zlasti vzhodno od Saare.

Spopad z nemškim hidroplanom

London, 14. nov. s. Nad vzhodno angleško obalo so se tri angleška lovska letala zapletla v borbo z nemškim hidroplanom. Prišlo je do hudega streljanja s strojnicami na obeh straneh, pri čemer je bilo eno krilo nemškega letala močno poškodovano. Nemško letalo je izginilo v megli in angleški letalci niso mogli ugotoviti, ali je padlo v morje ali ne.

V Parizu in Berlinu letalski alarm

Pariz, 14. nov. s. Danes zgodaj popoldne so v Parizu zopet stopili v akcijo protiletalski topovi, ne da bi bil dan letalski alarm. Uradno pojasnjujejo, da francoske oblasti ne nameravajo dati alarma, kadar mislijo, da so sovražna letala samo na izvidniškem poletu in da nimajo namena metati bombe.

London, 14. nov. s. Po poročilih preko nevtralnih držav je bilo danes od 16. dalje v Berlinu slišati topovsko streljanje, ki je prihajalo vedno bliže in je trajalo eno uro.

Daladier se je vrnil z obiska na fronti

Pariz, 14. novembra. AA. Predsednik vlade Daladier se je vrnil z dvodnevnega obhoda fronte, zlasti letalskih enot. Po vrnitvi v Pariz je izjavil, da je nenavadno zadovoljen s stanjem francoskega vojnega letalstva, in dodal, da so lahko vsi Francozi ponosni nanj.

Vse nemško ozemlje zopet v nemški oblasti

Berlin, 14. nov. br. V svojem dodatnem poročilu k včerajšnjemu nemškemu vojnemu poročilu pravi nemško poročevalski urad, da so francoske čete po svojem umiku z nemškega ozemlja vendarle še obdržale nekatere višine jugozopadno od Pirmasensa na nemški strani. Nemške čete so sedaj kljub hudemu odporu zavzele še te višine.

Chamberlain okreval

London, 14. nov. s. Ministrski predsednik Chamberlain je že toliko okreval, da je danes predsedoval seji vlade v svojem kabinetu.

Francoski finančni minister v Londonu

London, 14. nov. s. Danes je dospel v London francoski finančni minister Reynaud, ki bo imel s člani angleške vlade konferenco o finančnih vprašanjih. Popoldne se je sestal s finančnim ministrom Simonom in mornariškim ministrom Churchillom.

Delavnost nemškega letalstva

Pariz, 14. nov. AA. Havas: Včeraj je bilo nemško letalstvo najdelavnejše od vsega začetka sovražnosti na zapadnem bojišču. Istočasno, ko so nemška letala letela nad Šetlandskimi otoki v severnem delu Velike Britanije, je nemško letalsko poveljstvo poslalo več ogledniških letalskih skupin nad severnovzhodno Francijo. Dve skupini letal sta prispeli včeraj zjutraj in popoldne do Pariza. Tu jih je pregnal protiletalski ogenj ter so se vrnila preko Belgije v svoja oporišča. Zaradi megle, ki je ležala ves dan nad Francijo, prevladuje prepričanje, da letala niso mogla zbrati dosti podatkov in narediti večje število fotografij.

Na bojišču med Renom in Mozelo sta včerajšnji dan in noč potekla v popolnem miru. Bilo je le nekaj ogledniških pohodov, predvsem na onem delu bojišč, ki se razprostira med Saaro in Bliesom. Ti dve reki označujeta razmejitveno črto med nemškimi in francoskimi postojankami. Spričo celotnega položaja prevladuje mnenje, da ne bo prišlo do kakega pomembnejšega dogodka.

Poljski obisk v Londonu

London, 14 nov. br. Danes dopoldne so prispeli v London na prvi državni obisk po nemško-ruski zasedbi Poljske predsednik poljske vlade general Sikorski, zunanji minister Zaleski, šef poljskega generalnega štaba ter generalni tajnik poljskega zunanjega ministrstva. V Londonu so jih sprejeli zastopniki angleške vlade.

Zvečer so bili poljski gostje na večerji pri ministrskem predsedniku Chamberlainu. Jutri dopoldne jih bo sprejel v avdienco kralj Jurij ki jih bo skupno s kraljico pridržal tudi na kosilu.

Za časa svojega bivanja v Londonu bodo imeli poljski državniki važne razgovore z ministrskim predsednikom Chamberlainom zunanjim ministrom lordom Halifaxom, vsemi štirimi narodno obrambnimi ministrstvi ter s šefom angleškega generalnega štaba.

Povečanje vzdrževalnine v Angliji

London, 14. nov. s. V spodnji zbornici je sporočil danes vojni minister Hore Belisha, da bodo vsem angleškim vojakom za njihove rodbine in otroke povišane doklade, ki stopijo v veljavo z včerajšnjim dnem. Po novi ureditvi bodo doklade za otroke angleških vojakov znašale dva milijona funtov letno. Nadalje je vojni minister sporočil, da je lord Nuffield dodatno k svojim dosedanjim prispevkom daroval še vsoto 50.000 funtov za priboljške angleškim vojakom. 15.000 funtov od te vsote je namenjenih za nakup radijskih aparatov za angleške vojake na fronti. Vsak angleški vojak bo imel odslej letno dva redna dopusta in trikrat prosto vožnjo na železnici.

Zakaj je šla Kanada v vojno

New York, 14. nov. AA. (Havas). Šef konservativne opozicije dr. Manion je v svojem govoru po radiu pojasnil, zakaj je šla Kanada, ki jo loči od bojišča 5.000 km, v vojno. Navedel je naslednje razloge:

1. Kanada tvori sestavni del britanskega imperija in noben član britanske skupnosti ne more ostati v miru, kadar se drugi vojskujejo. 2. Država, ki je pregosto naseljena, kakor je Nemčija, ne bi mogla najti bogatejšega plena, kot pa je Kanada. 3. Če bi bili Anglija in Francija premagani, bi bila Kanada izpostavljena nevarnosti. 4. Napredek v zadnjih letih na polju letalstva povzroča vedno večjo nevarnost. 5. Da bi zavarovali s težkimi žrtvami pridobljene demokratične svoboščine, se moramo izogibati vsega, kar je minister Eden imenoval »mir v kosih in delih, t. j. navadno premirje«.

★

Obalna obramba Južne Afrike

Praetoria, 14. nov. br. Vlada je danes izdala dekret s katerim se ustanovi nova vrsta orožja, in sicer posebna obalna obramba, za katero bodo pozvani v vojaško službo mornariški rezervisti, upokojeni mornariški častniki ter prostovoljci. Obalna obramba bo prevzela skrb za iskanje in uničevanje min v vodah Južne Afrike. Istočasno bo skrbela, da ne bo nobena sovražna podmornica prodrla v južnoafriške teritorialne vode.

Capetown, 14. nov. br. Južno-afriški trgovinski minister je imel govor, v katerem je dejal, da mora tudi Južna Afrika storiti vse, da se bo v Evropi nehala brezpravnost, ki jo je uvedla v mednarodne odnošaje nemška vlada. Prav gotovo je, da nemške imperialiste najbolj miče Južna Afrika spričo rudnega bogastva. Zato je tembolj potrebno, da je Južna Afrika pod zaščito velike sile in nobena država kakor Velika Britanija je doslej ni mogla bolje zaščititi.

Francoski proračun

Pariz, 14. nov. br. Jutri se v parlamentu sestane finančni odbor poslanske zbornice. Pričel bo razpravljati o novem finančnem proračunu za leto 1940. Finančni minister Reynaud bo v odboru podal daljši ekspoze o finančnem položaju Francije in o novem proračunu.

Kolikor je bilo mogoče dognati, bodo znašali prihodnje leto samo izdatki za civilno upravo 65 milijard frankov. Izdatki za vojsko in vojno bodo določeni sproti za vsake tri mesece.

Pariški tisk pa je danes pričel s kampanjo proti razsipavanju državnih sredstev. Groteskno je, pravi »Paris Midi« med drugim, norčevati se iz Nemčije, ki je na vse mogoče načine omejila svoje državne izdatke in se povsod poslužuje nadomestkov. Če se bo razsipavanje državnih sredstev v Franciji tako nadaljevalo, se bo državna uprava navzela razsipnosti. Če bo vojna v resnici dolgo trajala, bi se to utegnilo Franciji zelo maščevati.

Neznana letala nad belgijskim ozemljem

Bruselj, 13. nov. AA. (Havas) Neznane skupine letal v formacijah po tri so se pojavile 8.000 m visoko nad pokrajinami okrog mesta Archelin in Bins. Ko so se pojavila nad francoskim ozemljem, jih je sprejel močan topniški ogenj.

Angleški rušilec žrtev mine

7 mrtvih in 15 ranjenih, vsi preživeli rešeni — Potopitev dveh velikih nemških trgovskih ladij

London, 14. nov. s. Angleška admiraliteta je danes objavila, da je neki angleški rušilec, katerega ime zaenkrat ne bo javljeno, zadel na nemško mino in se potopil. Pri nesreči je bil ubit 1 član posadke, 6 jih pogrešajo, 15 članov posadke, med njimi 3 oficirji, pa je bilo ranjenih. Okoli 70 preživelih članov posadke je bilo izkrcanih v neki angleški luki.

V krogih angleške admiralitete ugotavljajo, da ta izguba za angleško vojno mornarico nima večjega pomena, ker ima Anglija skoro 200 rušilcev.

Lep plen nemške podmornice

London, 14. nov. s. V bližini mesta, kjer se je potopil angleški rušilec, je bila ponoči potopljena tudi angleška trgovinska ladja »Matra« (8000 ton), registrirana v Liverpoolu. Vzrok potopitve je bila eksplozija, za katero pa še ni ugotovljeno, ali jo je povzročila podmornica ali mina. Dva člana posadke sta bila pri eksploziji ubita, ostale je rešil neki rešilni čoln z obale. 22 rešenih mornarjev je ranjenih. Ladja se je potopila v dokaj plitvi vodi in gledajo ostanki še iz vode.

Nadalje je neka nemška podmornica potopila angleško ribiško ladjo »Craswell«. Podmornica jo je pričela obstreljevati brez predhodnega svarila. Od posadke, ki je štela 13 mož, jih 7 pogrešajo. Ostale je nemška podmornica vzela na krov ter jih po 6 urah premestila na ribiško ladjo »Felicia«, ki jih je danes izkrcala v Angliji. Rešeni mornarji pripovedujejo, da so na podmornici postopali z njimi zelo dobro ter jim dali jesti in piti.

Dva nemška parnika potopljena

London, 14. nov. s. Angleška vojna mornarica je včeraj prestregla velika nemška trgovinska parnika »Mecklenburg« (8000 ton) in »Parana« (6000 ton). Posadki obeh ladij sta se izkrcali v rešilne čolne, nakar so angleške vojne ladje obe ladji potopile s topovski streli, da ne bi ovirali plovbe.

Rešeni norveški brodolomci

London, 14. novembra. AA. (Reuter) Neka ribiška ladja je izkrcala danes v nekem pristanišču v severni Angliji 30 članov posadke z neke norveške ladje. Rešili so se v odprtem čolnu. Brodolomci so izpovedali, da so bili na odprtem morju nad 30 ur. Ribiška ladja je iskala celih pet ur še drugi čoln, v katerem je bilo 17 članov posadke.

Križarka „Admiral Scheer" v Tihem morju

London, 14. nov. s. »Daily Telegraph« poroča o sumljiven kretanju nemške mornarice v Tihem oceanu. Izgleda, da se nahaja tam tudi nemška lahka križarka »Admiral Scheer«. Zadnje dni so štiri velike nemške trgovinske ladje preko čilskih luk odplule v Tihi ocean.

Domnevajo, da gre za neko tajinstveno pomorsko akcijo skupno z vojno ladje »Admiral Scheer«.

Katastrofa litovske ladje v Baltiškem morju

Kovno, 14. nov. AA. (Havas). Danes se je v Baltiškem morju potopil litovski parnik »Pancesis«. Parnik je plul iz Leningrada v Klajpedo. Kapitana in 15 mornarjev so rešili radiotelegrafist je pa skupaj z ladjo izginil.

Oboroževanje trgovskih ladij

Berlin, 14. nov. AA. (DNB). Kakor je znano, je Churchill že prej sporočil angleškemu parlamentu, da bodo ladje britanske trgovinske mornarice oborožene. Oboroževanje se že zdaj izvaja v velikem obsegu. Razen tovornih ladij so oborožili tudi mnogo potniških ladij s topovi. Tudi Francija je sledila zgledu Velike Britanije in začela takisto oboroževati trgovinske ladje. Včerajšnji listi so priobčili seznam angleških in francoskih potniških ladij, o katerih se ve, da so oborožene. Dodajajo pa, da ta seznam še ni popoln. Na seznamu je 30 britanskih ladij razne tonaže, vse do 30.000 ton in pet francoskih ladij od 4.000 do 16.000 ton.

„City of Flint" na poti v Ameriko

Washington, 14. nov. s. Ameriški odpravnik poslov v Berlinu je dobil od nemške vlade zagotovilo, da nemške vojne ladje ne bodo ovirale ameriške ladje »City of Flint« pri njenem povratku v Ameriko. V ameriških vladnih krogih izjavljajo, da je dala nemška admiraliteta to zagotovilo popolnoma prostovoljno brez vsake intervencije s strani ameriške vlade. Znano pa je, da je ameriška vlada, ko je bila še nemška posadka na ladji, prosila nemško in angleško vlado, da naj ne podvzameta proti ladji nobene akcije, ki bi ogrožala življenje ameriške posadke.

Vseameriška finančna konferenca

Gvatemala, 14. nov. br. Danes dopoldne se je tu pričela panameriška finančna konferenca, na katero so prišli finančni strokovnjaki vseh 21 ameriških držav. Sodeč po dnevnem redu, se bo konferenca omejila na obravnavo nekaterih občih finančnih vprašanj ter na trgovinske in finančne odnošaje med poedinimi ameriškimi državami. Rezultati konference nikakor ne bo učinkovali na dosedanji valutni sporazum med Zedinjenimi državami, Veliko Britanijo in Francijo.

Zapadni velesili in Japonska

Tokio, 14. nov. br. Danes dopoldne so prvi kontingenti angleških in francoskih čet zapustili Tiencin. V Pekingu se vršijo priprave za zmanjšanje tamkajšnje angleške garnizije.

Kar se tiče najnovejšega ukrepa angleške in francoske vlade, so danes politični krogi v Tokiu že povsem drugačnega mnenja kakor včeraj. Naglašajo, da mu nikakor ne gre pripisati tolikšen pomen, da bi se morali zaradi njega odnošaji med Japonsko ter obema zapadnima velesilama kar naenkrat bistveno spremeniti. Vprašanje tiencinske blokade se zaradi tega niti najmanj ni premaknilo z mrtve točke.

Zboljšanje oskrbe delavcev v Nemčiji

Berlin, 14. novembra. AA. (DNB). Ministrstvo za prehrano sporoča, da stopijo 20. novembra v veljavo znatna zboljšanja pri oskrbi delavcev, ki delajo čez uro in ponoči. Gre za povečanje hrane tudi za delavce, ki niso kvalificirani kot delavci težke ali najtežje kategorije, ki pa se je treba nanje ozirati zaradi podaljšanega ali nočnega dela. Dobili bodo po 400 gr mesa in 80 gr masti več na mesec ter 600 gr kruha več na dan.

Španija sklepa nove trgovinske pogodbe

Pariz, 14. nov. s. Med Španijo in Francijo so v teku pogajanja za sklenitev nove trgovinske pogodbe. Doslej še niso našli formule, ki bi služila kot osnova za novo pogodbo, ker španska delegacija odklanja staro trgovinsko pogodbo kot osnovo, češ, da je bila škodljiva za španske interese. Tudi med Španijo in Anglijo so v teku pogajanja za sklenitev nove trgovinske pogodbe. Španska vlada želi, da bi kot vzorec za to pogodbo služila španско-portugalska trgovinska pogodba.

62 španskih ladij dvignjenih iz morja

Madrid, 14. novembra. AA. Posebni odbor mornariškega ministrstva za dviganje potopljenih ladij razglaša, da so po končani državljanski vojni na Španskem dvignili iz morja 62 potopljenih ladij v skupni tonaži 90.000 ton. Vrednost ladij cenijo na 90 milijonov peset. Dela za dvig potopljenih ladij se nadaljujejo.

Byrdova „snežna križarka"

New York, 14. novembra. AA. Admiral Byrd je naredil te dni poskusno vožnjo s svojo »snežno križarko«. To je velikanski tank z motorjem in jadri. Dolg je 20 m, širok 5 m, visok pa 4 m. Zgradili so ga v tehnološkem institutu v Chicagu. Tank ima s seboj malo letalo. Admiral Byrd namerava s to snežno križarko prepotovati velike širne predele južnopolarne zemlje. Prve poskuse so naredili med Chicagom in Bostonom. Zaradi raznih nezgod so trajali tri tedne. Ko je včeraj tank prispel v Boston, je obtičal v snegu in zaradi tega tudi 70.000 avtomobilov ni moglo dalj časa nikamor naprej.

Požar v vojašnici SS

Curih, 14. nov. s. V nemškem mestu Konstanci ob Bodenskem jezeru je v nedeljo nastal večji požar v ulici, v kateri je vojašnica SS. Podrobnosti ni bilo mogoče izvedeti, ker so bile telefonske zveze s Švico prekinjene.

Zgodovinska najdba

Sevilja, 14. novembra. AA. Pri izkopavanjih v bivšem navarskem okraju mesta Santa Cruz so našli mnogo zlatih predmetov in draguljev. Strokovnjaki mislijo, da izvirajo te stvari še iz časa kralja Petra Seviljskega.

Strateški položaj Nizozemske in Belgije

Angleški vojaški izvedenec o možnostih in izgledih nemškega vpada

Vojaški izvedenec londonskega »Daily Telegrapha« razpravlja obširno o možnosti nemškega vojaškega vpada na Nizozemsko ter smatra zasedbo Nizozemske za zelo verjetno, ker bi Nemčija iz Nizozemske skušala prodreti v Belgijo in končno v Francijo, obenem pa bi imela mnogo jačje stališče v svoji letalski in podmorniški vojni proti Angliji. V načrtu nemške ofenzive je po njegovem mnenju vsaj začasna zasedba Nizozemske, zlasti ker se oni del Nizozemske, ki leži severno od Rena in zapadno od Zuiderskega jezera, po mnenju vojaških krogov ne da uspešno braniti.

Drugi del Nizozemske s pristaniščema Ymuiden in Rotterdam, ki bi obe bili za Nemčijo tudi zelo važni, pa je zavarovan proti vpadu s poplavnim ozemljem. Tudi če bi se motoriziranim nemškim oddelkom posrečilo pravočasno prodreti v ta pas, obstoja še vedno nevarnost, da bi bil kasneje zaradi uspešnega poplavljanja ozemlja odrezani. Na drugi strani je treba upoštevati tudi slabost nizozemskega obrambnega sistema. Skoro vse ceste na Holandskem so zgrajene visoko nad pokrajinami in bi jih poplavljanje skoro nič ne prizadelo. Ako ne bi bilo izvedeno sistematično uničenje mostov in prometnih žil, obstojajo tukaj tudi po poplavljenju prevozne možnosti za invazijsko armado.

Tretji nizozemski pas, ki leži med reko Mozo in belgijsko mejo in kateremu se priključujejo takozvani limburški jezik, ki predstavlja strateško najboljša invazijska vrata v Belgijo, nudi za obrambo le malo opore. Treba je torej računati z možnostjo da bi mogla Nemčija zasesti severne in južne dele Nizozemske, dočim bi srednja Nizozemska ostala prosta. Po mnenju angleškega strokovnjaka pa bi ugodnosti, ki bi jih imela od tega Nemčija, nikakor ne bile prevelike. Bistveno večje koristi bi nudila zasedba Belgije, ker bi se na ta način razširile baze za koncentrične zračne napade na Anglijo. Dočim bi morali zavezniki premagati velike težkoče, ako bi hoteli priskočiti Nizozemski vojaško na pomoč, pa bi bil položaj pri morebitnem vpadu v Belgijo popolnoma drugačen. Šanse, da bi mogla Nemčija prodreti do belgijske obale, se zde angleškemu izvedencu zelo majhne. Po njegovem mnenju pa vsekakor obstoja možnost, da bi mogli Nemci zasesti vzhodne dele Belgije.

Socialni odseki pri železniških direkcijah

Beograd, 14. nov. a. Združenje jugoslovenskih nacionalnih železničarjev in brodarjev je imelo 13. in 14. t. m. konferenco, katere so se udeležili zastopniki iz vse države. Na konferenci so razpravljali o določbah novega delavskega pravilnika, ki je stopil v veljavo 11 avgusta t. l. in ki ureja poslovne odnošaje delavcev pri državnih prometnih ustanovah. Konferenca je opoldne svoje delo končala. Sprejete resolucije, ki bodo poslane prometnemu ministru in generalnemu direktorju državnih železnic, zahtevajo spremembo določb omenjenega pravilnika.

Na konferenco je prišel tudi prometni minister inž. Beslić v spremstvu generalnega direktorja Djurića. Navzočni delegati so ju sprejeli z ovacijami. Inž. Radulović se je ministru zahvalil za njegov prihod ter mu razložil one točke, ki so bile sprejete na konferenci za izmenjavo delavskega pravilnika. Železniški delavec Koprivec iz Ljubljane je orisal težave delavcev ter oba zaprosil, naj gresta upravičenim zahtevam delavstva na roko. Prometni minister je v kratkem odgovoru naglasil, da so mu dobro znana delavska vprašanja in da je njegova želja, da se čim prej in v čim večji meri zboljša gmotno stanje železniških delavcev.

V enakem smislu je govoril tudi generalni direktor Djurić, ki je med drugim sporočil, da je kot prvi ukrep na polju socialnega skrbstva prometni minister podpisal včeraj sklep, po katerem se pri generalni in pri pokrajinskih direkcijah ustanavljajo socialni odseki z nalogo, da v tesnem stiku z uslužbenci in delavci store vse potrebno za socialno skrbstvo in zboljšanje gmotnega položaja vseh uslužbencev in delavcev.

Zdravniki pri ministru dr. Budisavljeviću

Beograd, 14. nov. p. Minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Budisavljević je sprejel danes zastopnike zveze zdravniških zbornic, ki so se te dni sestali v Beogradu in ki so mu izročili resolucijo o aktualnih zadevah zdravniškega stanu.

Vremenska napoved

Zemunska: Nekoliko topleje, po večini oblačno, megla v dolinah in kotlinah.

Naši kraji in ljudje

Jugoslovenski rojak — Nobelov lavreat

Zanimiva dognanja prof. Ružičke z umetnim moškim hormonom — Njihova velika važnost za zdravilstvo

Nedavno je prineslo »Jutro« vest, da je dobil Nobelovo nagrado za kemijo jugoslovenski rojak dr. Leopold Ružička, profesor kemije na univerzi v Zürichu. Od našega tamkajšnjega dopisnika smo prejeli naslednje zanimivo poročilo o pogovoru z asistentom odlikovanca in z njim samim.

Zürich, 14. novembra

Podelitev letošnje Nobelove nagrade za kemijo profesorju tukajšnje tehnične visoke šole prof. dr. Leopoldu Ružički je izzvala v vsem mestu veliko zadovoljstvo. Posebno je bila vesela tega odlikovanja tukajšnja jugoslovenska kolonija, saj je odlikovanec jugoslovenski rojak. Odlikovani učenjak — danes v 52 letu starosti je bil rojen v Vukovaru v Slavoniji. Svojo domovino je zapustil že 1906 leta takoj po maturi. Usoda ga je v letu 1917 zanesla v Švico, kjer je pričel svoje znanstveno delo kot privatni docent. Danes je odlikovanec ugleden švicarski državljan. Izredno odlikovanje z Nobelovo nagrado je prejel predvsem za svoja raziskovanja in odkritja na poprišču hormonov. Pod tem pojmom razumemo kemične snovi, ki krožijo v krvi v prav malih množinah, povzročajo pa velike učinke na vse telo. Eden profesorjevih najožjih sodelavcev je bil tako prijazen, da je sprejel »Jutrovega« dopisnika v odlikovančevem laboratoriju, kjer mu je v razgovoru orisal temelje odkritij prof. Ružičke in njihov pomen.

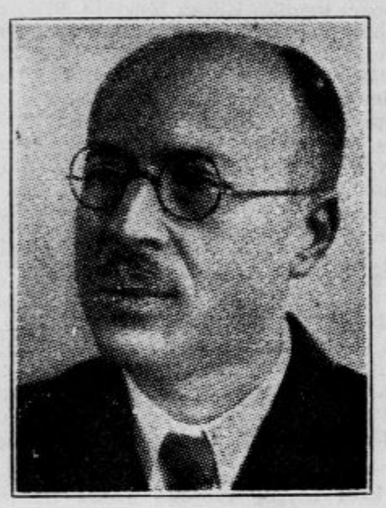

»Moški spolni hormon, — je tolmačil g. asistent — najdemo tako v krvi, kakor tudi v seči. Profesorju Butenandtu se je posrečilo pred leti izločiti iz seči kristalizirani hormon po dolgotrajnem in zamudnem delu, saj je moral predelati kar 25.000 litrov seči mladih moških. Iz te ogromne količine je dobil pičlih 15 miligramov moškega hormona. Vendar pa je ta količina že zadostovala za nedvomne dokaze delovanja tega hormona. Težave pridobivanja spolnega hormona pa so danes premagane, ko moremo iz povsem drugačnih tvarin izdelati poljubne količine enakovrednega toda cenenega hormona. Kot matični material nam služi lahko dosegljivi bencolov sorodnik holesterin. Po kemični predelavi nastane iz tega umetni moški spolni hormon, bel, sladkorju sličen prašek.«

»Poizkusi profesorja Ružičke na živalih — je nadaljeval g. asistent predloživši celo kopico slik in preparatov — so dali kar čudovite rezultate. Tele tri tedne stare piščance je namazal profesor Ružička po grebenčkih z umetno hormonsko raztopino, pa se je kaj kmalu pričel pri petelinčkih silno razvijati greben. Prav tako je pomazal kopuna-skopljenega petelina, pa je pričel tudi temu pohabljencu spet poganjati greben. Moč rasti je odvisna od količine in gostote uporabljenega hormona. Steinach in drugi raziskovalci so vcepljali cele žleze, da so ozdravili po starosti ali bolezni nastopivše preslabo delovanje moškosti, umetni spolni hormon pa se da raztopljen v olju vbrizgati v mišičje ali pa celo pojesti. Po dosedanjih poizkusih ne dvomimo več, da bo imel umetni spolni moški hormon, ki je danes tako lahko dostopen, še nesluteno vlogo v bodočnosti zdravilstva.«

Nobelov laureat, ki se še vedno prav rad spominja svoje slavonske domovine, je z nasmehom pozneje sam pripovedoval med drugim: «Ne veste, koliko noči mi je že pokvarilo to moje odkritje. Sredi noči me je iskal po telefonu iz Prage nekdo, ki se mu je moralo pač zelo muditi, kje bi mogel takoj dobiti ta čudoviti hormon. V lanski novoletni noči, ko sem bil na oddihu v Arosi, me je celo iz New Yorka klical nekdo v isti zadevi.« Vsaka dobra reč ima pač tudi slabe strani, smo si dejali, ko smo se ločili od učenega rojaka.

Proti draginji in verižništvu

Podrobnosti iz uredbe, ki jo je izdala banska uprava, da prepreči špekulacijo z življenjskimi potrebščinami

Ljubljana, 13. novembra.

S. 30. septembrom je stopila v veljavo uredba z zakonsko močjo o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije. Tako so dobile oblasti vso pravico in možnost, da preprečijo in z vso strogostjo stopijo na prste verižnikom in navijalcem cen, ki sedanji razrvani gospodarski položaj zunaj meja države izkoriščajo na naših tleh v svojo osebno korist. Nekaj takšnih koristolovcev je uprava policije že kaznovala zaradi prestopkov. Poleg tega je uprava policije po svojih organih že kontrolirala cene na živilskem trgu. Za nadalnje čim strožje in pravičnejše izvajanje zakonske uredbe pa opozarja uprava policije vso našo javnost na naslednje:

Občinstvo naj samo kontrolira cene živil in vsakršnih trgovskih predmetov. Vsak primer verižništva, špekulacije in krivičnega zviševanja cen življenskih potrebščin in sploh kakršnegakoli blaga naj prizadeti takoj, z dokazi podprtega, javi upravi policije v Ljubljani pismeno ali ustno. Uprava policije bo krivca v vsakem dokazanem primeru izročila sodišču v temeljito kaznovanje, imena storilcev pa bodo sproti objavljena v »Službenem listu« ter v dnevnikih. V interesu vsakega posameznika, kakor v interesu procvita in pravičnega poslovanja našega gospodarstva je, da se čim prej napravi konec brezvestnemu izrabljanju, verižništvu, in špekulacijam v škodo prebivalstva.

Zakonska uredba o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije je izšla dne 30. septembra t. l. v »Službenem listu« kraljevske uprave dravske banovine. Navajamo nekaj najvažnejših določb in zakonskih ukrepov. Pod določbe te uredbe spadajo: 1) življenske potrebščine (človeška hrana, obleka, obutev, kurjava in razsvetljava); 2) kmetijske priprave, kmetijsko orodje in ostala sredstva, potrebna za kmetijsko delo; 3) pogonski material; 4) gradbeni material; 5) stanovanje in poslovni prostori (lokali); 6) drugi predmeti nujne potrebe, če niso v spisku luksuznih predmetov po zakonu o skupnem davku na poslovni promet. Pod določbe te uredbe ne spadajo kmetijski proizvodi z lastnega posestva, monopolizirani predmeti in prodaja zdravil v lekarnah.

Prepovedano je kopičiti življenjske potrebščine in ostalo blago zato, da bi se potrebščine in blago vzele iz prometa in s tem povišala njihova cena. Prepovedano je omejevanje proizvodnje, nabave in prodaje življenjskih potrebščin in ostalega blaga pod običajno mero, prav tako pa so prepovedani tudi drugi postopki, ki povzročijo povišanje cen življenjskim potrebščinam in ostalemu blagu. Prepovedana je večkratna preprodaja oziroma uvajanje novih neobičajnih posredovanj v prometu z življenjskimi potrebščinami in ostalim blagom, s čimer bi se moglo blago podražiti (verižna trgovina). Prepovedano je izpreminjati brez upravičene potrebe običajne pogoje in način prodaje življenjskih potrebščin in blaga po proizvajalcih, posredovalcih in prodajalcih. Prepovedano je od osebe, ki nese živila na trg, kupiti življenjske potrebščine še na poti do trga zaradi preprodaje. Prav tako je kaznivo odvračati proizvajalce in druge osebe, naj ne prinesejo življenjskih potrebščin na trg. Prepovedano je vsako dogovarjanje med producenti, posredovalci in prodajalci, da bi se določila cena življenjskim potrebščinam in ostalemu blagu. Vsak prodajalec mora v prodajalni, obratovalnici, na trgu ali na drugem kraji na vidnem mestu posamič ali v skupnem cenovniku označiti cene posameznih predmetov tako, da jih vsakdo lahko razločno vidi. Prepovedano je proizvajalcem, posredovalcem in prodajalcem zahtevati za življenjske potrebščine in ostalo blago višjo ceno od tiste, ki daje običajni in dovoljeni čisti dobiček.

Kazni za prestopke, naznačene v navedeni uredbi, se po posameznih členih gibljejo do enega leta zaporne in do 100.000 din denarne kazni. V nekaterih primerih iz posameznih členov uredbe se sme poleg zaporne in denarne kazni odvzeti obsojencu vsa količina blaga, ki je bila predmet kaznivega dejanja, v prid sklada za prehrano siromakov, ob ponovnem kaznivem dejanju pa se blago mora odvzeti. Natančnejše informacije o celotni uredbi najdete v »Službenem listu« in pri pristojnih oblasteh.

Delo Ivana Vuka

Ljubljana, 14. novembra

Pokojni Ivan Vuk se je začel že mlad udejstvovati kot novinar in pisatelj. Že leta 1902. je bil med zvestimi sotrudniki nacionalno-borbenega tednika »Domovine«, ki je izhajal v Celju. »Domovini« je dopisoval tudi iz Pulja, kjer je služil vojake pri 87. pešpolku. Bil je tudi dopisnik v Trstu izhajajočega »Družinskega lista«, pa do vojne urednik »Slovenskega ilustriranega tednika«. Tudi nacionalno-revolucionarna predvojna dnevnika »Jutro« in Dan«, ki sta izhajala v Ljubljani, sta ga štela med svoje sotrudnike.

Novinarsko delo je nadaljeval tudi kot vojni ujetnik v Rusiji. Bil je dopisnik-reporter dnevnika »Ruskoje Slovo« v Moskvi in dnevnika »Volgar« v Nižjem Novgorodu. Ta dnevnik je objavil več njegovih podlistkov. Tudi z jugoslovenskimi nacionalnimi revolucionarji poznejšimi vojnimi dobrovoljci je navezal stike ter pridno dopisoval »Slovenskemu Jugu«, ki je izhajal v Odesi. Ko se je vrnil iz Rusije, je sodeloval pri »Delavski Politiki«, ko je bila še dnevnik.

Pred vojno sta že izšli njegovi izvirni knjigi »Junaki svobode« in »Zorislava«, prevedel pa je knjige: Dr. Deželić: »U službi kalifa«, dr. Deželić: »V burji in viharju«, Šenoa: »Kletva«, Kozarac: »Mrtvi kapitali«. Po vrnitvi iz Rusije so izšle njegove izvirne knjige »Pravljice Iztoka«, »V znamenju Halleyeve repatice« in »Po valovih Dunave široke« ter prevodi: Neverov: »Taškent, kruha bogato mesto«, Lavrjenev: »Edeninštirideseti«, Koževnikov: »Jeromkin krog« in Zoščenko: »Tako se Rusija smeje«.

Številne njegove potopise in črtice so objavljali razni koledarji, predvsem »Cankarjeva družba«, »Zadružni koledar«, »Ameriški družinski koledar« ter »Prosveta« in »Mladinski list« v Chicagu. Zelo važno je bilo njegovo sodelovanje pri »Vojnem invalidu«, glasilu organizacije invalidov iz Slovenije. Njegovo globoko čuteče srce se je izražalo v vseh njegovih spisih in je prišlo do posebno učinkovitega izraza tudi v obeh pretesljivih publikacijah invalidske organizacije »Beseda o zaščiti vojnih žrtev« in »Grobovi tulijo . . .«

Ivan Vuk si je postavil s svojim delom lep spomenik in ima vsak njegov spis izraze velike ljubezni do pravice in resnice. V zadnjih letih je pripravljal zbirko črtic iz svoje ožje domovine, a mu je dovršitev dela preprečila huda bolezen.

OBVEŠČAMO

DRŽAVNE IN BANOVINSKE URADNIKE IN USLUŽBENCE

DA SO CIVILNE PLINSKE MASKE

„NEBOJŠA" M1

PRISPELE V NAŠE PRODAJALNE IN SE LAHKO DVIGNEJO.

PLINSKE MASKE IZDAJAJO NAŠE PRODAJALNE V SLEDEČIH MESTIH:

Beograd, Zagreb, Tuzla, Bosanski Brod, Kotor, Cetinje, Hercegnovi, Podgorica, Stip, Niš, Kruševac, Zaječar, Leskovac, Kragujevac, Paračin, Smederevo, Pančevo, Valjevo, Čačak, Bela Crkva, Ljubljana, Šabac, Veles, Bitolj, Skoplje, Kosovska Mitrovica, Kraljevo, Priština, Požarevac, Zemun, Subotica, Novi Sad, Split, Petrovaradin, Inđija, Vinkovci, Mostar, Osijek, Varaždin, Bjelovar, Kustošija, Slavonski Brod, Karlovac, Sušak, Sisak, Celje, Maribor, Banja Luka, Sombor i Petrovgrad.

fata

Slava bolničarske čete

Zdravniki in bolničarji naše garnizije so včeraj slovesno praznovali god sv. Kozme in Damjana

Ljubljana, 14. novembra.

Dravska stalna vojna bolnica in bolničarska četa sta danes ob 10.30 otvorili svojo slavo, ki jo vojaški zdravniki in bolničarji praznujejo na god svojih patronov sv. Kozme in Damjana. Veliko število vojaških odličnikov, predstavnikov civilne javnosti in nacionalnega občinstva, ki se je k prazniku zbralo v parku bolnice, je zgovorno izpričalo, kako velik ugled uživajo vojna bolnica, vojaški zdravniki in bolničarji v vsej naši javnosti, a posebej še med vojaštvom ostalih edinic in strok.

Med drugimi so se vabilu na slavo odzvali šef zdravstvenega odseka banske uprave inšpektor dr. Avramovič, generalni vikar stolni prošt Nadrah, podpredsednik mestne občine dr. Ravnihar, dekan medicinske fakultete univ. prof. dr. inž. Kansky kot zastopnik rektorja, zastopnik predsednika apelacije apelacijski svetnik Strasser, predsednik Zdravniške zbornice primarij dr. Meršol s podpredsednikom primarijem dr. Hebeinom, upravnik ženske bolnišnice prof. dr. Zalokar, zastopnik direktorja I. državne realne gimnazije prof. dr. Ante Debeljak pa še cela vrsta predstavnikov nacionalnih organizacij in korporacij. Razume se, da so bile častno nastopane vse edinice naše garnizije, a med drugimi so bili prisotni komandat divizije divizijski general Štefanović ter brigadni generali Glišić, Golubović in Janež. Kot domačin je goste pozdravljal upravnik vojne bolnice sanitetni podpolkovnik dr. Apostol Hadži-Gligorije.

Vojaška godba je zaigrala za uvod, nato pa so duhovniki vseh treh veroizpovedi, katoliški kurat Maračić, vojaški svečenik Dušan Nikolić ob asistenci ljubljanskega prote Bogdana Matkovića in vojni imam Halil Imamović opravili obredne molitve z rezanjem kolača. Upravnik vojne bolnice sanitetni podpolkovnik dr. Hadži-Gligorije je spregovoril pred vojaki in gosti o pomenu bolničarske slave. Vse vojaške bolnice so si za svoja patrona izbrale Sv. Kozmo in Damjana, ki sta kot misionarja v 3. stoletju po Kristusu v Arabiji izobraževala narod, obenem pa sta nudila pomoč bolnim in nesrečnim. Njuno poslanstvo je bilo polno milosrčja, a tudi polno naporov in nevarnosti, kakršna je tudi služba bolničarjev. Sv. Kozma in Damjan nista le vsega svojega zdravniškega znanja stavljala potrebnim brez nagrade na razpolago, temveč sta tudi ves svoj denar in vse svoje imetje razdelila siromašnim. Zato ju je narod ljubil in spoštoval, a to ni bilo všeč takratnim vlastodržcem, da so ju preganjali, kjer so le mogli. Sv. Kozma in Damjan pa kljub najhujšim mukam nista opustila svojega poslanstva. Kadar jih bo poklicala domovina, bodo tudi naši bolničarji po njunem zgledu izpričali vso hrabrost in milosrčnost, kjerkoli se bo pokazala potreba. Na koncu se je podpolkovnik dr. Hadži—Gligorije spominjal mrtvih, posebej še velike žrtve Viteškega Kralja Aleksandra Zedinitelja in govor zaključil z vzklikom vrhovnemu poveljniku naše vojske Nj. Vel. kralju Petru II. in vsemu kraljevskemu domu, godba pa je zaigrala državno himno.

Ko je bil oficielni del končan, je domačin predstavnike in ostale goste povabil na okusno pripravljeno malico, ki je nudila dovolj prilike, da se ponovno utrde stiki med našo vojsko ter zastopniki civilne javnosti in nacionalnega občinstva. Popoldne se je praznovanje nadaljevalo z običajnim vojaškim veseljem.

Dva požara v celjski okolici

Celje, 14. novembra.

V ponedeljek okrog 19.30 je zažarelo nebo nad Trnovljami pri Celju. Mogočen ognjen sij je bil viden daleč po celjski okolici in Savinjski dolini. Vnel se je bil listnjak posestnice Kožuhove v Trnovljah sredi vasi. Ogenj se je hitro razširil na vse gospodarsko poslopje, odtod pa na kozolec Kožuhove ter na gospodarsko poslopje trgovca in gostilničarja Fazarinca. Na kraj požara, kjer se je zbrala ogromna množica ljudi, so prispeli gasilci iz Trnovelj, Gaberja, Celja, z Babnega in iz Škofje vasi. Iz gorečih poslopij so spravili živino ter nekaj poljedelskih strojev in voz. Gorečih treh poslopij ni bilo več mogoče rešiti. Pogorela so do tal. Gasilcem je po hudih naporih uspelo obvarovati sosedna poslopja. Opolnoči je bil velik požar pogašen. V obeh gospodarskih poslopjih in kozolcu so tudi zgorele velike zaloge žita, sena in slame. Sreča je bila, da v času požara ni pihal veter, ker bi se bil v tem primeru ogenj najbrž razširil na vso vas in povzročil veliko katastrofo. Požar je povzročil okrog 300.000 din škode, ki pa je le delno krita z zavarovalnino. Izgleda, da je bil ogenj podtaknjen. Orožništvo je takoj uvedlo preiskavo, da točno ugotovi vzrok požara.

V Zalogu pri št. Petru v Savinjski dolini se je v ponedeljek zjutraj vnelo gospodarsko poslopje posestnika Ivana Ledinka. Plameni so tako hitro objeli vse poslopje, da so jedva rešili iz gorečega poslopja živino in stroje. Gospodarsko poslopje je zgorelo do tal. Škoda znaša okrog 35.000 din. Vzrok požara ni znan.

— **Pri ljudeh višje starosti, ki trpe na nerednem čiščenju,** nudi pogosto naravna **»Franz-Josefova«** grenka voda, zaužita skozi osem dni dnevno po 3—4 kozarce, zaželjeno odprtje in s tem trajno polajšanje. Zahtevajte povsod **»Franz-Josefovo vodo.**

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

Kulturni pregled

Obiski in stiki v Zagrebu (I).

O slovensko-hrvatski kulturni vzajemnosti

Ne cele tri ure vožnje z brzim vlakom... Kakšna je pač ta razdalja med Ljubljano in Zagrebom! Manj kilometrov kakor do Maribora, in vendar —.

Srečujem se na zagrebških ulicah s starimi znanci, seznanjam se z ljudmi, katerih imena in delo pogosto vidim v kraljestvu črk, udeležujem se razgovorov in diskusij. Prvi hip imam risk, kakor da začenjam kulturno reportažo pri nekem drugem, mnogo oddaljenejšem slovanskem narodu. Če izvzamem nekaj naših prijateljev in poznavalcev, je drugim priličnо nejasno vse, kar se dogaja v slovenskem duhovnem svetu. Morda je nekaj pretiranosti, vsekako pa tudi jedro stvarnosti v besedah, ki mi jih je dejal neki hrvatski pisatelj:

— Čas bi že bil, da bi vsaj toliko poznali mi vašo in vi Slovenci našo literaturo in kulturno življenje, kakor poznamo francosko, nemško, italijansko...

Te besede so mi dolgo odmevale v duhu. Vsaj toliko! Znova sem štel kilometre in si klical v spomin že kar smešno skromno razdaljo — razdaljo med posameznimi mesti v zapadnih deželah. Ne, tu so vmes neke nenormalne ovire, motnje, ki niso utemeljene v sami »naravi stvari«, neki kompleksi predsodkov, inertnosti in antipatije, kakor se tolikokrat razvijejo med onimi, ki so si zelo blizu, bliže nego si hočejo sami priznati.

— V zadnjih dvajsetih letih smo se oddaljili, da, vprav odtujili! — To so mi rekli mnogi, kakor da bi se bili domenili za enako formulacijo iste misli.

Oddaljili, odtujili! In vendar smo bili nenehoma v nekih normalnih stikih (gospodarskih, družabnih), bolj kakor kdajkoli v zgodovini smo bili združeni v isto socialno, politično in gospodarsko celoto. Rajši bi zapisal: skupnost, toda prav tu je nevralgična točka. Imeli smo celoto, a nismo imeli skupnosti. Zakaj celota je sociološko dejstvo, skupnost pa psihološko. Skupnost neugnano nastaja iz idej in dejanj, iz hotenj in dejstev, veže se s čustvi solidarnosti in simpatije. Skupnost ni izenačenje, marveč izpopolnitev različnosti, volja do sožitja, sodelovanja in medsebojnega vplivanja.

Obstoje zemljepisne razdalje, obstoji pa tudi Duhamelova »géographie cordiale«. Le ta ima svoje posebne zakone in zoper nje smo obojestransko grešili. Ko sem gledal s Strossmayerjevega šetališta, kako se je nad Zagrebom trgala jesenska megla, da bi odkrila pogled na Savo in na obrise slovenskih gora v daljavi, sem moral na tem mestu, koder so v toplih nočeh odmevali koraki pesnika »Djulabij«, misliti na tiste oblake, po katerih je Stanko Vraz s slovenskih tal pošiljal pozdrave svoji ljubljeni Hrvatski in dragemu ilirskemu Zagrebu.

Usoda nas je postavila v tesno zemljepisno soseščino, zgodovina je povezala naše niti tako, da bomo v sedanjem in bodočem svetu vsi propadli, če jih slepo pretrgamo. Isti podtalni tok šumi v naši krvi, isti duh je izoblikoval osnovne zakone naše govorice, čeprav nam je dal kulturni razvoj dva književna jezika, ki ostajata nedotakljiva duhovna posoda vseh naših tradicij. Ničesar ni, kar bi bilo meja v duhovnem smislu besede. In vendar —.

Ta nedomišljeni pomislek me je spremljal na vseh poteh, v vseh razgovorih. Če so nas doslej razdvajala različna pota, na katerih smo skušali v nujni, včasih dramatično napeti borbi uravnovesiti svoje ideale in interese v državi, ki je naša skupna domovina in usodna potreba, je sedaj treba čim bolj gojiti našo »srčno geografijo«. Moramo se čim bolj zbliževati na našem tesno sorodnem prostoru, kjer lahko drug drugemu poslušamo dih in čujemo utrip srca. Ustvarjati skupnost: sedanjo in bodočo. Skupnost brez drugih žrtev, kakor je žrtev najtrdovratnejše sebičnosti.

Sedela sva za mizo s hrvatskim kulturnim delavcem, ki zasleduje naše javno življenje, stalno čita slovenske liste in revije.

— Slovenski tisk — je dejal — predvsem pa vaše »Jutro«, piše mnogo več o hrvatskem duhovnem življenju, kakor pa naši listi o vašem. Res je, Hrvatje smo večji brat, zato naj se manjši zanima za večjega. Toda jaz sem za to, da dosežemo v tem pogledu reciprociteto, zakaj v kulturnem življenju odloča kvaliteta in vsaka primerjava med vnanjo veličino te ali one kulture je neprimerna. Izmenjava duhovnih dobrin podlega merilom duha, ne pa številu naroda. Anatole France je nekoč zapisal: Mi se mrzimo, ali — kar je še huje — mi se ne poznamo! Potemtakem se mora iz vzajemnega spoznavanja razviti medsebojni odnos na podlagi ljubezni in bratskega sodelovanja.

— Marsikatera slovenska kulturna akcija bi lahko dala plodovitno vzpodbudo za nalično akcijo pri nas Hrvatih. Mi n. pr. nimamo takih del o hrvatskem folkloru v najširšem smislu, kakor jih je Slovencem spisal Karlovšek, nimamo zgodovine hrvatskega jezika in dialektološke karte po vzoru vašega Ramovša, nedostaja nam socialne in pravne zgodovine à la Dolenc, da, potrebovali bi kaj podobnega, kakor ste dobili Slovenci s Slodnakovim Pregledom slovenskega slovstva, da niti ne govorim o Kidričevi znanstveno prevažni Zgodovini. Po vašem vzoru bi se morali Hrvati bolj baviti z domoznanstvom. Kako bi si želel naših pesnikov v miniaturni izdajo, kakor sta Prešeren in Gregorčič! Pa slovenske izdaje starejših pisateljev z uvodi in komentarji, kakor jih nima nihče na slovanskem jugu!

— Prav gotovo sem — kakor vsi drugi Hrvati — nezadovoljen s politično stranjo slovenskih odnosov do Hrvatov. Kot nepolitičen človek pa lahko mirno priznam, da sem z največjimi simpatijami in s posebnim duhovnim uživanjem, kakor tudi z nemajhnim pridom zasledoval slovensko znanstveno življenje, umetnost, književnost — kulturno življenje sploh. Proučevanje slovenske duhovne kulture je znatno obogatilo mojo duhovno lastnino. Mislim, da je to najboljši dokaz za stvarno vrednost medsebojnega kulturnega spoznavanja, sodelovanja in vplivanja...

Cel program je v teh sklepnih besedah mojega zagrebškega prijatelja, ki v svoji skromnosti ni hotel biti imenovan in predstavljen. Vice versa bi mogli tudi Slovenci najti marsikakšno vzpodbudo v hrvatskem kulturnem svetu, ki je še bližji zemlji in ljudski kulturi, a z druge strani naslonjen na tisočletno kulturno izročilo, duhovno zapuščino njegovih elit. Treba se je smotrno in iskreno spoznavati... v tem je prav za prav vse, drugo prihaja samo ob sebi!

—o.

Zapiski

Slovenski vokalni kvintet je snoči priredil koncert slovenskih skladb v Zagrebu in sicer kot četrti v abonentskem ciklu dvanajstih koncertov združenja za komorno glasbo »Zagrebački Madrigalisti«. Ob tej priliki so zagrebški listi priobčili simpatične članke o ljubljanskem kvintetu.

Moderna galerija v Varaždinu. Dne 16. t. m. bo v starem gradu v Varaždinu, kjer je že nekaj časa umeščen eden najzanimivejših hrvatskih provincialnih muzejev, slovesno otvorjena nova kulturna naprava: Moderna galerija hrvatske umetnosti.

»Kronika slovenskih mest« prinaša v pravkar izišlem 3. zvezku letošnjega letnika razprave: Kulturna slika Novega mesta in njegovo zunanje lice (Jože Gregorič); Volbenk Polž, ljubljanski veliki trgovec, denarstvenik in župan v začetku 16. stoletja (Vladislav Fabjančič); Mestne pravice Ptuja iz l. 1376 (Franjo Veselko); Kako nastane portret. Ob Strnenovem portretu nadškofa A. B. Jegliča (dr. France Stele); Regulacijske smernice Novega me-

Domače vesti

* **Vrnitev rojakov v Ameriko.** V nedeljo je odpotovala iz Ljubljane s popoldanskim brzim vlakom, ki pelje v Italijo, skupina naših rojakov nazaj v Ameriko. V Genovi so se ti rojaki vkrcali 14. t. m. dopoldne na italijanski prekooceanski parnik »Conte di Savoia«. Naši rojaki potujejo deloma v Newyork, deloma pa dalje v Chicago. Ganljivo so se poslovili v Ljubljani od svojcev in prijateljev, ki so jim želeli srečno pot ter izražali upanje, da bodo spet praznovali svidenje v stari domovini. To želimo iskreno tudi mi.

* **Jubilej zagrebške veterinarske fakultete.** Klub študentov veterinarske fakultete v Zagrebu je priredil slavnostno akademijo ob 20letnici ustanovitve fakultete, ki je bila še pred tremi leti edina veterinarska fakulteta v vsej Jugoslaviji. Pomen te fakultete je velik že zaradi tega, ker so izšle iz nje mnoge generacije veterinarjev. Po nepotrebnem se je morala fakulteta boriti tudi z raznimi ovirami. Pred leti so se širile vesti, da se bo morala preseliti iz Zagreba in so kot nov sedež navajali Zemun. Zaradi takih napovedi je delo močno trpelo in ni prišlo do tega, da bi se veterinarska fakulteta izpopolnila. Napoved preselitve je naletela v javnosti na odločen protest in so bile tako vse nakane preselitve preprečene, za vzhodni del Jugoslavije pa je bila ustanovljena veterinarska fakulteta na beograjskem vseučilišču, kar je bilo v redu, ker dvoje veterinarskih fakultet za našo državo nikakor ni preveč. Veterinarska fakulteta v Zagrebu je še danes v prostorih nekdanje banovinske podkovske šole in se občuti v vseh institutih veliko pomanjkanje prostora. Vsota, ki jo zahteva popolna izgraditev fakultete, je malenkostna v primerjavi z milijardami, ki jih veterinarstvo daje našemu narodnemu gospodarstvu.

* **Strossmayerjev rod je izumrl.** V vasi Babini gredi blizu Djakova je umrla te dni ugledna gospodinja Berta Kutuzovićeva, rojena Strossmayer, ki je bila zadnja iz rodu vladike Strossmayerja. Berta se je rodila v Djakovu leta 1871 in je bil njen oče Andrej nameščen kot upravitelj na posestvu svojega strica vladike Strossmayerja. Vladika je dosti prispeval k dobri vzgoji svoje nečakinje, ki se je pozneje poročila z učiteljem Kutuzovićem ter prebivala z njim v raznih njegovih službenih mestih. Po upokojitvi sta se zakonca naselila v Babini gredi.

* **Predavanje »Narodnega doma« v Zagrebu,** Berislavićeva ulica 11, bo v sredo 15. t. m. ob pol 21. uri Predaval bo vseuč. prof. dr. Boris Zarnik o znanosti in rasizmu (s projekcijami). Vstop prost.

* **Narodna hvaležnost dobremu učitelju.** Dobrovoljska kolonija Sokolac v Bački je imela oni dan prisrčno slavnost, pri kateri je sodelovalo vse prebivalstvo. Prišel je na obisk učitelj Čuknić, ki je bil pred nekaj meseci s svojo ženo, ki je tudi učiteljica, premeščen iz Sokolca. Čuknićeva sta službovala v koloniji štiri leta. Ko sta prišla tja, so vladale strašne razmere. Kolonisti so se prepirali med seboj in deca je bila hudo zanemarjena. S požrtvovalno vnemo in ljubeznijo pa sta Čuknićeva napravila iz Sokolca napredno naselbino, idealno zadružno vas, v kateri vlada sloga in ljubezen. Ko je Čuknić odhajal iz Sokolca, ga je vsa kolonija z državno in zadružno zastavo spremljala kakih 10 km daleč. Zdaj, ko je prišel priljubljeni učitelj na obisk, pa so se zbrali vsi prebivalci kolonije pred zadružnim domom ter priredili učitelju prelep sprejem, kateremu je sledila prisrčna prijateljska veselica, pri kateri je sodelovalo staro in mlado.

* **Predstojništvom vseh srednjih in osnovnih šol** javlja Rafaelova družba, da je celotni program za proslavo izseljenskega tedna oddala že na prosvetni oddelek banske uprave in bo te dni razposlan na vse šole. Ako bi kaka šola pomotoma tega programa ne prejela, naj blagovolj predstojništvo urgirati pri prosvetnem oddelku banske uprave.

* **Selitev dveh železniških direkcij iz Beograda.** Te dni je bila sklenjena preselitev dveh železniških oblastnih direkcij iz Beograda: stara beograjska oblastna direkcija bo po tem sklepu premeščena v Niš, nekdanja subotiška železniška direkcija, ki je bila nedavno preseljena iz Subotice v Beograd, pa se zdaj seli v Novi Sad. Nastalo je vprašanje: ali ta selitev koristi, ali pa škoduje železniškemu prometu in narodnemu gospodarstvu. V beograjskih listih najdemo nekaj odgovorov, ki soglašajo, da lahko selitev škoduje našim železnicam in tudi gospodarskim krogom. Brez vsakega dvoma pa je to, da je druga selitev nepotrebna. Ko so napovedali preselitev železniške direkcije iz Subotice v Beograd, je z gospodarskimi krogi vred protestirala vsa Subotica, a so bili vsi protesti zaman. Selitev je bila izvedena, a ko je bila komaj izvršena, je bila že napovedana preselitev bivše subotiške direkcije iz Beograda v Novi Sad. V Subotici je bilo za direkcijo dovolj uradnih prostorov in tudi vsi uslužbenci so imeli primerna stanovanja. V Novem Sadu pa ni stanovanj za uslužbence železniške direkcije in je zaradi tega ta nova selitev še bolj čudna.

* **Pomanjkanje pitne vode v Banji.** V mnogih krajih Banije in Korduna ni zdrave pitne vode, čeprav je tam dosti vrelcev in malih potočkov. Pri vrelcih pa kmetje napajajo tudi živino in uživajo tako ljudje kakor živina isto vodo. Zdravniške komisije so ugotovile, da je nad 50 odstotkov nalezljivih bolezni v okolišu posledica pomanjkanja zdrave pitne vode, oziroma posledica pokvarjene vode, ki jo ljudje uporabljajo za pijačo in za kuho. Ni dovolj, če se vse to ljudem dokazuje ter jim zabičuje, naj se ne poslužujejo istih vrelcev kakor domača živina, ko pa revno ljudstvo nima nobenih sredstev za ureditev najprimitivnejših vodnjakov. Tam, kjer so kmetje premožnejši, so sami rešili ves problem ter si zgradili studence, ali pa vsaj ogradili vrelce. Revno prebivalstvo Banije in Korduna pa vsega tega ne more opraviti brez pomoči.

* **Ženo je imel mesec dni zaprto v kleti** 58letni železničarski upokojenec Ladislav Vereš, ki ima malo hišico v predmestju Novega Sada. Sosedje so se čudili, da ni njegove žene Barbare na spregled, a mož jim je odgovarjal, da živi pri svojih sorodnikih. Ko je ljudem postala zadeva sumljiva, so opozorili policijo. Ko so poklicali Vereša v policijski urad, jim je mirno in dostojanstveno razodel, da je »obsodil svojo ženo po zakonski pravici« na 9 mesečni zapor in da jo ima že mesec dni zaprto v kleti. Barbaro so seveda takoj rešili ječe in je bila rešitev že nujno potrebna. Mož je kuhal sam, pri tem mnogokrat na ženo pozabil in je nesrečna jetnica v glavnem živela od kruha in vode. Možakarja, ki je tako prepričevalno govoril o svojem sodišču in kaznovanju, so poslala na opazovanje v bolnišnico, ker je njegova slaboumnost očividna. Ko so ga vprašali, zakaj je ženo obsodil in zaprl, jim je tudi to mirno razložil. Baje ga je enkrat, ko je bil prehlajen, 9 dni pustila samega doma, ker je bila na obisku pri svojih sorodnikih. Za vsak dan odsotnosti ji je potem prisodil mesec dni zapora.

* **Kilogram koruze prodan za 600 din.** Policija v Čakovcu je bila obveščena da se v okolici dva mlada brezposelna trgovska uslužbenca bavita s tihotapstvom in prodajo saharina. Sestajala sta se v neki hiši v Podturnu in ko so tam napravili preiskavo, so našli v skrivališču štiri originalne zavoje saharina. Ko so zavoje odprli, so našli v njih namesto dragega saharina navadno koruzo ter tako ugotovili, da mladeniča nista tihotapca, temveč nevarna sleparja. Z originalnimi omoti saharina sta osleparila že precej ljudi ter sta v zadnjih mesecih prodala okrog 80 kg koruze namesto saharina po 600 din kilogram. S tihotapstvom se sploh nista bavila, ker sta originalne saharinske omote kupovala od nekega profesionalnega tihotapca, ki je prodajal saharin na drobno in je seveda z veseljem vnovčeval tudi papir.

Iz Ljubljane

u— **Pedagoško društvo** priredi v ponedeljek 20. t. m. ob 6. zvečer v dvorani mineraloškega instituta na univerzi drugo redno predavanje. »O vzgoji in zaščiti zanemarjenih in sprijenih otrok« bo govoril g. Vojko Jagodič. Vse, ki se zanimajo za izredno aktualen problem, vljudno vabimo. Po predavanju bo redni letni občni zbor Pedagoškega društva, na kar opozarjamo vse redne člane.

Kavarna »CENTRAL«

Nova damska kapela, prvovrstne pjevačice. Danes v sredo odprto vso noč.

u— **»Caprice«, skladba Antona Lajovica,** ki jo bo izvajala v petek 17. t. m. v Unionu Ljublj. filharmonija na svojem simfoničnem koncertu, je izmed večjih skladateljevih del največkrat izvajana. Z izvedbo te kompozicije počasti filharmonija 60letnico skladatelja, katerega ime je tesno zvezano tako z glasbenim kakor tudi z vsem našim kulturnim življenjem. Muzikalni dogodki skladbe so silno zajemljivi. Vse, ki se zanimajo za klavirsko umetnost, bo gotovo zanimal in razveselil nastop virtuoza Antona Trosta, ki bo odigral Rahmaninov klavirski koncert v c-molu. »Patetična« VI. simfonija Čajkovskega bo po svoji mogočnosti in globini ponovno osvojila poslušalce. Koncert bo dirigal mladi dirigent M. Šijanec, ki je položil v ta koncert vse svoje znanje in zmožnosti. Opozarjamo, da se vstopnice obenem z obširnimi sporedi prodajajo pri blagajni kina Uniona vsak dan od 11. do 12. in od 15. ure dalje po cenah od 10 do 40 din.

u— **Pri mestni podružnici Sadjarskega in vrtnarskega društva** bo predaval drevi ob 19. uri v kemijski dvorani prve drž. realne gimnazije (realke) v Vegovi ulici g. Kregar Jože o vzimljenju cvetic. Pokazal bo potrebna dela kolikor mogoče tudi na naravnem materialu. Po predavanju vprašanja in odgovori. Vstop prost. Člani in gostje vabljeni.

u— **O pomoči porodnicam** bo predaval v okviru predavanj Ljudske univerze g. prof. dr. Alojzij Zalokar drevi ob 20. v mali dvorani Filharmonije (kino Matica). Unija za zaščito dece še prav posebno opozarja vse svoje sodelavce, da posvetijo temu vprašanju vso pozornost.

Jersey obleke — Karničnik, Nebotičnik.

u— **Zveza gospodinj vabi članstvo** k ogledu razstave likovnih umetnic v Jakopičevem paviljonu pod vodstvom akad. slikarja prof. Vavpotiča v četrtek ob pol 15. uri. Polovična vstopnina.

u— **Uprizoritev nove Mrakove tragedije.** V kratkem času bo krstna predstava Mrakove meščanske tragedije »Stari Rimljan« Delo uprizore člani »Mrakove gralske skupine«. Režira avtor sam, ki je prevzel tudi glavno vlogo. Tragedija se godi v Ljubljani tik po prevratu. Na to izredno zanimivo delo vse prijatelje gledališča že danes opozarjamo.

Šaljivo MIKLAVŽEVO darilo

za Din 20.— in sicer:

1 punčka, 1 zibelka, 1 steklenička z dudko,
1 sesalka, 1 ropotulca, 1 muzikal. cigareta,
1 srce, 1 strelec — zabavna igra za mlado in staro,
1 zapestnica, 1 sirena.

Vplačajte na ček. rač. št. 13285 ali pošljite v znamkah na naš naslov Din 24.— nakar Vam kot paket odpošljemo darilo na Vaš naslov!

FOTOAPARATE — FILME

plošče brez vsakega poviška vse dotlej, dokler traja stara zaloga, pri

Foto Touristu Lojze Šmucu

LJUBLJANA, ALEKSANDROVA 8.

u— **JNAD Jugoslavija** je na svojem občnem zboru 6. t. m. izvolilo tale odbor: predsednik Zidarič Boris, cand. iur.; podpredsednik I. Ahčan Rudo, stud. mont.; podpredsednik II. Hrašovec Aleksander cand. iur.; tajnik I. Benčina Boris stud. iur.; tajnik II. Drolc Dušan, stud. iur.; blagajnik Jakulin Zdenka, stud. phil.; gospodar Jermol Adolf, stud. mont.; zapisnikar Zakrajšček Velena, stud. med.; knjižničar Kostanjevec Zvonko, stud. mont.; odborniki: Kajin Vasilij, cand. tehn.; Stepišnik Mitko, cand. tehn.; Ivanetič Mirjan, cand. iur.; Herman Josip, stud. tehn.; revizorji: Iskra Vekoslav, stud. iur.; Breznik Igor, cand. iur.; Jerovec Franc, cand. iur.

u— **Ljudska univerza, Kongresni trg, mala dvorana Filharmonije.** Drevi ob 20. bo predaval g. prim. dr. Alojz Zalokar o važni temi: Pomoč porodnicam. G. predavatelj bo svoje predavanje ponazoril tudi s skioptičnimi slikami. Brez vstopnine.

u— **Vandalizem.** Na Emonski cesti je pred leti uredila in postavila mestna občina primerno in lično ograjo ob vrtovih sedmih posestnikov. Kakor prekletstvo pa se mladoletni podivjani pobalini zaganjajo vanjo, popisujejo zunanjo stran s kredo za propagando dr. Stojadinovića itd. Te dni pa so za kakih dvajset metrov v dolžini izbili z vrha debel betonski nastavek, ki leži na sosednji njivi. In to se dogaja pri belem dnevu. Ali tu res ni pomoči?

u— **Društvo slušateljev juridične fakultete.** Pri volitvah 11. t. m. je bil izvoljen naslednji odbor Društva slušateljev juridične fakultete: predsednik: Vilfan Sergij cand. iur.; podpredsednik: Ivanetič Mirjan, cand. iur.; tajnik: Pezdir Alojz, cand. iur.; blagajnik: Lenardič Stane, stud. iur.; knjižničar: Cvetko Štefan, cand. iur.; referent za skripta: Hribar Zvonimir, stud. iur.; gospodar: Žolgar Danilo, cand. iur.

u— **Krakovski nasip je potreben ploščnatega hodnika ali vsaj robnika.** Pišejo nam: Krakovčani in Trnovčani smo po vsej pravici dolžni za izredno skrb in nego našega okraja v zadevi napredka zahvalo, ker je mestna občina ljubljanska v poslednjih desetletjih zanje žrtvovala težke tisočake. Pri vsem velikopoteznem napredku trnovskega okraja pa se je gotovo slučajno izpregledalo malenkosten nedostatek, in sicer takoj pri vhodu v ta kraj. Desna stran Krakovskega nasipa namreč še nima hodnika razen pri hiši gospe Igličeve. Pasantje, ki se ob gosto strnjenih hišah stiskajo, kadar pada dež to hudo občutijo, če morajo skakati čez luže in kotanje. Krakovčani v imenu vsega trnovskega okraja vljudno a upravičeno prosijo mestni gradbeni urad, naj stavi v prihodnji gradbeni načrt primeren kredit za izpolnitev te skromne želje. — Krakovčan.

u— **Nova vila bo zrasla v Gorjupovi ulici.** Med dr. Vrhunčevo in Jurjevčevo vilo je bila doslej precejšnja praznina z malo obdelanim vrtom ali travnikom, čeprav ležita tod dragoceni parceli, ograjeni le z navadno živo mejo, kar seveda kvari ta idiličen kraj Mirja. Na eni parceli je pričelo v ponedeljek stavbno podjetje Josip Dědek kopati temelje za enonadstropno vilo, ki bo nosila številko 11.

u— **JNAD Jugoslavija.** Drevi ob 20. bo v posvetovalnici seja centralnega odbora. Pridite vsi! Tajnik I.

u— **Huda nesreča v kamnolomu.** Peter Plavec, 26-letni delavec z Viča, zaposlen pri tvrdki Kalmus & Ogorelec, je včeraj postal žrtev obratne nesreče. Na Golovcu se je v kamnolomu, v katerem kopljejo material za glinaste peči, zrušila težka skala in Plavca zadela na glavo. Mestni reševalci so ga nezavestnega prepeljali na kirurški oddelek.

u— **Prošnja slepega slikarja.** Umetni slikar, ki je zaradi živčne razkrojenosti popolnoma izgubil vid, prosi usmiljena srca kakršnekoli pomoči. Ker ima poleg tega še bolno ženo, je njegova nesreča nevzdržna. V veliki bedi in stiski, brez vsakih sredstev in dohodkov, prosi socialno čuteče ljudi, da mu pomagajo na kakršenkoli način in mu olajšajo obupno stanje. Naslov je na razpolago v upravi »Jutra«, ki iz prijaznosti tudi sprejema darove zanj.

Namesto navadnega vsakdanjega oglasa priobčujemo v naslednjem oceno našega filma

Na okrajnem sodišču

ki jo je prinesel dne 27. oktobra t. l. »Hrvatski dnevnik«, kateri gotovo z nami ni v nikakšni zvezi in tudi kot hrvatski list nima nobenega razloga, da bi s pristransko kritiko podpiral slovensko podjetje:

»Posebnost tega nemškega filma in obenem razlika, ki ga loči od pretežnega števila filmov, v katerih ravno tako pride do sodnih razprav, je v tem, da je v prikazu sodišča in sojenja zamenjala navadno sliko popolnoma polne sodne dvorane razvpitih tožiteljev in braniteljev in ves drugi ceremonijal skromna soba malega okrajnega sodišča z nekaterimi radovedneži in osebami, brez katerih bi bila razprava brezpredmetna ali nemogoča. Poleg vloge tožitelja, obtoženca in sodnika pripada velika vloga znanemu komiku Hansu Moserju, ki ima posebno opravilo brez vsakega uradnega naslova in katerega ni mogoče opisati z eno besedo. Hans Moser ni niti sodni zapisnikar, a kaj še kaj več, ali on je vendar pri sodišču in se ga smatra za uradno, a najmanj poluradno osebo, ker ima s svojo nenavadno usmerjeno inicijativo predstavljati ljudski pravdorek. Kljub svojemu moralno popolnoma opravičenemu ravnanju, doživlja krivico zaradi zaslepljene pokvarjenosti meščanstva. Pri tem pa stvar v filmu ni prikazana tako tragično, temveč je predočena v komičnih potezah, deloma zaradi Hans Moserjeve vloge in igre, deloma zaradi komičnih zapletljajev. Predmeti razprave popolnoma odgovarjajo dostojanstvu sodišča, čeprav se vodijo večkrat razprave o malenkostnih stvareh, zaradi navadnega prepira dveh žensk in se razpravlja o žalitvah ali v najtežjem slučaju o klevetah, kar je za film najmanj karakteristično, tako, da daje temu poseben smisel šele vloga Hansa Moserja. V njej je postavljeno načelo: »Poravnati spor predno je sodišče izreklo kakršnokoli razsodbo!«, kar najbolj odgovarja splošnemu čutu. Kljub temu vsebujejo izjave odvetnika nasprotna naziranja, ki ima svoje cilje v čimvečji zapletenosti predmeta, za kar se pa ve iz kakšnih vzrokov in nagibov. Nasprotstvo teh dveh naziranj je dobro prikazano in je ta različnost dovolj poudarjena in podčrtana.«

Iz te ocene je razvidno, da je zagrebški kritik vsebino filma dobro doumel, medtem ko smo imeli v Ljubljani priložnost brati kritiko, s katero je avtor hotel zadostiti sam sebi.

KINO UNION

Temperamentna plesalka **MARIKA RÖKK**, znana iz filma »Čajkovski« v veselem muzikalnem šlagerju

KARUSSELL

ki bo nudil vsakomur prijetno razvedrilo. Zato bodo poskrbeli še **Georg Alexander, Paul Henkels** in drugi. **KINO MATICA**, ob 16., 19. in 21. uri. **PREMIERA DANES.**

IZREDNO NAPETA DRAMA IZ CARSTVA DIVJEGA ZAPADA!

Pustolovščina — v kateri sodeluje 15 najboljših ameriških cowbojev.

Film divjega tempa, pri katerem gledalcu oledeni kri v žilah!

Kot dopolnilo film za ljudi železnih živcev:

FARMA BORBE IN OSVETE

Nobene milosti!

PREMIERA DANES ob 16., 19. in 21. uri. **KINO SLOGA, tel. 27-30.**

Iz Celja

e— *Tretje predavanje v ciklu pedagoških predavanj* ljudskega vseučilišča bo drevi ob 20. v risalnici meščanske šole. Predaval bo učitelj g. Zdravko Kovač iz Celja o »Posebnih težkočah pri vzgoji in učenju«.

e— *Opozorilo hišnim posestnikom.* Društvo hišnih posestnikov za Celje in celjski srez sporoča, da je poziv za vložitev davčnih napovedi za odmero zgradarine za davčno leto 1940. izšel in da se morajo davčne napovedi vlagati pri davčni upravi od 1. do 30. t. m. Za vse hišne posestnike, ki so člani društva, bodo v društveni pisarni v Razlagovi ulici 8 izgotavljali brezplačno davčne napovedi od 20. do vštetega 25. t. m. Tudi ostali posestniki se lahko zglasijo v tem času v pisarni, če pristopijo in plačajo članarino za l. 1939. K napovedi je treba po možnosti prinesti s seboj kopijo zadnje napovedi katastrski list, zadnji plačilni nalog za gostaščino in kanalščino ter knjižico za vodarino, ker bo le na ta način mogoče pravilno izpolniti napoved. Tudi tiskovino za napoved mora vsakdo sam prinesti, ker jih v pisarni ni na razpolago.

e— **Pomanjkanje bencina v Celju.** V zadnjih dneh je v Celju docela zmanjkalo bencina. Če v kratkem ne bodo dospele nove pošiljke, bo zastal ves promet in bo lastnikom avtomobilov povzročena občutna škoda. Obratovanje mestnega avtobusa zaenkrat še ni ogroženo.

e— *Razpis službenih mest pri mestni občini.* Mestna občina celjska je razpisala 4 mesta policijskih stražnikov in 2 mesti policijskih agentov. Prosilci morajo biti neoženjeni in ne smejo biti stari nad 30 let. Obenem je občina razpisala tudi mesto nadzornika živil. Prošnje za vse navedene službe je treba vložiti do 10 decembra pri predsedništvu mestne občine

e— *Živinske soli je zmanjkalo.* Konec septembra je uprava državnih monopolov znižala ceno soli za ljudsko prehrano in tudi ceno denaturirane živinske soli. V časih, kakršne preživljamo, je vsaka pocenitev dogodek, ki ga prebivalstvo splošno pozdravlja. Manj razveseljivo v tej zvezi pa je dejstvo, da živinske soli v Celju že od 1. oktobra ni več mogoče dobiti, s čimer so zlasti prizadeti živinorejci, ki zaman prosijo odpomoči.

e— *Roparski napad opolnoči.* Opolnoči od ponedeljka na torek so vdrli neznani moški v hišo posestnice Marije Prislanove v Malih Braslovčah. Prislanova stanuje v hiši še z dvema drugima ženskama. Ko so se ženske zbudile in skočile pokonci, je eden izmed roparjev ustrelil proti njim, a k sreči ni zadel. Ženske so začele klicati na pomoč. Kmalu so prihiteli sosedje, nakar so razbojniki pobegnili. Orožništvo je uvedlo obširno preiskavo, da čimprej izsledi zločince.

e— *Obupno dejanje 13-letnega dečka.* V gozdu med Hrastnikom in Dolom so našli v nedeljo na nekem drevesu obešenega 13-letnega Alojza Krajška z Dola. Truplo je že razpadalo, ker je deček okrog tri tedne visel na drevesu. Kaj ga je gnalo v smrt, ni znano.

e— *Samomor.* V Kobleku pri Vojniku je izvršil 24-letni posestnik Alojz Mežnar v nedeljo na svojem skednju pri vinski kleti samomor. Prerezal si je vrat in je kmalu izdihnil. Mežnar je pred kratkim pobegnil čez mejo v Nemčijo. Pred dnevi se je vrnil domov. Iz strahu pred posledicami pa je izvršil samomor. Včeraj dopoldne so ga pokopali na pokopališču v Vojniku.

Iz Ptuja

j— **Zvočni kino** bo predvajal danes v sredo in jutri v četrtek, obakrat ob 20., burko z nenadkriljivim kraljem komikov Fernandelom v filmu »Upornik Ernest«. Opozarjamo že zdaj, da se bo predvajal v nedeljo težko pričakovani češki film »Lepotica«.

j— **Zbor sokolskih prosvetarjev.** V nedeljo dopoldne se je vršil v Narodnem domu zbor prosvetarjev ptujskega okrožja. Zbor je vodil župni prosvetar br. Miocinović iz Maribora. Društveni in četni prosvetarji so poročali o svojem društvenem delu kakor tudi o težkočah, ki ovirajo prosvetno delo. Br. Miocinović je vsakemu prosvetarju dal potrebna pojasnila in navodila, kako bi se društveno življenje še izboljšalo, zlasti pa prosvetno delo pri podeželskih društvih in četah. Svetoval je zlasti, da bi se pri četah in društvih ustanovili gospodarski odseki, ki bi posvečali posebno pozornost kmetijskemu gospodarstvu v domačih krajih, obenem pa s pomočjo predavanj in drugimi pripomočki budili pri mladini ljubezen do rodne grude.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

sta (ing. arh. Marjan **Mušič**); Iz zgodovine ljubljanskih obrtnih šol (dr. Jožef **Reisner**); Kupola ljubljanske stolnice (Viktor **Steska**); Potovanja skozi Ljubljano (Franc **Sojer**); Inteligentnost, šolski uspehi in družbeni izvor dijakov ljubljanskih srednjih šol (dr. Vlado **Schmidt**); Zavetišča pred napadi iz zraka (arh. France **Tomažič**); Kronika mesta Ljubljane v številkah (dr. Adolf **Vogelnik**); Vremenska služba v Sloveniji (dr. Oskar **Reya**). Številko zaključujejo: dva nekrologa (dr. Fr. **Derganc**, župnik Cegnar), poročilo o svečani proslavi kraljevega rojstnega dne na magistratu v Ljubljani in Naša kronika (A. **Gaber**). V prilogi so še nekateri prispevki, med njimi Rudolfa **Dostala** »Ljubljansko šolstvo v terezijanski in jožefinski dobi«. Številka je obilno ilustrirana. Posebno lepi so stari in novi posnetki iz Ljubljane, Novega mesta, podobe slik in kipov.

Mladi Korotan. Po daljšem presledku ki pa zanj nista odgovorna založništvo in uredništvo, je zopet izšel mesečnik »Mladi Korotan«, listič, namenjen izrečno slovenski deci na Koroškem. List je nekaka posebna, nekoliko zmanjšana in prilikam prikrojena izdaja »Našega roda«. Prva številka drugega letnika prinaša znano Župančičevo »Uspavanko«, narodno pripovedko o močnemu junaku Petru Klepcu ter kratko koroško povest o »Zakladu na Kiceljnu«. Karol Širok je prispeval pesemco »Tri tičke«, Josip Ribičič pa ob sodelovanju Maksima Gasparija besedilo o »Mihcu in Janku«, kjer so v tiskane besede prav zanimivo natrošene slike, da je deci čitanje vabljivejše, ko mora sproti reševati slikane uganke. Ta način je vsekakor posrečena domislica, je zabavna in močno privlači mlade čitatelje. Tudi zabavni kotiček strica Jožeta je pester in je dobro znamenje, da je med čitatelji lista precej sotrudnikov, ki pošiljajo uredništvu v objavo pesmice lastne proizvodnje. To priča, da se je listič priljubil koroški deci in da z uspehom vrši svojo nalogo, ko seznanja koroško mladež z lepoto nje materinega jezika. Lastnik, izdajatelj in založnik lista je Slovenska prosvetna zveza, urejuje pa ga g. Joško Hutter, Hubert-Klausner-Ring 26. Celoletna naročnina znaša 1 marko, posamezna številka stane 15 pfenigov.

Republika žurnalistov. »Les Nouvelles Littéraires«, pišejo: Finska ima v teh dneh, ko se odloča nje usoda, ministra za zunanje zadeve velikega formata, Eljasa Erkka. Čeprav mu je samo še 44 let, si je lahko pridobil od l. 1919. dalje veliko diplomatsko izkušenost v službi, ki jo je opravljal zapovrstjo v Parizu, v Tallinnu in v Londonu. Erkko pa ni to, kar po navadi imenujemo »diplomat po karieri«; je namreč predvsem žurnalist, lastnik enega največjih dnevnikov v Helsinkah, kjer še vedno sodeluje zelo aktivno. Ali je znano, da sodi Finska med dežele, kjer izhaja največ listov? Štirimilijonski narod ima nič manj ko 800 dnevnikov in periodičnih listov in štirje člani sedanje vlade so poklicni novinarji.

Angleška Modra knjiga, v kateri so bili objavljeni dokumenti o stikih med Veliko Britanijo in Nemčijo v zadnjih dneh pred vojno, se je na mah povzpela med najbolj razširjene knjige. V prvih treh tednih so samo v Angliji prodali 400.000 izvodov pripravljajo pa se tudi prevodi v druge jezike. Pravijo, da je izdaja te knjige vrgla že skoraj poldrugi milijon dinarjev: uspeh, ki je lep tudi z založniškega zrelišča.

Ob 15-letnici smrti pesnika Valerija Brjusova izidejo letos pri moskovski Državni založbi (Gosizdat) njegovi zbrani spisi v 12 knjigah. Uredniki so N. S. Ašukin, J. M. Brjusova in G. A. Ažanova. Brjusov je kot pesnik izšel iz simbolistične šole, katero je premagal s svojim poznejšim razvojem, ki ga je vodil k realizmu, veri v um in v znanost. Pisal je pesmi, povesti, romane, drame, slovstveno zgodovinske in kritične članke. Bil je odličen poznavalec armenskega jezika in literature. Prevajal je francoske, starogrške in rimske pesnike.

Dr. Hinko Vinković, Adam Mandrović (O stogodišnjici njegova rodjenja). Kot ponatis iz dnevnika je izšel priložnostni spis dr. Hinka Vinkovića, ki seznanja čitatelja s pestro in značilno igralsko kariero pionirja hrvatske igralske umetnosti Adama Mandrovića. (5. t. m. je minilo sto let od njegovega rojstva). Ta nadarjeni igralec je začel nastopati v časih, ko se je Zagreb otresel gledališkega varuštva Nemcev in je z vedno večjim vzponom razvijal in dvigal gledališko umetnost v narodnem jeziku. Mandrović je v l. 1863-64 deloval tudi v Beogradu, kjer je že prej gostovala hrvatska drama. Postal je tudi upravnik beograjskega gledališča. L. 1873 se je končno vrnil v Zagreb in ostal artistični ravnatelj hrvatskega gledališča vse do upokojitve. Pozneje je deloval dve leti pri organizaciji sofijskega gledališča, po vrnitvi v domovino pa je bil imenovan za intendanta zagrebškega gledališča. To funkcijo je uspešno opravljal pet let, ko jo je izročil (l. 1907) Andriji Fijanu. V decembru 1912 je umrl ta umetnik, ki je bil Hrvatom »to, kar Angležem Garrick, a Dunajčanom Lewinsky in Sonnenthal: eden največjih tragedov vseh časov (A. Kassowitz-Cvijić), Dr. Vinković je zbral vrsto citatov, ki kažejo, kako je Mandrovića cenila tedanja kritika in podatkov, ki osvetljujejo njegovo delo in osebnost. Ta donesek k hrvatski gledališki zgodovini je opremljen s slavljenčevim portretom.

Iz Maribora

a— **Zasluge naše CMD** za obmejno šolstvo so splošno znane. To veliko delo se razodeva v lepih, temeljitih člankih, ki jih vsebuje koledar CMD za 1940, ki ga mariborski člani CMD in njeni prijatelji lahko dobijo pri Saksu in v pisarni ZKD v Narodne domu.

a— **Maistrovim borcem.** Prošnje za podelitev spominske kolajne o čemer je že bilo objavljeno v dnevnem časopisju, ni treba zaenkrat predložiti, ker bo Zveza Maistrovih borcev razposlala vsem svojim članom tiskane formularje za prošnje, ki se bodo morali točno izpolniti. Pač pa je nujno potrebno, da si vsak posameznik preskrbi že sedaj vse potrebne dokaze, listine itd., katerih predpisi morajo biti potrjeni od sodišča. Opozarjajo se vsi oni borci, ki še niso člani Zveze Maistrovih borcev, da se bodo njihove prošnje obravnavale in vzele v nadaljnji pretres le tedaj, če bodo pristopili v članstvo Zveze najkasneje do 1. dec. 1939. Vsi oni borci, ki bodo zamudili gornji rok in pristopili pozneje v članstvo, bodo morali poslati svoje prošnje pristojnemu vojnemu okrožju.

a— **K poročilu** o slovesni otvoritvi nove sokolske planinske postojanke na Pohorju dodajamo, da je izvršila gradbena dela tuk. ugledna stavbna tvrdka inž. Jelenec ter inž. Šlajmer in sicer po načrtih inž Papana ter v popolno zadovoljstvo graditeljev.

a— **Iz Studencev.** Jutri bo predaval v naši Ljudski univerzi mestni tržni nadzornik inž. Martin Večerjevič o naši prehrani. V okviru jutrišnjega večera tudi tedenske slike. Vstop je prost.

a— **Ljudska univerza v Mariboru.** V petek 17. t. m. bo predaval znani publicist ter organizator »Seljačke sloge« in sodelavec predsednika HSS dr. Mačka dr. Rudolf Bičanić o temi »Vojno gospodarstvo in kmečka politika.« Prikazal bo bistvo vojnega gospodarstva na podlagi izkušenj preteklosti. Osvetlil bo probleme sedanjosti s posebnim ozirom na nevtralne države agrarne jugovzhodne Evrope. Nakazal bo smernice kmečke politike v dobi vojnega gospodarstva.

a— **Sokolsko društvo Maribor matica** priredi v proslavo 1. decembra na predvečer dne 30. t. m. telovadno akademijo, 1. decembra dopoldne proslavo zedinjenja z zaprisego novega članstva.

a— **Nadaljnje razčiščevanje velike tatvine v Jurčičevi ulici.** Policija je na podlagi nadaljnjih poizvedb aretirala še 28letnega hlapca Ferda Kranerja, ki mu je Peklar izročil pet ukradenih ur, da bi jih razpečal. Tudi je policija našla pri dveh strankah več ur, ki so jih kupile v dobri veri, da niso ukradene, in sicer pri eni dve zlati uri, pri drugi pa 11 ur.

a— **Živinjskega sejma ni bilo.** Zaradi ponovnega pojava slinavke in parkljevke v mariborski okolici včerajšnjega živinjskega sejma na odredbo banske uprave ni bilo. Organi so ob periferiji zaustavljali živino, ki so jo o prepovedi sejma neobveščeni kmetje prignali v mesto.

a— **V času vpoklica rekrutov** velja naslednja policijska naredba, ki stopi v veljavo dne 17. t. m.: V času ko traja vpoklic, je imetnikom gostilniških in kavarniških obratov prepovedano vsako točenje in prodajanje alkoholnih pijač rekrutom in njihovim spremljevalcem. V tem času je vsakomur prepovedano pod kakršnimkoli imenom prodajat rekrutom in njihovim spremljevalcem alkoholne pijače, jih za nje kupovati in nositi. Rekrutom in spremljevalcem ni dovoljeno nositi s seboj alkoholnih pijač. Prestopki se bodo kaznovali z globo 10 do 500 din, oziroma ob neplačilu globe v odrejenem roku z zaporom 1 do 10 dni ter odvzemom alkoholnih pijač, ki bi jih nosili s seboj rekruti ali njih spremljevalci.

a— **Ta si bo zapomnil!** 32letni ključavničarski pomočnik Karol Rober je bil obtožen zaradi tega, ker je ukradel dve kolesi. Mali kazenski senat mu je prisodil zaporno kazen 4 mesecev in 15 dni ter izgubo častnih državljanskih pravic za dobo 3 let.

a— **Kdo je mrtvec.** V neki gostilni v Ulici kneza Koclja se je okoli 60 let stari moški, ki je sedel pri mizi nenadoma zgrudil na tla in obležal v nezavesti. Reševalci so ga pripeljali v bolnišnico, kjer pa je neznanec umrl. Njegove identitete doslej še niso dognali.

Gospodarstvo

Zasedanje Zbornice za TOI

Glede na današnjo plenarno sejo Zbornice za TOI, ki bo med drugim sklepala o zborničnem proračunu za prihodnje leto, so se včeraj sestali k seji posamezni odseki, da razpravljajo o dnevnem redu današnje plenarne seje in da rešijo tudi druga tekoča vprašanja.

Trgovinski odsek

Pri polnoštevilni udeležbi članov je sejo trgovinskega odseka vodil odsekov predsednik *Albin Smerkolj*. Po prečitanju predsedstvenih poročil, ki se tičejo imenovanja zborničnih članov v uradne zastope in delegacije, je podal obširno poročilo o zborničnih akcijah referent *dr. Ivan Pless*. Poročal je o uredbi o pobijanju draginje in odgovoru, ki ga je na tozadevno spomenico dal trgovinski minister, nadalje o vprašanju normalizacije kreditnih razmer, o pritožbah trgovcev-detajlistov nasproti tovarnarjem zaradi spremenjenih dobavnih in plačilnih pogojev in o predlogih k načrtu pravilnika za krošnjarjenje, ki ga je naše trgovstvo soglasno odklonilo, ker pri sestavi načrta niso bile upoštevane glavne zahteve, ki so jih trgovske organizacije skozi leta poudarjale na vseh svojih zborovanjih. Nadalje je referent poročal o akcijah, ki jih je izvršila zbornica zaradi pospeševanja sadnega izvoza in uvedbe legitimacij za nakupovalce sadja, lesa in hmelja, o nelegalnem trgovanju, zlasti v trgovini z živino, o nedopustnem poslovanju konzumnih zadrug z nečlani, o borznih uzancah za les itd.

Po poročilih zborničnega predsednika *Ivana Jelačina* je odsek soglasno sprejel zbornični proračun za leto 1940, po referentovem poročilu pa so bili sprejeti predlogi k načrtu uredbe o odškodnini, ki pripada vajencem po enem letu učenja, ter k načrtu uredbe o pravici službojemnika glede prostega časa, ki mu po odpovedi pripada za iskanje druge službe. Tudi je odsek sprejel referentove predloge za sestavo novih sejmskih pravilnikov ter za izdajo legitimacij za obisk sejmov. Odsek je nato razdelil 50.000 din za podpore trgovinskim nadaljevalnim šolam, nakar je rešil številne prošnje za podpore dijakom na višjih in drugih strokovnih šolah.

Med samostojnimi predlogi je odsek zlasti razpravljal o predlogu zborn. svet *Hrastelja* glede vprašanja sezonskih delavcev v inozemstvu in glede povišanja plač državnim in avtonomnim uradnikom. Tudi je odsek odobril predlog zborn. svet. *Gorjanca* glede razširjenja kompetenc ljubljanske podružnice Narodne banke in zborn. svet. *Fazarinca* glede decentralizacije socialnega zavarovanja.

Industrijski odsek

Industrijski odsek je bil prav tako polnoštevilno zbran. Sejo je vodil odsekov predsednik *Rihard Skubec*. Odsek je vzel na znanje predsedstvena poročila in je zborični proračun odobril v nespremenjeni obliki, prav tako je odobril tudi zborično pokritje. Zelo lep in obsežen referat je imel zborični generalni tajnik *Ivan Mohorič* o preskrbi industrije s surovinami in o težkočah pri izvozu zaradi izvoznih omejitev in kontrabandne kontrole na morju. Dotaknil se je tudi pritožb trgovinskih krogov proti spremenjenim dobavnim pogojem za industrijske proizvode. O njegovem referatu je bila obsežna in poučna debata, nakar je bilo glede na pomanjkanje surovin sklenjeno, da se priredi nabiralna akcija za odpadke (staro železo in kovine) Sledil je referat zborničnega referenta *Frana Žagarja* glede postopanja davčnih oblastev pri pregledu poslovnih knjig nakar je zborični generalni tajnik *Ivan Mohorič* poročal o načrtu uredbe o ureditvi službenega razmerja delavcev, ki so pozvani na vojaške vaje.

Odsek je nato odobril predlog zborničnega svetnika *Krejčija* glede razdelitve Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v tem smislu, da bi ljubljanski okrožni urad postal samostojen nosilec zavarovanja. Nadalje je odsek odobril predlog zborn. svet. *dr Pavlina*, da se izreče bivšemu načelniku trgovinskega ministrstva *dr. LazarevićU* o priliki upokojitve pismena zahvala. Dr Lazarević si je pridobil velike zasluge tudi za slovensko gospodarstvo ki mu je vedno po svojih močeh pomagal zlasti pri trgovinskih pogajanjih. Končno je zborični odsek odobril predlog zborn svet inž. *Kiepacha* glede načrta uredbe o preskrbi s pogonskimi sredstvi v tem smislu, da naj bodo gospodarski krogi zastopani pri končni sestavi te uredbe.

Gostinski odsek

Že dopoldne je bila seja gostinskega odseka, ki jo je otvoril in vodil predsednik gostinskega odseka g. Ciril Majcen. Po podanem poslovnem poročilu o posameznih akcijah ki jih je gostinski odsek vodil v pretečeni poslovni dobi, je odsek obširno razpravljal o letošnji tujskoprometni sezoni, ki je bila kljub izrednim razmeram po številu gostov boljša kakor lanska v finančnem oziru pa je bila vsekakor šibkejša v primeri s sezonami prejšnjih let. Glede na težak položaj gostinstva v turističnih krajih je odsek stavil predloge za plenarno sejo, da jih zbornica dostavi na merodajna mesta. Gostinski odsek je nadalje razpravljal o omejitvi izdajanja gostinskih dovolil ter o osnutku uredbe o pravici službojemalca, da izostane od dela v svrho iskanja nove zaposlitve po odpovedi službe in o načrtu uredbe o minimalni odškodnini za delo vajencev. Proračun gostinskega odseka za leto 1940 pa znaša 180.000 din nasproti 161.000 din za tekoče leto. Po obrtnopravnih zadevah je končno razpravljal gostinski odsek o raznih prošnjah za podpore, med njimi predvsem za strokovno šolstvo kakor tudi za razne turistične organizacije in društva.

Seje obrtnega odseka ni bilo

Medtem ko so bili ostali odseki polnoštevilno zbrani, ni bilo seje obrt. odseka čeprav je bila sklicana. Na sejo so sicer prišli zborični člani skupine pod vodstvom zborn. svet. Jos. Rebeka niso pa prišli zborični svetniki skupine g. Ivana Ogrina, ki je bil sam sicer navzoč pa kot predsednik obrtnega odseka ni otvoril seje, češ da za sklepčnost ni navzoče zadostno število članov.

Gospodarske vesti

= **Uredba o 1% prispevku za narodni invalidski fond.** V »Službenih novinah« je objavljena uredba o 1% prispevku za narodni invalidski fond, ki jo je sprejel ministrski svet na predlog ministra za socialno politiko in narodno zdravje. Uredba določa, da se v korist narodnega invalidskega fonda pobira 1% prispevek od vseh izplačil pri vojnem ministrstvu za izvršene nabavke, dela zakupe in druge posle. Prispevek bodo pobirale tudi blagajne drugih ministrstev in njihovih ustanov ter samoupravnih teles in njihovih ustanov pri izplačilih, ki se vrše v poslih državne obrambe. Prispevek bodo končno pobirala tudi podjetja, kjer ima država ali samouprava večino osnovne glavnice. Če ima posamezni posel narodno obrambni značaj, odloča v primeru spora minister za socialno politiko v sporazumu z vojnim ministrom. Ta prispevek se ne sme posebno izkazati v računu in ga mora plačati koristnik računa. Potrebna navodila bo izdal minister za socialno politiko v sporazumu z vojnim ministrom.

= **Zopetna okrepitev angleškega funta in francoskega franka.** V prvem tednu novembra je pričel angleški funt na mednarodnih borzah vidno popuščati in vzporedno je nazadoval tudi francoski frank. Deviza London, ki je na curiški borzi ob koncu prejšnjega tedna popustila na 17.10 (v oktobru se je gibala na višini okrog 17.90), pa se je zadnje dni pričela zopet dvigati in je bil včeraj zabeležen znova tečaj 17.50. Prav tako se je deviza Pariz znova popravila od 9.70 na 9.92.

= **Oskrba naše industrije z ricinovim semenom.** Po odločitvi pristojnih ministrstev je sklenjeno, da bo treba za potrebe domačih tovarn tehničnega olja v letu 1940 zasejati z ricinusom 3500 katastrskih oralov zemlje. Ricinovo seme bodo pridelali v določenih krajih v Podunavju in v Posavini. Privilegirana izvozna družba bo nabavila tudi potrebno število strojev za predelavo ricinusovega semena, ki jih bo stavila na razpolago proizvajalcem prihodnje leto.

= **Dr. Bohinjec: Zavarovanje delavcev in nameščencev.** Ravnatelj Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani dr. Joža Bohinjec je izdal priročno zbirko zakonov, uredb, naredb, pravilnikov in konvencij, ki se nanašajo na delavsko zavarovanje. Knjiga vsebuje (na 400 straneh) besedilo zakona o zavarovanju delavcev z vsemi izpremembami in dopolnitvami uredbe in pravilnike, ki se nanašajo na ta zakon, zlasti uredbo o uvedbi zavarovanja za primer onemoglosti, starosti in smrti z izvršilnimi in dopolnilnimi naredbami. Zbirka vsebuje vse, kar se tiče socialnega zavarovanja delavcev in oseb, ki so bile s posebnimi uredbami izločene iz okvira splošnega delavskega zavarovanja. Zato je v zbirko prišel tudi pravilnik o zavarovanju oseb pri javnih uradih, nadalje najdemo naredbo o zavarovanju državnega prometnega osebja, naredbe in pravilnike o zavarovanju monopolskih delavcev ter naredbo o zavarovanju pogodbenih in honorarnih uslužbencev države in banovin. Končno so v zbirko vnešeni: pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja, uredba o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji in nekatere važnejše mednarodne zavarovalne konvencije. Da ne bi knjiga narasla v prevelik obseg in ker vsebuje v glavnem vse, kar se tiče socialnega zavarovanja delavcev, zavarovanih pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev, ni v zbirki predpisov o pokojninskem zavarovanju nameščencev (ki se dobe v posebni zbirki) in predpisov o rudarskem zavarovanju. Vsi v knjigi navedeni predpisi so bili doslej razmetani v raznih številkah »Službenega lista«, ker je zelo otežkočalo praktično izvajanje zavarovanja. Z odlično urejeno dr. Bohinjčevo knjigo je sedaj izpolnjena ta vrzel in bo zbirka dobro služila ne le uradnikom socialnega zavarovanja temveč še v večji meri delodajalcem in službojemalcem ter njihovim organizacijam.

K nagli podražitvi pšenice in moke

Prizad bi moral z intervencijo preprečiti dviganje cene pšenici

Že prejšnji teden smo obširno poročali o naglem dviganju cene pšenici na naših borzah, ki je znatno prekoračila intervencijsko odkupno ceno Prizada. **V zadnjih treh dneh pa je cena v naglem skoku nadalje narasla, in sicer kar za 24 din pri metrskem stotu ali za preko 13%.** Vzporedno se je naglo dvignila tudi cena pšenični moki, podražitev pšenice pa je vplivala tudi na cene ostalih vrst žita. Na novosadski borzi je bila včeraj zabeležena za potijsko pšenico cena 210 din, medtem ko znaša Prizadova intervencijska cena za to blago 165 din. Tako je današnja cena za 45 dinarjev nad intervencijsko ceno.

Ko so bile letos v juniju določene za novo pšenico višje intervencijske cene, smo na tem mestu opozorili na interese Slovenije, ki mora na leto uvažati za okrog **četrt milijarde dinarjev žita.** Vsako povišanje povprečne pšenične cene na vojvodinskem trgu za 10 din pri metrskem stotu pomeni za dravsko banovino, obremenitev v višini 10 milijonov din na leto. Že Prizadova intervencijska cena je bila v juliju določena za okrog 50 din nad takratno izvozno pariteto. Sedaj pa se je cena pšenici dvignila še za 45 dinarjev pri metrskem stotu preko intervencijske cene. Vojno stanje v Evropi je sicer vplivalo tudi na inozemska tržišča, kjer je prejšnja izredno nizka cena pšenici v oktobru narasla za okrog 30%, toda že ob koncu preteklega meseca se je ta razlika zopet zmanjšala na polovico. Nagla podražitev pšenice v naši državi ima torej svoje vzroke predvsem doma.

Do sedanje izredno visoke cene pšenici vsekakor ne bi smelo priti, že glede na interese pasivnih krajev, ki morajo uvažati pšenico, in glede delavcev in nameščencev, ki se jim občutno podraži kruh. Za sedanjo visoko ceno pšenici in moki je predvsem odgovoren Prizad, ki je v juliju in avgustu odkupil ogromne količine pšenice in smatra, da je njegova naloga le intervenirati, da se prepreči padec cene, ne pa tudi takrat, kadar se cene dvignejo preko intervencijske cene. **Če ne bo prišel Prizad s svojimi zalogami pšenice na trg, je verjetno, da bo cena ostala na sedanji višini, ali pa se bo še dvignila.** Razvoj cen na našem žitnem trgu v zadnjih tednih nam znova potrjuje, da je sedanji žitni režim zgrešen. Povsod tam, kjer je država prevzela dolžnost regulirati cene na žitnem trgu, je to urejeno tako, da posega intervencijska ustanova v razvoj cen na žitnem trgu ne samo, da prepreči prekomeren padec cene, temveč tudi, da onemogoči prekomoren dvig. Morda bi zadostovala razmeroma majhna količina pšenice, ki bi jo Prizad ponudil na trgu, pa bi se cene ustalile na primerni višini.

Prizad je sicer del nakupljenih 36.000 vagonov pšenice že izvozil, toda ta izvoz je znašal v juliju, avgustu in septembru le 8000 vagonov pšenice, in mora imeti še na razpolago 28.000 vagonov. Pretežen del te pšenice je menda rezerviran za ustanovitev državne rezerve. Pred meseci je bilo rečeno, da bo znašala ta rezerva 15.000 vagonov. Po odbitku te količine ostane torej še vedno 13.000 vagonov, kar je zadostna količina za intervencijo na žitnem trgu.

Dvig cene so v zadnjem času pospešile vesti o sklenitvi sporazuma z Nemčijo in Italijo glede izvoza pšenične moke, nagli skok v soboto pa je povzročila zlasti vest, da je direkciji za prehrano na razpolago kredit 745 milijonov din, in sicer za nakup žita in drugih živil. Jasno pa je, da direkcija za prehrano ne bo mogla v sedanjem trenotku, ko so cene tako narasle, še kupovati pšenico za državno rezervo in s tem podpreti spekulacijo, ki tira cene navzgor.

S tem v zvezi je treba tudi izrecno poudariti, da od sedanje izredno visoke cene nima vojvodinski producent skoro nobenih koristi saj so kmetje že v juliju in avgustu prodali Prizadu pretežni del svojih presežkov po intervencijski ceni, sedaj pa prodajajo žitni trgovci pri znatno povišani ceni ono pšenico, ki so jo v avgustu odkupili od kmetov po cenah, ki so bile znatno pod intervencijskimi cenami, ker takrat Prizad zaradi navala ponudbe in pomanjkanja skladišč ni mogel prevzemati pšenice.

V današnji dobi ko gre prizadevanje države za tem, da prepreči nepotrebno dviganje nivoja cen, ko smo dobili stroge predpise o pobijanju draginje, ne bi smeli dopustiti, da se cena pšenici tako znatno dvigne, saj sta v naši državi pšenica in koruza med vsemi živili najvažnejši zlasti za nekmetijsko prebivalstvo in prebivalstvo v pasivnih krajih. Prizad bi se moral že pred tedni spomniti svoje dolžnosti kot ustanove, ki ji je poverjena skrb za reguliranje žitnih cen. Ker Prizad ni smatral za potrebno z intervencijo preprečiti tako občutno podražitev pšenice in moke je s tem omogočil vojvodinskim žitnim trgovcem ogromne zaslužke, ne da bi imel istočasno producent kakšno večjo korist. Zato pričakujemo, da bo Prizad vsaj sedaj nastopil na trgu v interesu konzumentov, kakor je poleti interveniral v prid producentom.

Borze

14. novembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se v Zagrebu nudili po 37, v Beogradu pa je bil promet po 36. Tečaji na svobodnem trgu se nadalje ravnajo po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektnem tržišču se je Vojna škoda pri nekoliko prijaznejši tendenci nudila po 437 (v Beogradu je bil promet po 436.75), zaključki pa so bili zabeleženi v 4% severnih agrarnih obveznicah po 50 in v 6% begluških obveznicah po 81.50 (v Beogradu po 80.75).

Devize

Ljubljana. Oficielni tečaji. London 173.40 — 176.60 Pariz 98.05 — 100.35, New York 4423.75 — 4483.75 Curih 995 — 1005, Amsterdam 2347.5 — 2385.50, Bruselj 724 — 736. **Tečaji na svobodnem trgu:** London 214.26 — 217.46, Pariz 121.21 — 123.51, New York 5480 — 5520, Curih 1228.52 — 1238.52, Amsterdam 2900.12 — 2938.12, Bruselj 894.46 — 906.46.

Curih. Pariz 9.92, London 17.50, New York 445.875, Bruselj 73, Milan 22.50, Amsterdam 236.60, Berlin 178.25, Stockholm 106.225, Oslo 101.30, Köbenhavn 86.05.

Efekti

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 437 bl. 4% agrarne 52 den., 4% severne agrarne 50 — 51 (50), 6% begluške 81.25 — 81.75 (81.50), 6% dalm. agrarne 75 bl., 6% šumske 76 bl., 7% stabiliz. 91 den., 7% invest. 97 den., 7% Seligman 99 den., 7% Blair 89.50 den., 8% Blair 95 — 95.50; delnice: Trboveljska 205 — 210, Gutman 45 — 55, Šečerana Osijek 100 den., Osiječka ljevaonica 150 den.

Beograd. Vojna škoda 436.75 — 438 (436.75), 4% agrarne 52 den., 4% severne agrarne 52 den., 6% begluške 80.75 — 81 (80.75), 6% dalm. agrarne 75.25 — 76.25 (75.75), 6% šumske 73 — 74 (74.50 — 75), 7% invest. 99 den., 7% Seligman 99 den., 7% Blair 89.50 — 90 (89.75), 8% Blair 93.50 den., Narodna banka 7050 — 7150, PAB 205 den.

Blagovna tržišča

Žito

+ **Chicago,** 14. novembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za dec. 87.50, za maj 86, za julij 84.125; **koruza:** za maj 52.625, za julij 53.25.

+ **Winnipeg,** 14. novembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za maj 70.50, za julij 75.375.

+ **Novosadska blagovna borza** (14. t. m.). Tendenca čvrsta. **Pšenica:** baška okol Novi Sad 200 — 202; gor. b. 203 — 205; srem. 198 — 200, slav. 199 — 204; ladja Tisa 208 — 210; **rž:** baška 145 — 150. **Oves:** baški, sremski in slavonski 148 — 150. **Ječmen:** baški in sremski 64/65 kg 160 — 165. **Koruza:** baška 144 — 145; banatska 141 — 143; pariteta Indija 144 — 145 **Moka:** baška in banatska »0g« in »0gg« 295 — 305; »2« 275 — 285; »5« 255 — 265; »6« 235 — 245; »7« 205 — 215; »8« 130 — 140. **Fižol:** baški, sremski beli brez vreč 360 — 370. **Otrobi:** baški in sremski 117.50 — 120, banatski 115 — 117.50.

Borba proti slinavki in ušem San Jose

Maribor, 14. novembra.

Naš obmejni kmetovalec je v zadnjem času hudo prizadet zaradi ponovnega pojava slinavke in parkljevke, ki so jo ugotovili v raznih krajih ob naši meji, predvsem v Pekrah, Radvanju, Limbušu, pri Sv. Juriju v Slovenskih goricah, na Polskavi, pa tudi v ptujskem okolišu. Na pobudo kmetovalcev samih je prišla v naše kraje pošiljka najboljšega seruma proti slinavki in parkljevki, to je tako zvanega Waldmannovega seruma, ki imunizira živino pred to nevarno kužno boleznijo.

Cepljenje s tem serumom je bilo izvedeno brezplačno. V raznih večjih blevih v mariborski okolici pa so izvršili cepljenje slušatelji zagrebške veterinarske fakultete. Obmejni kmetovalci upajo, da jih bo cepljenje s tem najučinkovitejšim serumom, ki ga izdelujejo v Jugoslaviji, Nemčiji in na Danskem, obvarovalo škode. Veterinarska oblastva so storila vse ukrepe, da se prepreči nadaljnje širjenje slinavke in parkljevke.

Drugo zlo pa je silno širjenje nevarne uši San Jose. Obmejni vinogradniki opažajo vse hujše posledice uničevalnega dela te znane najnevarnejše trtne uši. Obmejni vinogradniki pričakujejo od banske uprave učinkovite pomoči. Prepričani so, da bodo novi poizkusi zatiranja navzlic dosedanjim neznatnim uspehom vendarle odvzeli našim obmejnim vinogradnikom vsaj del skrbi, ki jo čutijo zaradi hudega širjenja teh škodljivk.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Branilec ponižanih in razžaljenih

Mali kazenski senat, ki mu je predsedoval s. o. s. Ivan Brelih, je imel pred seboj na pogled prav dostojnega gospoda. Nekateri pravijo, da je bil svoje dni že duhovnik, pozneje smo ga srečali na tleh almae matris kot jurista in še kasneje smo ga videvali z drobnimi koraki, oprtanega s poguljeno aktovko prihajati v kavarne, kjer je v samotnih, tihih kotičkih obračal liste in bil videti kakor da kot čebelica išče rešitev uganke o smislu življenja.

Danes smo ga pred sodniki srečali kot obtoženca zaradi prevar in kot klevetnika javnih uslužbencev in njihovih uradnih poslovanj. Kaj vse ni prisojala obtožnica človečku, ki smo ga imeli za pohlevno drobtinico v stvarstvu! Zdaj smo zvedeli, da je tedaj, ko je nepogrešano in neobžalovano izginil s površja zaznavnega dogajanja, postal honorarni uradnik neke naše zelo važne in spoštovane kulturne ustanove. Obtožnica, ki jo je zastopal državni tožilec dr. Lučovnik pa je navajala, da je svojo funkcijo pri tej ustanovi povišal iz uradnika do profesorja, ki ima kar lepo življenje in še lepše premoženje. Saj poučenemu bi se ne dalo tveziti, da utegne imeti profesor, pa če je najvišji v naši deželi, kakšno premoženje. To premoženje poznamo: zatisnjen pas in poguljena obleka. Toda na deželi kaže, da imajo ljudje še zgrešene pojme kakor da profesor živi v devetih nebesih. Tako je trdila obtožnica, da se je naš mož, ki se je od uradnika poveličal v profesorja, s tako podlago približal petičnim ljudem na deželi. Najprej da je nekomu natvezil o svojem imenitnem premoženjskem stanju zato, da mu je izvabil hranilno knjižico z vlogo 22.095 din, češ, da mu bo v enem letu obročno izplačal nekaj nad dva jurja. Potem je izvabil drugo knjižico z vlogo nekaj nad 12.000 din, nato pa je na to knjižico kot profesor z dobrimi dohodki najel posojilo v znesku 5000 din in dal zanje za jamstvo s sleparijo izvabljeno knjižico obenem še s ponarejenim potrdilom, da mu lastnik knjižice dovoljuje vnovčiti vlogo.

Toda obtožnica je navajala še prelestnejše stvari! Moža je dolžila, da je napravil dve ovadbi na ljubljansko disciplinsko sodišče proti nekemu pristavu in dvema sodnima pripravnikoma, češ, da so z grožnjami vplivali na izjave nekih strank, ko so jih zasliševali, nato pa da so še z njim nedostojno postopali. Mož se je namreč kot bivši jurist nenadoma prelevil v zaščitnika »teptanih« ljudi. V tožbi na disciplinsko sodišče se je izražal ostro in drastično. Njegovega varovanca da so »iz pritožilca napravili za obtoženca, iz oškodovanca škodljivca, iz osleparjenca sleparja, iz nesrečnega pogorelca zločinskega požigalca, iz zahrbtno napadenega oropanca nasilnega roparja itd.«, pa da je torej zaslišavanje bilo neveljavno in nično, ker zaslišani zaradi groženj ni bil duševno priseben in še, ker je zasliševalec ravnal protizakonito, bodisi, ker je bil podkupljen ali pa, ker je ravnal iz lastnega nagiba, pač zato, da bi enega »izmazal«, a drugega »notri potlačil«. Še isti mesec je kot zaščitnik svojega varovanca vložil drugo tožbo, sedaj v zaščito lastne osebe. Navajal je, da sta ga »vprašujoči in zapisnikujoči uradnik« zasliševala o stvareh, ki niso bile ne v posredni in ne v neposredni zvezi s stvarjo in delala pri tem take pripombe in opazke, ki so bile zanj žalitve in klevete, ki mu jemljejo ugled in mu izpodkopujejo zaupanje kot posredovalcu in pomočniku njegovih varovancev.

Glede posameznih točk obtožbe se je ta samozvani zaščitnik pred sodniki zagovarjal s pedantno natančnostjo. Trdil je, da ni imel nobenih sleparskih namenov, ko si je izposojal hranilne knjižice in da je bil tudi prepričan, da bo mogel vse vrniti, kar je bil dolžan. Priznal pa je odkrito, da je napravil v obtožbi navedeni vlogi na disciplinsko sodišče, toda zagovarjal se je, da je bil k pritožbi izzvan »s surovim in protizakonitim postopanjem« pristava in pripravnikov zapisnikarjev.

Zaradi pomanjkanja dokazov so ga sodniki oprostili krivde in kazni glede tistih točk obtožbe, ki so ga dolžile prevar, obsodili pa so ga zaradi klevetniških pritožb na disciplinsko sodišče na 3 mesece strogega zapora in 240 din denarne kazni, to pa zaradi njegove dosedanje neoporečnosti le pogojno za dobo 4 let. Mož si je pridržal zakoniti rok za premislek, ali naj to sodbo sprejme ali naj se proti njej bori.

Ukradena kranilna knjižica Prištedione

Zagreb, 14. nov. o. Trgovec Valentin Papa iz zagrebške okolice je prišel danes v Zagreb, da bi vnovčil svojo vlogo 450.000 din pri Prvi hrvatski štedionici. Neznanec, ki je slučajno zvedel, po kaj je prišel Papa v Zagreb, se mu je predstavil kot bivši ravnatelj te hranilnice ter mu ponudil svoje posredovanje, da bi lahko takoj dvignil denar. Papa mu je izročil svojo vložno knjižico, za katero mu je neznanec dal potrdilo. Neznanec je izginil in je Papa šele nato spoznal, da je bil ogoljufan, nakar je prijavil dogodek policiji.

Angleška kontrola našega parnika

Split, 14. novembra. o. Snoči je v splitsko luko prispel na povratku iz Grčije parnik »Vardar« s tovorom olivnega olja in suhega grozdja. V bližini Krfa ga je ustavil angleški rušilec. Na krov sta prišla dva angleška oficirja z več mornarji, ki so pregledali ladijske listine in tovor. Po postanku 20 minut je parnik lahko nadaljeval svojo pot.

Nesreča v železniškem tunelu v Bosni

Sarajevo, 14. nov. o. V železniškem predoru pri postaji Bistrik je trčila snoči motorna drezina v tovorni vlak. Pri tem je bil hudo ranjen poslovodja železniške delavnice Franc Pragernik.

Iz državne službe

Beograd, 14. nov. p. Premeščeni so učiteljica Bogumila Kipek iz Dolnjega Loga na Vransko, Olga Madon z Ilove gore v Jevnico, Valerija Zupan iz Stare Cerkve v Dolnji Log ter učitelj Alojzij Markič iz Polhovega Gradca v Selce.

Premeščen je k finančni direkciji v Ljubljani pomožni knjigovodja 9. pol. skupine Ivan Rajar, doslej pri finančni direkciji na Cetinju.

Finci kopljejo strelske jarke

Še pred nekaj dnevi se je zdelo, da se bodo nasprotja med Rusijo in Finsko uredila po mirni poti. Medtem pa so prišla pogajanja na mrtvo točko. Finska noče pristati na ruske zahteve in finska vojska koplje v zvezi s tem v bližini ruske meje strelske jarke

Kakšna bo nova zima?

Njena temperatura bo po vsej priliki zopet povprečna

Ob pričetku vsake zime si postavljamo vprašanje, kako se bo prav za prav razvijala, ali bo zelo mrzla, ali bo imela mnogo snega, ali pa bo nemara mila in nam bo namesto snega prinesla mnogo dežja. Ker se pa poklicni meteorologi branijo, da bi podajali napovedi za tako dolge roke, se moramo zadovoljiti z namigljaji, ki jih je dobiti po izkušnjah znanosti o vremenu iz preteklih časov.

Pred štirimi leti so prosluli stari ljudje, ki hočejo vse vedeti, trdili, da stojimo pred novim razdobjem ledeno mrzlih zim. Zimski sportniki so se tega veselili in gospodinje so si delale velike skrbi zavoljo premoga. Potem pa zime sploh niso bile tako mrzle, kakor so pričakovali. Mrzli tedni so minevali s srednjimi temperaturami. Napovedi se niso uresničile.

Mnogi seveda trdijo, da so vse govorice starih ljudi o posebno mrzlih zimah pretiravanja, ki jih ni resno jemati. Ti ljudje precenjujejo vedno vse, kar je za njimi in so prepričani, da se mora vse ponavljati tako, kakor si sami predstavljajo in kakor jim je ostalo v spominu. V resnici je tako, da so celo mrzlotne stopinje samo za 20 let nazaj celo v spominu mladih ljudi radikalno spačene in da so ljudje čutili veliko več mraza, nego ga je dejansko bilo.

Vse pa ni bilo pretirano. Tako so bile po popolnoma zanesljivih podatkih med l. 1810 in 1820 tako mrzle zime, da je večina evropskih rek zamrznila. V tem času se je, kakor znano, tudi Napoleonova vojska v Rusiji pogubila.

Poseben mraz se pojavlja včasih tudi v normalnih letih. V splošnem pa stoje meteorologi na stališču, da živimo ta čas v dobi nekega splošnega ogretja, ki ima različne, dobro podprte vzroke. Če se lahko zanesemo na to stališče, tudi letošnja zima ne bo hujša, nego so bile zime v zadnjih letih.

Dvakrat mu je rešil življenje

Nesrečnik je rešitelju zapustil svoje premoženje

Kmetu Antoinu Quintu v Vancouvru se je v zadnjih treh letih zgodilo, da je dvakrat rešil istega Američana iz valov. Prvič se je spustil mr. Dunston iz Wichite v Kansasu pri kopanju predaleč od brega, Quint je slučajno priveslal mimo in ga v zadnjem trenutku potegnil iz vode. Drugič se je Quint udeležil reševanja ljudi iz nekega motornega čolna, ki ga je bil prevrnil vihar, in spet je potegnil mistra Dunstona iz vode. Sedaj pa je Dunston dokončno utonil, in sicer po svoji krivdi. V Miamiju se je, daleč od svojega rešitelja Quinta, drznil predaleč v vodo. V njegovi oporoki so našli določbo, da naj bo Antoine Quint njegov edini dedič, če bi on sam, Dunston, utonil. Ko je neki reporter vrlemu Quintu sporočil vest o tej dediščini, je kmet dejal, da bi mu bilo ljubše, če bi nesrečnega Dunstona mogel v tretjič potegniti pravočasno iz vode.

Arhitektonska novost v Stockholmu

Kungsgatan, glavna ulica v švedski prestolnici dobi novo velemoderno zgradbo, ki se bo dvigala deset nadstropij visoko. V enem najvišjih nadstropij bo tudi kinematografska dvorana za 1200 oseb.

Hiša bo vsebovala med drugim napravo, ki bo omogočala avtomobilu, da se dvigne do sedmega nadstropja. Na strehi palače bo poleti vrt, ki ga bodo pozimi preuredili v drsališče. Poleti bodo obiskovalcem na razpolago sončne kopeli. Pročelje palače bo iz belega kararskega marmorja, pod hišo pa bodo izvrtali studenec v globini 120 m. Ta vrelec bo dobavljal stanovalcem hiše čisto pitno vodo. Da bo zgradba opremljena z vsemi pripomočki za udobno in higienično bivanje, se spričo povedanega razume samo ob sebi.

Barve, ki uničujejo bakterije

V Nemčiji izdelujejo barve, ki imajo sposobnost, da ubijajo bakterije v človeškem telesu, ne da bi temu kaj škodovale. Zdravniška znanost je iz teh barvil izdelala novo vrsto učinkujočih zdravil, ki so tem večjega pomena ker se dado uporabiti zoper bakterije proti katerim do danes niso imeli učinkovitih pripomočkov.

Borba proti podmorni am

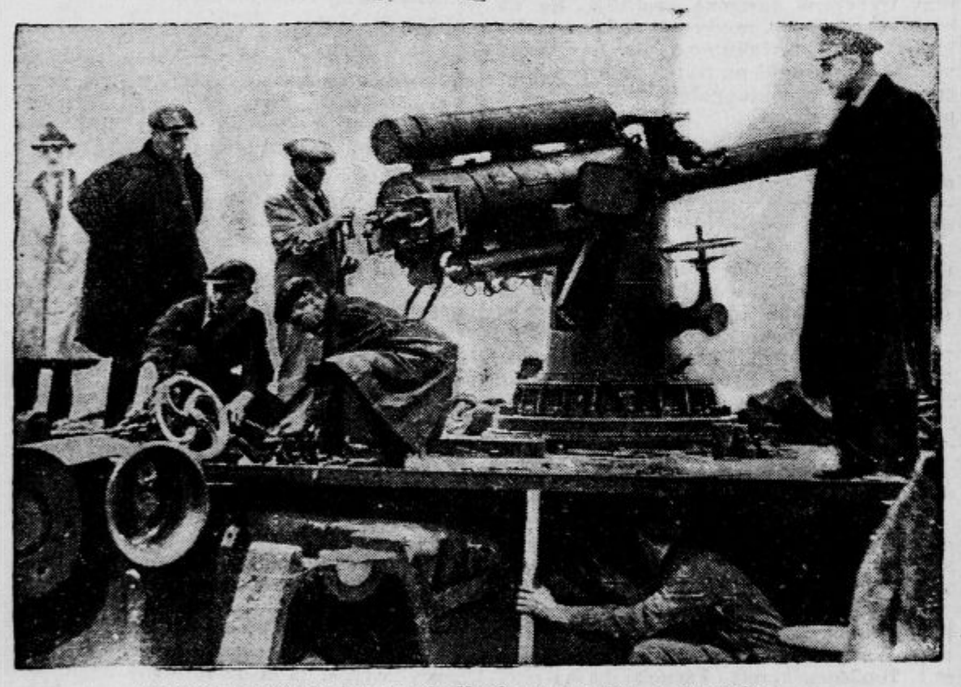

Angleži montirajo top za streljanje na nemške podmornice

Češe ne veš, zdaj izveš:

da je prejel prof. Levoslav Ružička Nobelovo nagrado za kemijo za svoje izsledke o hormonih in terpenih;

da je zmagala v tekmi za najlepše oči v Palm-Beachu neka 70 letna ženska. Tekmovalke so prišle pred komisijo v plavem domina;

da so v Nemčiji do nadaljnjega prepovedani članki znanega publicista in reporterja »Daily Maila« Warda Pricea, ki je bil večkrat sprejet od Hitlerja in je stalno tolmačil njegove nazore anglosaškemu svetu;

da je nemški prof. Butenandt moral odkloniti Nobelovo nagrado za kemijo, ker je slehernemu Nemcu prepovedano sprejeti denar te ustanove.

Letošnja Nobelova nagrada za književnost

Nobelovo nagrado za književnost je letos prejel finski pisatelj Sillanpäa. Za podelitev so bili nedvomno soodločilni tudi politični razlogi, kajti med ostalimi kandidati je bil tudi francoski pisatelj g. Duhamel

Oaza dvatisoč bobrov

Dolinske pregrade po zaslugi glodalcev

Preteklo poletje, ko je vzhodne predele Zedinjenih držav obiskala huda suša, je bila skoraj edina zelena točka med New Yorkom in New Jerseyem tako zvani »Palisades Interstake Park«. V okoliških ozemljih se je talna voda tako znižala, da je postalo za oskrbo prebivalstva z vodo že nevarno, potoki v parku pa so imeli vode kakor prej ter so dajali vsak dan milijone litrov tekočine okoliškim občinam.

Nastanek te »oaze« je pripisati bobrom. Pred devetnajstimi leti so tu naselili kolonijo teh živali in jo postavili pod zaščito. Prvotno je štela kolonija le šest živali, ki so se med tem tako razmnožile, da jih je najmanj 2000. Bobri podirajo drevesa in zavirajo z njimi vodo, da se ne more prehitro odtekati. Vsepovsod nastajajo majhne dolinske pregrade, ki imajo dovolj vode še tedaj, kadar je zemlja v okolici že čisto izsušena. Letošnjo jesen so nekatere občine upravo parka naprosile, naj jim da na razpolago nekoliko bobrov, da jih naselijo tudi na drugih točkah vzhodnih držav, da bodo pomagali odpravljati vsakoletno sušo.

Iz zgodovine tankov

Prvi napad s tanki je zmagovito prebil — Aleksander Veliki. Bojni vozovi so imeli v tedanjem času seveda še precej preprosto obliko.

Ko se je veliki osvajalec iz Macedonije l. 335. pred našim štetjem obrnil proti Siriji, je moral skozi sotesko, ki so jo Trakijci trdovratno branili. Zavarovali so se za svojimi bojnimi vozovi in Aleksander je pravočasno spoznal, da hočejo svoje težke vozove spustite s pobočja na njegove čete, da jih pomečkajo. S spretnim manevrom jim je to namero preprečil.

Koliko stane lepota?

Američanke so v zadnjih dvanajstih mesecih izdale več nego 200 milijonov dolarjev za svojo lepoto, od tega 113 milijonov samo za to, da so njih lasje nakodrani v valovih. Devet in trideset milijonov žensk je v tem času obiskalo 78.624 lepotnih salonov, kolikor jih je v Zedinjenih državah. Plačale so 25 milijonov dolarjev za striženje, 20 milijonov za nego obraza, 17 milijonov za barvanje las in 13 milijonov dolarjev za nego rok in prstov na njih.

Kozmetičnih izdelkov so Američanke v dvanajstih mesecih kupile za 13 milijonov dolarjev, lasnih vodic za 2 milijona, a masaža glave jih je stala 4 milijone dolarjev. Po prometu je lepotna industrija v Zedinjenih državah na šestem mestu med vsemi ameriškimi industrijami. Samo na New York odpade tretjina celotnega prometa.

Obramba belgijske nevtralnosti

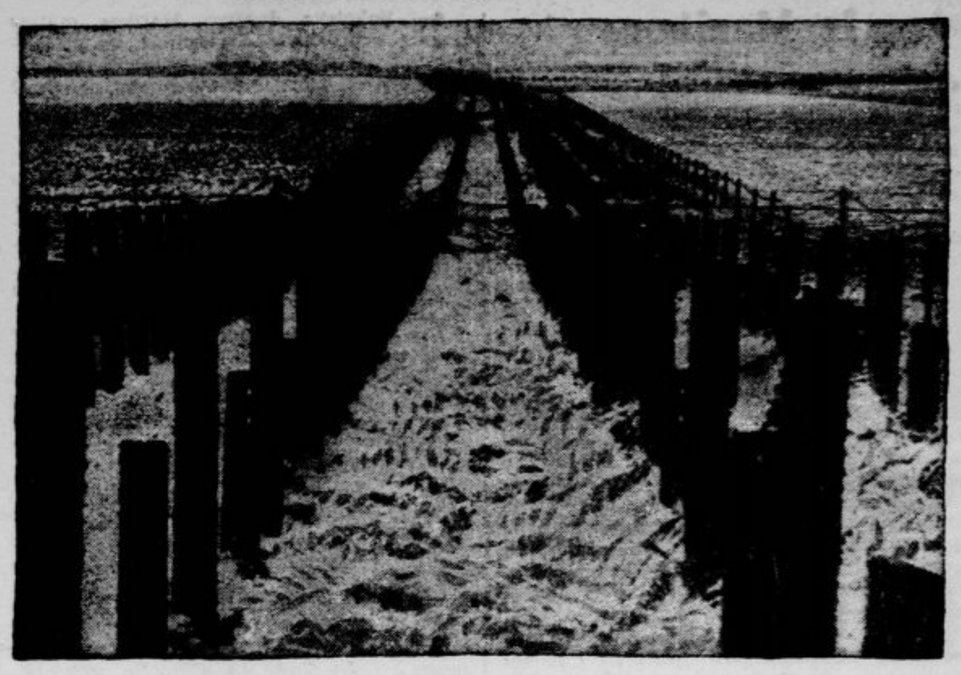

Da bi se ubranila nenadnega napada, je Belgija utrdila svojo mejo proti Nemčiji s tračnicami, položenimi v beton. Tračnice so poleg tega povezane med seboj še z bodečo žico

„Snežna križarka“ na poti v Antarktido

Nova odprava admirala Byrda

Nova odprava admirala Byrda se prične te dni s tem, da odplove »North Star«, severna zvezda, prva ladja te odprave proti Južnemu tečaju. »Severni zvezdi« bo sledil teden dni pozneje »Bear«, stari admiralov raziskovalni brod. Obe ladji bosta pluli skozi Panamski prekop v Tihi ocean. Na Novi Zelandiji obnovita kurivo, nato se usmerita naravnost proti Mali Ameriki, staremu Byrdovemu taborišču v Antarktidi.

Odprava obsega nič manj nego 125 mož in je opremljena tako, kakor doslej še nobena antarktična odprava. S seboj vzame 65 psov, zložljiva bivališča, najmodernejše in najdražje instrumente ter živeža za več let. Nov raziskovalni pripomoček je »snežna križarka«, ogromno, petnajst metrov dolgo, šest metrov široko in pet metrov visoko vozilo, ki se pomika tako na kolesih kakor na saneh, se lahko samo izkoplje iz zametov, ima spalne prostore in laboratorije, ki se dado kuriti in vozi s seboj letalo. To snežno križarko so izdelali nalašč za Byrdovo odpravo in so zanjo potrošili 150.000 dolarjev.

Naloga nove odprave je ta, da izmeri klinasti odsek Antarktide južno od rta Horna, odsek, ki ima svojo konico v Južnem tečaju, da ga v vsakem oziru razišče in s tem zagotovi Zedinjenim državam pravico do njega. Ameriški kongres je nakloni že 350.000 dolarjev za stroške in admiral Byrd upa, da bodo nove podpore omogočile njegovi odpravi, da bo lahko ostala več let v Antarktidi.

Razbita pogajanja med Rusijo in Finsko

Finska vlada je odpoklicala svojo delegacijo iz Moskve — Na sliki vidimo zunanjega ministra Finske, Erkka

ANEKDOTA

Mascagni je nekega dne pod svojim oknom nekega lajnarja slišal igrati neizogibni »Intermezzo« iz »Cavallerie rusticane«. Možak je igral tako hitro, da skladatelj tega ni mogel več poslušati. Planil je na cesto, vzel lajnarju ročaj iz rok in začel vrteti v pravem tempu. Na začudeno lajnarjevo vprašanje, kaj to pomeni, je Mascagni povedal, kdo je in da mu je hotel samo pokazati, kako naj igra njegovo muziko. Možak je bil sprva malo jezen, potem si je pa nekaj domislil in je zadovoljno odvlekel svoj voziček. Naslednji dan se je zopet pojavil pred Mascagnijevo hišo, toda z velikim lepakom na lajni, na katerem je bilo čitati: »Učenec znamenitega Mascagnija!«

VSAK DAN ENA

»Pazite se, gospa, fanté, ki ga nabijate po zadnji plati, je prej pogoltnilo več nabojev . . .« (»Judge«)

Zane Grey 9

Zakon zapada

Roman

Tim se je namuznil, kajti vranec Pitch, ki ga je imel Cal od Enoha v dar, je bil najboljši konj daleč na okoli.

»Menda nisi pijan?« je vprašal zaradi previdnosti.

»Ne — saj veš, da nikoli ne pijem.«

»Tedaj sprejmem stavo — vsi ste priče!«

Dogovor sta po vseh pravilih potrdila s tem, da sta si segla v roke; nato je Cal zaprl hladilnik in pognal motor, ki je v njegovo silno začudenje brezhibno tekel. Ko se je peljal proti pošti, se mu je sicer zdelo, da z vozom vendarle nekaj ni v redu, kajti motor je deloval kar sumljivo hitro in tiho.

Pred vrati se je naslanjalo nekaj rysonskih prebivalcev, ki so kadili, klepetali in čakali najvažnejšega dnevnega dogodka — prihoda poštne kočije. Tuck Merry je skromno sedel s svojo culo na vrhnji stopnici.

Baš ko je hotel Cal stopiti z voza, je zagledal na cesti, prihajajoči z vzhoda, tri bližajoče se jezdece ter spoznal v njih Saundersovega delovodjo Blooma in dva izmed njegovih cowboyev. Posebno to, da je bil eden teh dveh Bid Hatfield, lev vseh plesnih prireditev in najuspešnejši osvajalec ženskih src, se je zazdelo Calu osebna smola. Ta se bo lepo norčeval iz njega, ko ga bo videl tu kot viteškega varuha stare device!

Trojica je razjahala; med tem, ko je tretji ostal pri konjih, sta krenila Bloom in Hatfield proti pošti. Čokati, širokopleči Bloom je bil zdrav in korenjaški mož kakih štiridesetih let. Hatfield, dosti mlajši in nenavadno zal, se je odlikoval posebno s svojo slikovito obleko, sestoječo iz mogočnega bobrovinastega sombrera, modre flanelaste srajce, rdeče ovratne rute in dolgih, s srebrom izvezenih usnjenih hlač, ki so bile na straneh obšite z dolgimi resami.

Ko sta prišla mimo Cala, mu je Bloom kratko pokimal, med tem ko ga je Hatfield namenoma prezrl. Pogled na Tucka Merryja je zbudil v obeh neskaljeno veselost, zlasti Hatfield se je glasno in neprisiljeno zasmejal.

»Menda je res ušel iz cirkusa,« je menil Bloom, na kar sta stopila v poštno poslopje.

Cal je hitro stopil k Tucku, ki je bil porogljive opazke dobro slišal, a se ni prav nič zmenil zanje, in mu šepnil:

»Ta je bil Bloom, ki sem ti pravil o njem — a drugi, mladi gizdalin, mi je skoraj še bolj zoprn.«

»Prav, prav, razumem,« je smehljaje se dejal Tuck.

»Onile štirje tam so izmed naših — predzadnji je moj bratranec Wess, drugače zlata duša, a danes kani gotovo nekakšno grdobijo proti meni.«

»Nič ne de — saj sem j a z s teboj,« je mirno rekel Tuck.

Cal se je vrnil k svojemu Fordu, kajti prav ta mah je prihrumel s strahovitim truščem poštni avto, izpod katerega se je valil velikanski oblak prahu. Zavore so zaškripale, težki voz se je sunkoma ustavil, šofer je skočil s svojega sedeža, ustrežljivo odprl vrata in zaklical:

»Tako — smo že tu!«

Najprej je privlekel iz notranjosti več kosov ročne prtljage, usnjenih kovčegov in škatel za klobuke, ki jih v tej kakovosti in ličnosti na zapadu le redkokdaj vidiš. Nato je udvorljivo pomagal iz voza dami, ki jo je Calu pri tem na žalost povsem zakril — le ko je lahkih nog stekla po stopnicah navzgor, je preko glav radovednežev za hipec ujel pogled na njene vihrajoče plave kodre.

Cal je osuplo strmel za njo; ko je pa izginila v poštni urad, se je spomnil dolžnosti in se preril do avtomobila, čigar vrata je šofer prav tedaj zaloputnil. Pogledal je vanj — nobenega drugega potnika ni bilo.

Čustvo neizmernega olajšanja ga je prevzelo: sestra gospodične Stockwellove je bila torej očividno zamudila zvezo ali se je pa vobče premislila, in gospodje Arizona, Matthews, Ames in tako dalje so se bili zaman potrudili semkaj, da bi se smejali na njegov rovaš. Kako neumno so zdaj gledali grdobe!

Ko jih je še zadovolino opazoval, je gospodična stopila iz poštnega urada in se ozrla, kakor da nekoga išče. Vsi moški so se vzravnali, si zavihali brke in se postavili v kar najugodnejši ustop.

Bila je res nenavadno lepa s svojimi temnomodrimi, bleščečimi očmi in svojimi ustnicami, ki so se zdele tudi Calu nekam močno rdeče. Modna, čreslastorjava obleka ji je segala komaj za dlan čez kolena, in ker je nosila kratke nogavičke, je kazala dobršen del lepo oblikovanih nožic.

»Oh, šofer, ali morda poznate gospoda, ki je prišel pome?« je vprašala s tako sladkim glasom, da so vsem moškim srca poskočila.

»Trenutek, prosim, takoj se vrnem,« je odvrnil ta, ki je pravkar vlekel dve težki pisemski vreči v poštni urad.

Preden se je pa utegnil šofer vrniti, je s klobukom v roki pristopil k nji Bid Hatfield ter jo ogovoril:

»Mislim, gospodična, da ste vi dama, ki jo čakam.«

»Moje ime je Georgia Stockwellova,« je odgovorila, mereč ga od glave do žvenkečočih ostrog.

Cal Thurman je zazijal z usti in očmi. To je bila torej sestra gospodične Stockwellove! Učiteljica se je bila bogme poredno maščevala za vse burke, ki so ji jih bili Thurmanovi fantje že nagodili — nu, ta naj se pripravi!

Georgia je očividno pričakovala, da se bo Hatfield, čigar vnanjost ji je bila menda zelo po godu, takisto predstavil; ker je pa molčal, je skomignila z rameni in pustila, da je pobral njeno prtljago — toda Cal, ki se je bil preril skozi trumo zijal, mu je stopil naproti.

»Kaj vam hodi na misel, Hatfield?« je vzrojil. »J a z sem prišel po gospodično Stockwellovo.«

Živković in Banjanin na shodih JNS v Bosni

Predsednik JNS Peter Živković in prvi podpredsednik Jovan Banjanin sta konec tedna obiskala tuzlansko okrožje, kjer je stranka priredila več konferenc. Prvi sestanek sta imela v Bjelini, nato sta poročala o stališču stranke na konferencah v Brčkem in Bosanskem Šamcu, pa v Vlasenici in Srebrenici.

V nedeljo je bil velik shod JNS v Tuzli, kjer je imel predsednik Živković skoraj dveurni govor o političnem položaju. Naglasil je, da je bila in je Jugoslovenska nacionalna stranka za sporazum z brati Hrvati JNS je dala za sporazum pri lanskih decembrskih volitvah listi dr. Mačka 130.000 glasov jugoslovenskih nacionalistov. Zaradi te svoje politike odobravanja sporazuma s Hrvati in njihovim predstavnikom dr. Mačkom je morala JNS prenesti mnogo težkih udarcev. Očitali so ji celo, da je zašla med protidržavne elemente. Vse te udarce pa je JNS s ponosom prenašala, ker je bila prepričana, da je na pravilni poti. JNS ni bila nikdar proti sporazumu. V kolikor je kritizirala sporazum, sklenjen med g. Cvetkovićem in dr. Mačkom se je to nanašalo na način, kako je bil sklenjen in kako se izvaja Živković je pri tem zlasti opozarjal na prilike, ki vladajo v državi izven banovine Hrvatske.

Obširno se je bavil predsednik Živković z zahtevo ministra dr. Kulenovića, naj se ustanovi četrta banovina v obliki avtonomne Bosne in Hercegovine. Rekel je med drugim: »JNS je za sporazum ne samo z brati Hrvati, temveč tudi z muslimani in za popolno enakopravnost Hrvatov, Srbov in muslimanov v Bosni. Nikakor pa ne more zagovarjati, da bi se obnavljale stare, umetne meje med Bosno in Srbijo. Te meje so postavili na Drini naši sovražniki, da bi nas razdinili. Te meje je srbska vojska za vedno porušila in nikomur ni mogoče dovoliti, da bi jih še enkrat postavljal.«

Podpredsednik JNS Jovo Banjanin je v svojem govoru opisal sodelovanje med združeno opozicijo in JNS. Posebno obširno se je bavil z borbo, ki jo je vodila JNS proti dr. Milanu Stojadinoviću in njegovemu režimu. V tej borbi je prenesla JNS mnogo težkih žrtev. Zato pa doživlja danes, da jo napadajo kot nasprotnico sporazuma prav tisti ljudje, ki so do zadnjega služili dr. Stojadinoviću

Naše stališče glede sporazuma je znano ter ga tudi odkrito izpovedujemo med narodom. Mi nismo proti sporazumu med Srbi in Hrvati, smatramo pa, da nam še ni dal gotovosti za obče pomirjenje v državi. G. Banjanin je nato navajal nekatere svoje pomisleke, ki smo jih zabeležili že v včerajšnji številki.

Beležke

Zakaj postajajo Srbi nervozni

V nedeljo je bil v občini Kusaku shod demokratske stranke. Govoril je tudi bivši predsednik profesorsk. udruženja Radoje Knežević, ki ga je bil Stojadinovićev režim predčasno upokojil. Knežević je imel obširen govor o notranjepolitičnem položaju in je podrobno razčlenil sporazum, o katerem je rekel:

»Demokratska stranka se je vsa leta zavzemala za sporazum, ker je bila prepričana, da je to edina pot za okrepitev naše države. Sedaj je ustanovljena banovina Hrvatska, proti kateri nimamo ničesar. Jutri se bo pojavila tudi banovina Slovenija, ki stvarno obtoji že leta sem. Nikjer pa ne vidimo Srbov, ki so imeli dve svoji samostojni državi v času, ko so bili Hrvati in Slovenci še pod avstrijskim škornjem. Hrvati n Slovenci so dobili, o čemer so sanjali skozi stoletja. Nad bivšo samostojno kraljevino Srbijo in Črno goro pa je legla megla in danes Srbi ne vemo, kod ne kam. Zato ni čudno, če se danes dvigajo zahteve po avtonomiji na vseh mogočih straneh, kakor da bi bila Jugoslavija že v konkurzu. Danes je čas tak, da moramo reči odkrito vsem, da obstoji poleg Hrvatske in Slovenije tudi Srbija, ki ima iste pravice do življenja kakor oni dve.«

Jugoslovenski kulturni klub v Beogradu

V soboto zvečer je bila v Beogradu redna letna skupščina Jugoslovenskega kulturnega kluba, na kateri je bil izvoljen nov odbor s predsednikom dr. Milošem Trifuncem, profesorjem beograjske univerze. V odboru je cela vrsta odličnih slovenskih, srbskih in hrvatskih prosvetnih delavcev. Slovence zastopa predsednik Državnega sveta dr. Štefan Sagadin. Soglasno je bila sprejeta resolucija, ki ponovno ugotavlja, da ni jugoslovenska misel nobena ovira za upoštevanje plemenskih in regionalnih posebnosti kot neizbežne posledice našega narodnega življenja v preteklih vekovih. Nato med drugim pravi:

»Jugoslovenski kulturni klub bo ostal tudi v naprej zvest sveti resnici, da so Srbi, Hrvati in Slovenci en narod. Prežet jugoslovenske ljubezni, ki objema enakomerno vse dele našega narodi od Triglava do Vardarja, se bo Jugoslovenski kulturni klub samo radoval, če bo sporazum resnično pripeljal do sodelovanja tudi najširše sloje Hrvatov. Prepričan pa je, da bo rodil sklenjena sporazum splošno zaželene rezultate in bogate plodove samo takrat, ako se bodo široki narodni sloji in posebno še njihovi voditelji in predstavniki resnično medsebojno zbližali, prežeti zaupanja in osvobojeni raznih predsodkov in škodljive ozkosrčnosti. Jugoslovenski kulturni klub misli, da je treba hladno in nepristransko presojati vse nemile incidente, ki so se ob preureditvi naše državne zajednice iz raznih vzrokov pojavili v našem javnem življenju. Treba jih je ocenjevati z veliko pomirljivostjo in dobro voljo, vendar pa to ne sme pomeniti, da smo ravnodušni napram njim, če bi se izkazalo, da niso samo plod in posledica prehodne vznemirjenosti, temveč dela zle volje in temnih namer, zanesti spore v široke sloje.«

Reorganizacija mariborskega Kulturbunda

Poročali smo že o reorganizaciji, ki je bila izvršena v mariborski podružnici Kulturbunda. Sedaj objavljajo narodno-socialistične »Deutsche Nachrichten« sestavo novega upravnega odbora. Predsednik je bančni uradnik Josef Klingberg, njegov namestnik posestnik Franc Girstmeier, tajnik privatni uradnik Egon Baumgartner, njegov namestnik stavbenik Rudolf Holzer, blagajnik odvetnik dr. Edvard Bučar, njegov namestnik podjetnik Alex Lininger. Člani odbora so čevljar Peter Anrather, zdravnik dr. Gerhard Galle, gradbeni delavec Franc Neuwirth, mizar Hans Rochel, klepar Max Weiss, pomožni delavec Ferdinand Welt in skladiščnik Oskar Werbnigg. Pregledovalci računov so zasebni uradnik Ervin Bäumel, zobotehnik Albert Egger in strugar Fric Winder.

Predsednik Klingberg je pripadal svoj čas krščansko socialni skupini in je v Mariboru skoraj neznan. Ravno tako se večina ostalih članov odbora do sedaj ni pojavljala v ospredju. Značilno je, da so izpadli iz odbora starejši mariborski nemški prvaki Mühleisen, Pfriemer in tudi prejšnji tajnik, zelo radikalni dr. Badl. Tudi od mlajših uglednejših narodnih socialistov ni nikogar v odboru, ne mladega dr. Pfriemerja, ne Petelina, ne drugih.

Zanimivo je, da je organizacnijo izvedel mariborski pastor Baron, proti kateremu so narodni socialisti v Mariboru bili dolgo skrajno rezervirani. V zadnjem času so se odnošaji med njimi znatno poboljšali, kar je videti tudi na naraščajočem obisku božje službe v protestantski cerkvi.

Dr. Maček dalmatinskim županom

Ob priliki volitev v senat je prispelo v Zagreb tudi večje število županov iz Dalmacije. Obiskali so, kakor smo že včeraj poročali bana dr. Šubašića in mu sporočili razne posebne želje. Pri tem je prišel med nje tudi podpredsednik vlade dr. Maček, ki jih je kratko nagovoril in jim med drugim dejal:

»Prišli ste na senatorske volitve skoraj vsi župani iz bivše primorske banovine, da si to ni bilo potrebno. Sedaj se vrnite domov na delo. Pri delu ni prvi tisti, ki je najbolz radikalen, temveč tisti, ki največ dobrega stori. Organizacija banovine Hrvatske počiva prvenstveno na dobro urejenih in dobro vodenih občinah. Ko bodo urejene hrvatske občine, se bo pričelo z organiziranjem novih hrvatskih županij. Ne čelu banovine Hrvatske stoje ljudje, ki mislijo samo na to, kako bi čim bolj pomagali narodu. Zato so vse intervencije v raznih zadevah povsem nepotrebne.«

V. Vilder v Beogradu

Predsednik izvršnega odbora Samostojne demokratske stranke Vladislav Vilder, ki se mudi že nekaj dni v Beogradu, je bil v ponedeljek sprejet v avdienci pri knezu namestniku Pavlu ter je imel celo vrsto političnih konferenc s predstavniki opozicije. Sestal se je dvakrat tudi s predsednikom vlade Cvetkovićem. Včeraj je g. Vilder konferiral z dr. Mačkom, s katerim se bo danes vrnil v Zagreb.

Prvi francoski general padel v vojni

V pariški vojni bolnišnici je podlegel ranam, dobljenim na bojnem polju, francoski divizijski general Raymond Pigon, ki je bil odlikovan že v svetovni vojni z vojnim križcem ter legijo časti. Pokojni general Pigon je prvi francoski general, ki je padel v sedanji vojni. V svetovni vojni je padlo okoli 30 francoskih generalov raznih činov.

Zagrebške napovedi o volilnem zakonu

Zagreb, 14. nov. o. Kakor poročata »Obzor« in »Jutarnji list« iz Beograda, bo načrt zakona o volitvah v narodno skupščino, ki ga je izdelal minister pravde dr. Lazar Marković, te dni predložen odboru ministrov, ki mu je poverjena končna redakcija zakonskega predloga. V načrtu je določeno tajno glasovanje. Volitve naj bi se izvedle po sodnih okrožjih, vendar se lahko tudi več sodnih okrožij združi v eno volilno okrožje. Kandidature bi bile po srezih. Vsak sreski kandidat pa bi se moral vezati na okrožno kandidatno listo, odnosno njenega nosilca. Odprto je ostalo vprašanje ali naj se te okrožne kandidatne liste potem vežejo še na skupno državno kandidatno listo. Kako je upoštevano proporčno načelo, še ni znano. Najmanjši rok od razpisa volitev do dneva volitev bi bil po tem načrtu pet tednov.

Hrvatski romarji pri papežu Piju XII.

Rim, 14. nov. br. Danes dopoldne je papež Pij XII. sprejel skupino blizu 200 hrvatskih romarjev pod vodstvom zagrebškega nadškofa dr. Stepinca in petih drugih škofov. Avdienci je prisostvoval tudi jugoslovenski poslanik pri sv. stolici Mirošević. Škofje so ob tej priliki izročili papežu spomenico, ki prosi, naj se proglasi za svetnika hrvatski mučenik blaženi Nikola Tavelić, ki je umrl l. 1391 v Jeruzalemu. Beatifikacija naj bi se izvedla do l. 1941., ko bo poteklo 550 let od Tavelićeve smrti in 1300 let od pokristjanjenja prvih Hrvatov.

Papež je hrvatske romarje kratko nagovoril. Poudaril je katoliški značaj hrvatskega naroda in je izjavil, da je treba prav sedaj ojačiti delovanje za obnovo vere v Boga in moralnega reda v vseh slojih naroda in med vsemi stanovi. Hrvatje, je dejal, bodo ostali zvesti svoji veri v Boga ter tradicijam in pridobitvam, kakor je to bil Tavelić, ki bo, če bo volja Božja, proglašen za svetnika v čast Bogu in cerkvi.

SPORT

Izza kulis drsalnega sporta

Ljubljanska Ilirija noče v novo organizacijo za drsalni sport

V zadevi reorganizacije drsalnega sporta smo zadnjič poročali takrat, ko so v Zagrebu imeli izredni občni zbor zaradi tega, na katerem je bil mimogrede ustanovljen vrhovni drsalni savez kraljevine Jugoslavije in je bilo obenem prepuščeno dogodkom in usodi, kako se bo izvedla nadaljnja podrobna organizacija drsalnega sporta po posameznih krajih, razen v banovini Hrvatski, kjer so že dan prej ustanovili svoj hrvatski drsalni savez.

Nekaj dni potem smo na tem mestu zabeležili, da so vsi ti sklepi izzvali v vrstah ljubljanske Ilirije, kjer je ta sportna panoga najmočneje razvita — v hokeju na ledu pa je Ilirija izvršila sploh vse pionirsko delo ter je tudi danes s svojimi igralci še zmerom edina, ki se lahko pokaže v svetu — izzvali mnogo negodovanja in kritike. Klub je v zvezi s temi sklepi poslal novo ustanovljenemu drsalnemu savezu precej oster protest, v katerem zahteva ukinitev vseh takrat sprejetih sklepov in vztraja v tem, naj status quo v drsalnem sportu ostane vse dotlej, dokler se to vprašanje res ne prouči temeljito in ne reši složno in pravično brez majorizacije onih, ki poznajo to panogo več ali manj samo na papirju. V ta namen naj bi se čimprej sestali predstavniki slovenskih in hrvatskih drsalcev in našli rešitev, ki bi ustrezala dejanskim razmeram. Pri tem je Ilirija računala tudi s tem, da so hrvatski klubi in sportni voditelji pri vseh dosedanjih novih ureditvah strogo uveljavljali načelo, da gre odločanje v vseh organizacijskih vprašanjih v vsakem primeru samo onim, ki so v oni sportni panogi najmočneje zastopani, ne pa, da je odločitev odvisna od glasov raznih manj ali več neznanih klubov, ki jih je za število vedno dovolj v vsaki sportni panogi.

Precej dolgo na ta protest Ilirija ni prejela od vrhovnega drsalnega saveza nobenega odgovora, pred kratkim pa je od njegovega tajnika prišlo zanimivo pismo, v katerem potrjuje prejem prej omenjenega protesta s pripombo, da ga nekateri funkcionarji trenutno proučujejo, potem pa zahteva nekatere dele hokejske opreme, ki so menda v glavnem last kluba, ne pa bivšega saveznega tehničnega odbora v Ljubljani in se slednjič zahvaljuje nekaterim ilirijanskim delavcem za vse dosedaj opravljeno delo. To pismo iz rok tajnika drsalnega saveza je seveda v Iliriji dvignilo nov val nezadovoljstva in kritike. Klub predvsem ugotavlja, da ni identičen s tehničnim odborom saveza, s svoje strani pa naglaša ponovno, da prej omenjenih sklepov o reorganizaciji drsalnega sporta po ključu, da bi v Ljubljani drsali in igrali hokej, v Zagrebu pa imeli vodstvo za oboje, nikakor ne namerava priznati.

Zadeva reorganizacije drsalnega sporta je takoj, ko je novo ustanovljeni savez začel poslovati, krenila v slabo smer in se bo najbrže še poslabšala, če se v zadnjem hipu ne najde preudaren človek, ki bo hotel upoštevati upravičene glasove iz Ljubljane. V nasprotnem primeru je pač treba računati s tem, da bo ta sportna panoga tik pred sezono zašla v spore za zeleno mizo, ki ji utegnejo namesto koristi in napredka prinesti nepopravljivo škodo.

V nekaj vrstah

Ustanovitev vzhodno-evropskega nogometnega pokala

Na pobudo Madžarov je bila v nedeljo v Beogradu konferenca nogometnih predstavnikov Madžarske. Rumunije in Jugoslavije zaradi ustanovitve novega mednarodnega nogometnega tekmovanja na jugovzhodu Evrope v nadomestilo za tekmovanje za evropski pokal, ki zdaj ni več izvedljivo. Na konferenco so bili povabljeni tudi Italijani, ki pa iz neznanih razlogov niso poslali svojega zastopnika. Slednji bodo o nedeljskih sklepih obveščeni, če bi ne hoteli pristati na sodelovanje, so se delegati Madžarske, Rumunije in Jugoslavije odločili, da ga bodo izvedli sami. Te tekme bi se imenovale »tekme za jugovzhodni evropski pokal« ali samo« za vzhodno-evropski pokal«, če Italijanov ne bo med udeleženci. Tekme bi se odigrale po dvojnem sistemu na točke, kot udeleženci bi prišle v poštev samo državne reprezentance. Ker je tudi izvedba tekmovanja za srednje-evropski pokal v sedanjih razmerah dvomljiva, je precej verjetno, da bo to tekmovanje ostala edina mednarodna nogometna konkurenca v tem delu Evrope in mu bodo verjetno pristopili tudi Italijani. Zadnje odločitve o vsem tem bodo izrečene na konferenci odbora za srednje-evropski pokal, ki bo konec decembra v Budimpešti.

*

Na nedeljski tekmi med Madžarsko in Jugoslavijo v Beogradu je bilo prodanih vstopnic nekaj preko 11.000 in je blagajna spravila vsega 299.960 din (ali 40 din manj kakor 300.000 dinarjev. Na tej tekmi je bilo torej za okroglo 40.000 din več dohodkov kakor na zadnji z Nemčijo v Zagrebu, čeprav je bilo tamkaj prodanih skoraj 2.000 vstopnic več kakor v Beogradu. Ta vsota se po odbitku stroškov deli na vse tri saveze po ključu 7:4:1, kar pomeni, da bo od čistih dohodkov okroglo 180.000 din dobil srbski savez nad stotisoč, hrvatski okoli 65 tisoč, naš pa okoli 15.000 dinarjev.

Te številke so dokaj razveseljive, zato pa je manj razveseljiva neka bilanca, ki se je v teh dneh pojavila po naših sportnih rubrikah. To je bilanca naših letošnjih reprezentativnih tekem, ki je skoraj porazna. Od 7 mednarodnih tekem smo jih izgubili 6, dobili pa samo eno, to pa proti najmočnejšemu nasprotniku — Angležem. Podrobno je bilo takole: proti Nemčiji v Berlinu 2:3, proti Rumuniji v Bukarešti 0:1, proti Angliji v Beogradu 2:1, proti Italiji v Beogradu 1:2, proti Češki v Pragi 3:7, proti Nemčiji v Zagrebu 1:5, in proti Madžarski v Beogradu 0:2. Razlika golov je torej 9:21 v korist nasprotnikov, kar je približno tako kakor med našimi ligaškimi moštvi pri onih, ki se vrtijo in tresejo za svojo usodo na koncu tabel.

»Ilustrovane sportske novosti« beležijo zanimivo vest iz atletskega življenja v Sloveniji, ki jo ponatiskujemo brez potrdila in brez komentarja, ker se za enkrat njena verodostojnost ne da preveriti. List piše:

»Neuspeh Slovencev na občnem zboru atletskega saveza v Ljubljani je očitno imel tudi velike posledice v državnem prvaku — ljubljanskem Primorju. Baje so iz tega kluba izstopili številni reprezentativni atleti, med katerimi so Pleteršek, Goršek, Martini in Urbančič prešli v svoj domači klub SK Celje, Nabernik v neki mariborski klub, medtem ko se Skušek še ni odločil, kam bo šel. Razen tega sta dolgoprogaša Bručan in Kvas zapustila Ilirijo, metalec kopja Mausar iz Planine pa se je ponudil zagrebškemu Hašku.

Strelske tekme v Kranjski gori

V Kranjski gori so preteklo nedeljo imeli celodnevne strelske tekme. Rezultati so pokazali, da so se posamezni člani strelske družine odlično izvežbali v tej sportni panogi.

Posamezno so dosegli naslednja mesta: na vojno tarčo 200 m: 1. kaplar graničar Ljubosav Ristić, 2. graničar Vojin Dragojević, 3. Simčić Vjekoslav; na vojno tarčo 100 m: 1. Vidoje Petrović, 2. Božidar Najhart, 3. poručnik Vojislav Jurgičijević.

Na tekmi je sodelovalo 54 strelcev, samih članov strelske družine iz Kranjske gore, ki je s tem najbolj pokazala, da je njeno vodstvo v dobrih rokah. Za tekme je bilo veliko zanimanje tudi med domačini, predvsem med mladino.

Pri večerni razdelitvi nagrad v paviljonu kavarne »Prisank« je predsednik družine g. Vidic z lepim besedami pozdravil tekmovalce in vso družbo in jih pozval k nadaljnjemu delu. Prireditelj želi pri tej priliki izreči zahvalo vsem, ki so pripomogli k uspehu, posebno pa častnikoma graničarjema gg. kapetanu Agičiću in poručniku Jurgičijeviću, ki sta šla svojim podrejenim glede udeležbe na tej tekmi vsestransko na roko.

»Ilustrovane sportske novosti« št. 46 so izšle. Vsebina: Madžarska—Jugoslavija 2:0. — Nov postopek proti Kacijanu — zaradi formalnih razlogov. — Še nekaj problemov in absurdov sedanjosti in prihodnjosti našega sporta. — Hrvatski nogometni pokal. — Naš nekdanji najboljši skakalec v vodo Grilc (po rodu Ljubljančan, ki živi zdaj v Karlovcu op. ur.) še ni rekel zadnje besede. — »Purgerji« so monopolizirali razliko 6:0 itd. Vmes je še mnogo pestrega drobiža iz raznih sportnih panog. Posamezne številke so po 1 din.

Naše gledališče

D R A M A

Sreda, 15. ob 15.: Antigona. (Predstava za ljubljanske gimnazije).

Četrtek, 16.: Striček Vanja. Red četrtek.

Petek, 17. ob 15.: Upniki, na plan! Ljudska popoldanska predstava. Izredno znižane cene od 16 din navzdol.

Sobota, 18.: Hudičev učenec. Izven. Znižane cene.

Sofoklejeva tragedija »Antigona« je primer klasične psihološke žaloigre ter slika usodo plemenite Edipove hčere, ki se žrtvuje za svoje prepričanje. Za to dijaško predstavo so vse vstopnice že razprodane.

V Čehovljevi drami »Striček Vanja« bo igral v četrtek zopet Ivan Cesar naslovno vlogo. Njegov zopetni nastop po povratku z orožnih vaj je bil od občinstva prisrčno sprejet. »Strička Vanjo« smemo prištevati med njegove najbolj posrečene ustvaritve. Ostala zasedba bo običajna. Repriza bo za red četrtek.

Po najnižjih cenah od 16 din navzdol bodo odigrali učinkovito Karla Piskoła veseloigro »Upniki, na plan!« v petek popoldne ob 15. kot ljudsko predstavo. Tako bo najširšim krogom omogočen obisk te velezabavne igre.

O P E R A

Sreda, 15.: Madame Butterfly. Gostovanje Zlate Gjungjenac. Red sreda.

Četrtek, 16.: Boris Godunov. Red B. Gostuje Josip Križaj.

Petek, 17.: zaprto.

Gospa Zlata Gjungjenac-Gavella bo pela drevi v naši operi naslovno vlogo v Puccinijevi operi »Madame Butterfly«. Odlična pevka je tudi v tej vlogi v igralskem in pevskem oziru na izredno visoki umetniški stopnji. Tenorsko partijo bo pel g. Francl, konzula g. Janko. Ostala zasedba je običajna. Predstava bo za red sreda.

V naslovni partiji Musorgskega »Borisa Godunova« bo gostoval jutri g. Josip Križaj, naš priljubljeni basist, ki je bil nekoč tudi član naše opere, zdaj pa že dolgo vrsto let z najlepšim uspehom nastopa na deskah zagrebškega gledališča. Njegova stvaritev Borisa Godunova je zrela kreacija, kakršno težko srečamo celo na tujih odrih. Poleg njega nastopijo: Francl, Betetto, Kogejeva, Ribičeva, Vidalijeva, Poličeva, Zupan, Sancin, Sladoljev, Janko, Lupša, Orel, Dolničar, Perko. Diriginal bo kapelnik dr. Švara. Predstava bo za red B.

★

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sreda, 15.: zaprto.

Iz Gornjega grada

gg— **Gornjegrajski okraj zahteva drug vozni red.** Tudi naš okraj je hudo prizadet po zadnji izpremembi voznega reda. Popoldanski vlak Velenje — Celje je odpadel in tako se je spremenil tudi vozni red poštnega avtobusa. Ta odhaja zdaj namesto ob pol 14. šele ob 15.10 iz Gornjega grada na postajo Šmartno ob Paki, kjer morajo potniki čakati blizu dve uri na vlak za Celje. Prihajajoč v Celje šele ob pol 19. nimajo potniki takoj zveze za Maribor in Ljubljano, temveč je tam treba čakati še dobro uro, da pridejo potniki v Maribor šele po 22. in isto tako v Ljubljano šele v tem času. Potniki ne morejo ničesar opraviti v Celju, še manj v Ljubljani, odnosno Mariboru, ko so v tem času vse trgovine zaprte. Zaman se sprašujejo ljudje, zakaj je bila potrebna taka sprememba voznega reda. Prosimo direkcijo državnih železnic v Ljubljani, da upošteva zdaj, ko se bo revidirala sprememba, tudi zahteve prebivalstva iz gornjegrajskega sreza. Zadeva je neodložljiva.

Iz Krškega

kr— **Požar v Brodu pri Sv. Križu.** Posestnici Mariji Škulj je zgorel hlev s podom in senico do tal. Razen poslopja je zgorela tudi vsa krma, koruza in mnogo poljedelskega orodja. Škode je okoli 20.000 din in ni niti do polovice krita z zavarovalnino. Ni še ugotovljeno, kako je nastal ogenj.

kr— **Drobne z Vidma.** Bonačeva tovarna celuloze je pričela obratovati ter je že odpravila prve pošiljke svojega produkta. — Direkcija državnih železnic bi storila zelo zaslužno delo, če bi dala postaviti pri prelazu nasproti gostilne Cetin električno obločnico, ki jo je svoječasno železnica že obetala. Zaradi nove tovarne je namreč sedaj promet pešcev, kolesarjev in avtomobilistov tod silno povečan. Razen tega pa je prav na tem mestu oster ovinek in so bile zapornice že večkrat polomljene. — Otvorjeno je novo moderno kegljišče pri restavraciji Kunej na kolodvoru.

R A D I O

Sreda, 15. novembra

Ljubljana 7: Pozdrav, napovedi, poročila. — 7.15: Veseli zvoki. — 12: Koncertni plesi (plošče). — 12.30: Poročila, objave, napovedi. — 13.20: Mandoline in balalajke (plošče). — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: Zakaj sem postal profesor (g. I. Dolenc). — Kaj pravita znanost in tehnika (prof. M. Adlešič). — 18.40: Stari slovenski ljudski plesi (g. B. Orel). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nac. ura: Senjani kot književniki. — 19.40: Objave. — 19.50: Uvod v prenos. — 20: Prenos iz ljubljanske opere. V odmorih: glasbeno predavanje (g. V. Ukmar) ter napovedi in poročila.

Beograd 19.10: Petje. — 19.40: Lahka godba. — 20: Narodne pesmi. — 20.30: Koncertni večer. — 22.10: Lahka godba. — **Zagreb** 20: Prenos opere iz Ljubljane. — **Sofija** 18: Mladi glasbeni mojstri. — 20: Prenos Donizettijeve opere »Lucia di Lammermoor«. — 22: Plesna muzika. — 22.30: Pester spored. — **Dunaj** 16: Orkester. — 17.10: Plošče. — 20.15: Koncert vojaške godbe. — 20.50: Lahka godba. — 24.10: Nočni koncert. — **Berlin** 20.15: Koncert po željah. — 22.30: Komorna glasba. — 24.10: Nočni koncert.

Dobava poljskih kuhinj za vojsko

Ker se je pokazala potreba, se dobavni rok za predložitev ponudb za dobavo 200 komadov voznih kuhinj in 3000 komadov tovornih kuhinj po sklepu E. G. št. 12546/39 podaljša do 11. ure 25. novembra tega leta.

Pogoji za to dobavo so na vpogled in se dobe po vplačilu predpisane takse v garnizonskem odseku vsak delavnik za časa uradnih ur.

E. G. št. 12546/39 l. Ministrstvo vojske in mornarice.

✝

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prebridko vest, da nas je po dolgi in mučni bolezni za vedno zapustil naš ljubljeni mož, oče, brat in svak, gospod

Matko Zalar

LESNI TRGOVEC

odlikovan z redom Jugoslovanske krone in z redom Sv. Save V. stopnje

Nepozabnega pokojnika bomo spremili k večnemu počitku k Sv. Križu v sredo ob pol 3. uri popoldne izpred hiše žalosti Cesta 29. oktobra št. 10.

Sv. maša zadušnica se bo brala v cerkvi Marijinega Oznanjenja v četrtek ob 7. uri.

ZALKA roj. RAJŠTER, soproga;
STOJAN, VLADIMIR, BOGDAN, otroci
in ostalo sorodstvo.

NAROČILA ZA BOŽIČ

katera se morajo šele izgotoviti, se že sedaj sprejemajo

WEKA MARIBOR — ALEKSANDROVA 15

Pri nas najdete praktična darila za Vaše stanovanje.
Vse, kar darujete Vašemu stanovanju, razveseli vso vašo družino.

Lepo pohištvo iz vseh zaželjenih vrst lesa.
Moderno pohištvo za kuhinjo, pomivalne mize z email posodo.
Dobro tapeciran fotelj ali naš patentiran kauč, na katerem se ugodno sedi in prijetno spi.
Posteljnina: perje, puhnate odeje, odeje iz kamelje dlake, volnene odeje
Preproge v vseh velikostih in vrstah.
Perzijske preproge v najboljših kvalitetah.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo služb. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopisi in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Službo dobi

Natakarico
s kavcijo takoj sprejmem. Naslov v vseh posl. Jutra. 30349-1

Simpatično gospodično
iščem za poučevanje nemščine, okrog 25 let staro. Ponudbe s sliko in mesečno plačo na ogl. odd. Jutra pod »Dobro obvladati«. 30348-1

Čevljarske pomočnike
za fina, šivana, moška kovana (klinčasta) in ženska šivana dela iščem. Pišite na Lucijan Jeličič, Split, Zadarska 8. 30345-1

Fotopomočnika (co)
le prvovrstnega sprejme foto Jug, Kranj. 30357-1

Frizerko
in mlajšega brivca z voljo do damske stroke sprejme salon Godina, Sv. Petra c. št. 3. 30354-1

Mehanik pomočnik
dober, dobi takoj službo. Predstavite se v avto delavnici v Logatcu. 30370-1

Dve kuharici
za večjo in manjšo družino samostojno vodstvo gospodinjstva, sprejmem. Plača po dogovoru, odnošaji družinski. Interesentke pošljite ponudbe s sliko na Miloš Vujić, poslovodja prodavaonice »Bata« v Banja Luki. 30374-1

Prodajalec
dobro izvežban v mešani stroki, samostojen, agilen, vojaščine prost, dobi mesto. Nastop službe po dogovoru. Ponudbe s točnimi navedbami dosedanjega službovanja na tvrdko: Ivan Rojnik, Slovenj Gradec. 30371-1

Več čevljarskih pomočnikov
sprejme takoj — Kapitler Jernej, Ostrožno, Celje. 30387-1

Sprejmem takoj
avtomehanika in tekačico. Aero, Kolodvorska 18. 30385-1

Kmečko dekle
mlado, pridno, začetnico, sprejmem takoj samo v pomoč gospodinji. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobra hiša«. 30381-1

Kuharico
prvorazredno, išče boljša gostilna v Mariboru. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 30391-1

Prodajalka
resna, starejša moč, mešane stroke dobi takoj mesto. Hrana in stanovanje v hiši. Ponudbe na podružnico Jutra v Celju pod značko »77«. 30389-1

Služkinja
pridna in poštena dobi takoj mesto. Ponudbe na podružnico Jutra v Celju pod značko »77«. 30388-1

Mehanik
vsestransko izvežban v motorski stroki dobi takoj stalno službo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Mehanik«. 30382-1

Boljša gospodična
mlajša, krepka, zdrava — dobi mesto za lahko delo pri samostojnem gospodu v provinci. Dopise s fotografijo, ki se vrne na ogl. odd. Jutra pod šifro »Ljekarnik«. 30341-1

Samostojnega obratovodjo
iz železoobdelovalne stroke, ki bi razširil že obstoječi predmet kovaške in strugarske stroke še z nadaljnjim primernim predmetom — sprejmemo takoj z možnostjo postopnega prevzema celega podjetja z malenkostno gotovino, event. tudi vse proti garanciji, ali odgovarjajočim hranilnim knjigam. Ponudbe poslati na podružnico Jutra v Celju pod značko »Obratovodja«. 30299-1

Službe išče

Gospodična
želi mesto kuharice, natakarice ali k samski osebi ali v lekarno, poštena. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Inteligentna«. 30352-2

Službo šoferja
ali sprevodnika iščem kjerkoli. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zanesljiv in trezen šofer«. 30359-2

Trgovski pomočnik
vojaščine prost, agilen in pošten, želi mesta v špecerijski trgovini. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Podjeten«. 30379-2

Vajenci(ke)

Šiviljsko učenko
sprejmem. Vprašati: Jugoslovanski trg št. 3, I. Maribor. 30393-44

Prodam

24-karatni prstan
starinske vrednosti prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Prstan«. 30376-6

Dame! Pozor! Zakaj sive lase?
ko si lahko za din 26.- pobarvate sami z neškodljivo berlinsko Omonell-Henna-Shampoo barvo, katero dobite v vseh niansah z navodilom pri glavnem zastopstvu: Ludvik Iləršič, Ljubljana, Rimska 13. Tekoči Shampoo original 250 gr a din 20. 29842-6

Radio

Seibt Super radio
za razvajenega poslu šalca, 5 cevni, 7 okrožij, 3 valovne dolžine, 3800 din pri Ludvik Ileršiču, Ljubljana, Rimska cesta 13. 350-9

Avto, moto

Mali BMW avto
Fiat Topolino in dve motorni kolesi zelo poceni naprodaj. Aero, Kolodvorska 18. 30384-10

Opel limuzina
malo, zelo dobro ohranjeno takoj prodam. Cena din 12.000. Informacije daje: Ostrožnik, trgovina, pasaža Nebotičnik. 30395-10

Les

Telegrafskih drogov
večje količine, smrekovih in jelovih, v dolžini 8 do 12 metrov kupim. Nadalje kupim večje množine borovih železniških pragov. Cenjene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »št. 112«. 30347-15

Bukova drva
sveža, kupujemo za mesece januar, februar in marec po kub. metrih, vsako količino in plačamo v gotovini. Ponudbe z oznako cene na Export I. Meštrović, Zagreb, Jelačićev trg 15, telefon br. 23-612. 30322-15

Kapital

Kdo bi se udeležil
ali event z visokimi obrestmi posodil 25.000 din za novo, popolnoma edinstveno podjetje v naši državi in edino dobičkanosno z ozirom na današnje razmere. Informacije daje Ana Vrankar, Hrenova 7. 30377-16

Ratne štete
šest komadov, takoj kupim. Frank Ivan, Zeljarska 11. 23372-16

Knjižice
Union banke podružnice Maribor kupimo. Ponudite vsoto in ceno na: Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ulica 12. 30397-16

Hranilne knjižice
vrednostne papirje
Kupujemo
stalno po najvišjih cenah in proti takojšnjemu plačilu.
Rudolf Zore
Ljubljana, Gledališka 12. 30396-16

Lokali

Lokal
za brivnico oddam po nizki ceni. Naslov v vseh posl. Jutra. 30375-19

Stanovanje odda

Dvosob. stanovanje
svetlo, zračno, s pritiklinami oddam mirni dvo ali tročlanski družini za december. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 30317-21

Stanovanje
obstoječe iz 3 sob, kopalnice in pritiklin oddam s 1. decembrom v najem na Gosposvetski cesti. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stanovanje 4«. 30180-21

Trosob. stanovanje
s kabinetom, kopalnico in teraso v vili, z vrtom, takoj ali s 1. decembrom oddam. Naslov v vseh posl. Jutra. 30355-21

Enosob. stanovanje
s kabinetom takoj oddam. Podmilščakova ulica 41. 30368-21

Dvosob. stanovanje
velik kabinet, kopalnica, vrt, oddam takoj ali pozneje. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 30386-21

Trisobno stanovanje
s kopalnico oddam takoj ali pozneje pri Bežigrajski gimnaziji. Naslov: Beethovnova 16-IV Prešern. 30189-21

Stanovanja išče

Sobo in kuhinjo
v centru mesta za takoj ali za 1. december išče stalna nameščenka večjega podjetja v Ljubljani. Ponudbe z navedbo cene na ogl. odd. Jutra pot »Čisto in zračno« 30319-21a

Sobo odda

Solnčno sobo
lepo opremljeno, s posebnim vhodom event. z oskrbo oddam solidnemu stalnemu uradniku. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 30380-23

Sobe išče

Mlad zakonski par
brez otrok išče za takoj lepo opremljeno sobo s kopalnico, v centru. Dopise na Slamič, kavarna Nebotičnik. 30394-23a

Posest

Krasno posestvo pri Mariboru
¾ ure od glavnega trga, 20 minut od avtobusne postaje, 12 oralov veliko. Polja, travniki, sadovnjak, vinograd, gozd arondirano. Vse obdelana dobra zemlja v najboljšem donosu. Novozidana gosposka hiša (vila) 5 sob, kopalnica, angl. stranišče, vodovod, radio. Vse podkleteno. Novozidani hlevi, pralnica, kuhinja za svinje, gnojna jama, drvarnica, lopa za vozove in steljo. Vse kanalizirano, 3 veliki vrtovi, viničarija, stiskalnica, z jako bogatim novim inventarjem, 5 glav goveje živine in letošnjim pridelkom, prodam ali zamenjam za hišo v Mariboru. Franc Pečar, tovarna usnja, Freund, Sv. Peter, Vodole 29.

Ženitve

Vdova
srednjih let, sama, s premoženjem 350.000 din želi poznanstva z resnim gospodom. Ponudbe na podružnico Jutra Maribor pod šifro »8. decembra«. 30392-25

Glasbila

Pianine
moderno zdelane, z garancijo; harmonije, najceneje dobavlja Ivan Kacin Domžale. Sprejemamo popravila, uglasila. Zahtevajte cenik. 30323-26

Izgubljeno

Denarnico
z gotovino sem izgubila. Najditelja naprošam, da jo odda proti nagradi na ogl. odd. Jutra. 30356-28

Damsko uro
srebrno sem izgubila. Najditelj naj jo proti nagradi odda v trgovini Nožir et Vrečko, Maribor, Slomškov trg 6. 30390-28

Stroji

Gospodinje!
Ali že veste, da dobite šivalni stroj v posojilo proti nizki najemnini pri »Prometu« nasprot križanske cerkve. 30353-29

Obrt

Gospodje!
Izpadanje las vam prepreči novi preparat. Steklenica 20 din. Prizerski salon »Polanc«, Kopitarjeva ulica. 30236-30

Sadje

Lepe hruške in jabolka
do 12. dopoldne na dvorišču gostilne Lev, Včeraj defekt. 30378-34

Razno

Od Vas je odvisno, da imate obleko vedno kot novo
zato jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni
JOS. REICH
Ljubljana
Poljanski nasip 4-6
...alnica — Svetlolikalnica

Da je Zakrajškova otomana najboljša dokazujejo ostali tapetniki in to celo stare firme — katere našo OTOMANO pridno kopirajo. Kupite si jo tudi Vi — stane samo Din 360.— pri Egon Zakrajšek, tapetništvo - Miklošičeva 23 — tel. 48-70.

Continental

na ugodne mesečne obroke
Ivan Legat
LJUBLJANA
Prešernova ulica 44
MARIBOR
Vetrinjska ulica 30

KLIŠEJE
ENO
VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
SV. PETRA NASIP 23

Tudi pri zadnji dirki na Večni poti sta zmagala

NSU in PUCH

Janez ŠIŠKA je dosegel najhitrejši čas dneva na 350 ccm

NSU

Franc PUHAR na 250 ccm

PUCH S4

zmagal v svoji kategoriji

Veletrgovina z motornimi kolesi in nadomestnimi deli:

IGN. VOK

LJUBLJANA — Tavčarjeva ulica št. 7.

NAJSLAJŠA in NAJBOLJŠA
krepilna pijača je
BERMET—VINO
ČRNINA IZ FRUŠKE GORE.
Sremski Karlovci — Gostilničarji nudite to specijaliteto svojim gostom. V sodčkih od 50 l naprej ga razpošilja
B. MARINKOV,
Sremski Karlovci — Fruška gora.

Za večmilijonski kapital

domač, iščemo plasmaja v industriji, trgovini ali samoupravnih telesih. V poštev pridejo le zdrava podjetja, nikaka sanacija. Eventuelno prevzamemo v celoti zdravo industrijsko podjetje. Resni reflektanti naj naslove obširne ponudbe na oglasni oddelek »Jutra« pod šifro: »INDUSTRIJA 123«.

Veliko industrijsko podjetje SPREJME

orodjarja

za prešanje. — Pismene ponudbe z fotografijo poslati na PUBLICITAS d. d., Zagreb, Ilica 9, pod »54727«.

Ujetnika v deželi lam

26

John se je pripravil. Svojega očeta ni sicer ne videl ne slišal, a mislil si je, da gotovo še spi v sosednji sobi. Cin-Lo je slovesno oblekel fanta v haljo, do pičice enako tisti, ki jo je imel snoči stari lama na sebi! Zdaj ni bilo več moči dvomiti: Johna so bili res postavili na starčevo mesto! Ko sta zapustila sobo in krenila proti sodni dvorani, je Cin-Lo kratko razložil dečku, za kaj gre. Ponoči so bili prijeli nevarnega zločinca, in zdaj je bilo na Johnu, da predseduje sodni obravnavi. John ni bil svojega novega položaja nič kaj vesel, in ko mu je Kitajec celo povedal, da gre za zločin, ki se kaznuje s smrtjo, ga je obšla še hujša tesnoba. Sklenil je, da se na kak način izmota iz te reči. Morda bo zadostovalo, ako se izgovori s svojo veliko mladostjo in s tem, da ne pozna deželnih zakonov.

V globoki žalosti sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da nas je za vedno zapustila naša ljuba mati, stara mati in sestra, gospa

JOSIPINA KOVAČ
VDOVA PO NADUČITELJU

Pogreb nepozabne pokojnice bo v četrtek 16. t. m. ob 9.30 iz hiše žalosti na farno pokopališče v Višnji gori.

Višnja gora, 14. novembra 1939.

Žalujoči ostali

†

V neizmerni bolesti naznanjam vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, da je dotrpel moj zlati in dobri soprog, oče, stari oče, brat in svak, gospod

FRANC SCHLICK
OROŽNIŠKI KOMANDIR V POK.

Na njegovi zadnji poti ga spremimo v sredo, dne 15. novembra 1939 ob 16. uri iz hiše žalosti na tukajšnje pokopališče.

Slovenska Bistrica, 14. novembra 1939.

Žalujoča soproga z otroci

†

V globoki žalosti sporočam, da je moj najboljši soprog, očka, brat in svak, gospod

JOŠKO KOŠMELJ
POSESTNIK

po kratki mučni bolezni, dne 13. novembra, previden s tolažili svete vere, mirno preminul.

Pogreb dragega pokojnika bo v sredo 15. t. m. ob 15. iz hiše žalosti na župno pokopališče.

ŽELEZNIKI, dne 15. novembra 1939.

Žalujoča žena FRANCKA z otroci in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Za vse izkaze sočutja ob priliki smrti naše plemenite, dobro soproge in mamice, gospe

IDE BLEYER

se iskreno zahvaljujemo g. dr. Negriju, gospej Rozmanovi in Grilovim, ki so ji tako požrtvovalno izkazovali zadnjo pomoč. Enako izrekamo najprisrčnejšo zahvalo preč. g. župniku Mikoliču iz Luč za izkazano tolažbo ob grobu, vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za poklonjene šopke in vence ter vsem, ki so našo drago in plemenito spremili na zadnji poti.

Vsem skupaj iskreni: Bog plačaj!

Luče, Celje, 14. novembra 1939.

Žalujoči HINKO BLEYER

†

V šestinosemdesetem letu svojega neutrudnega življenja, ki je bilo vse posvečeno dolžnosti in delu, je bil danes poklican k večnemu pokoju naš dobri, blagi ujec, gospod

Josip Vilfan

prokurist Kranjske industrijske družbe v p.

K zadnjemu, težkemu slovesu ga pospremimo v četrtek 16. t. m. ob 14. uri izpred mrtvaške veže Zavetišča sv. Jožefa na Vidovdanski cesti na pokopališče pri Sv. Križu.

V LJUBLJANI, dne 14. novembra 1939.

Rudolf Grošelj, gimn. prof. v pok., Marija Grošelj, dr. Pavel Grošelj in družina

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.

Poročila naše II. izdaje:

Odmor v krizi ali kaj?

„Der Angriff" naglaša, da se sedanje popuščanje napetosti v zapadni Evropi ne sme smatrati za spremembo nemških načrtov

London, 14. nov. z. Poučeni politični krogi naglašajo na osnovi včerajšnje izredno hladnokrvne izjave nizozemskega ministrskega predsednika, **da je Nizozemska vsaj trenutno prestala krizo. Nemška vojska je bila konec preteklega tedna do kraja pripravljena na pohod. Čeprav se je njena pripravljenost ob pričetku tega tedna ni izpremenila, vendarle ni računati, da bi v kratkem prišlo do kake senzacije. Glede na** to se tukajšnji politični krogi spuščajo v vse mogoče kombinacije o razlogih nemškega postopanja. Nekateri so mnenja, da je šlo v celoti le za diplomatsko igro, ki spričo mirovnega poziva iz Haaga ni uspela, drugi menijo, da sta generala Blaskowitz in Reichenau na osnovi vojaških in političnih razlogov prepričala Hitlerja in vodstvo narodno-socialistične stranke, da bi vpad na Nizozemsko Nemčiji mnogo ne koristil. Nemška vojska bi tedaj, ko bi bila vsa Nizozemska pod vodo, napredovala zelo počasi, **a prekršitev nizozemske nevtralnosti bi mogla Zedinjene države pripraviti do tega, da bi se tudi one odločile za vojno proti Nemčiji.**

Berlin, 14. nov. z. Tukajšnji nevtralni opazovalci izražajo danes mnenje, da je glede na izostale učinke zadnje nemške diplomatske akcije v zapadni Evropi nastala v Berlinu čudna atmosfera. V Berlinu priznavajo, da je napetost popustila, večerno vladno glasilo »Angriff« pa nocoj pojasnjuje, da je v nemški akciji gotovo nastala samo pavza. **Popuščanje napetosti v zapadni Evropi se nikakor ne sme smatrati kot spremembo nemških operativnih načrtov. Zanimivo je, pravi list, da je Nemčija od početka smatrala, da je vojna z zapadnima velesilama nesmiselna, toda sedaj se je njen nazor popolnoma spremenil.** Po odklonitvi nemških predlogov in po monakovskem atentatu je sedaj vojna na zapadu tudi za Nemčijo dobila svoj smisel. List opozarja, da je sedaj ves angleški narod za proklamirane vojne cilje in da so o njihovi utemeljenosti prepričani celo taki angleški krogi, ki so se pred nekaj meseci zavzemali za sporazum z Nemčijo. **Glede na to mora tudi Nemčija sprejeti angleško naziranje in reagirati najmanj na enak način.**

Ameriški poslanik pri kralju Leopoldu

Bruselj, 14. nov. br. Belgijski kralj Leopold je danes popoldne sprejel v avdienci ameriškega poslanika Davisa. Razgovor se je, kakor zatrjujejo poučeni krogi, nanašal na ista vprašanja, o katerih sta govorila predzadnjo noč tudi nizozemska kraljica Viljemina in ameriški poslanik v Haagu.

Nemške kršitve belgijske nevtralnosti

Pariz, 14. nov. br. O poletih nemških vojnih letal preko belgijskega ozemlja je agencija Belga nocoj objavila naslednji komunike: **Nemška vojna letala so v zadnjih časih čestokrat letela preko Belgije proti Franciji ali pa so se obratno po svojih poletih preko Francije čez Belgijo umaknila nazaj v Nemčijo. Belgijsko protiletalsko topništvo jih je vselej takoj pričelo obstreljevati. Večkrat je belgijsko topništvo Nemce prisililo, da so se na svoji poti obrnili in odleteli nazaj.**

Monarhistično gibanje v Nemčiji

Stockholm, 14. nov. br. »Socialdemokraten« poroča o naraščanju monarhističnega gibanja na Bavarskem in Virtenberškem. Vse knežje rodbine v obeh deželah strogo nadzirajo. V Monakovu in drugih bavarskih mestih sta se zadnje dni pojavila dva letaka, ki pozivata Bavarce, naj odložijo orožje in se rešijo pruskega jarma.

Amsterdam, 14. nov. br. »Telegraaf« poroča, da je bila 8, novembra zvečer, ko je v monakovski meščanski pivnici eksplodiral peklenski stroj, v Berlinu razbita izložba Hitlerjevega osebnega fotografa.

Kodanj, 14. nov. br. Tukajšnji listi poročajo, da je bil aretiran bivši vrhovni poveljnik nemške vojske general Blomberg. Poleg njega je v zaporih tudi še nekaj drugih nemških višjih oficirjev.

Berlin, 14. nov. z. Računi, da bo monakovski atentat dvignil vojni duh v Nemčiji, so se izkazali za zgrešene. Tudi atentatorja ni mogoče najti. Senzacija z delavcem, ki je od avgusta zahajal v meščansko pivnico, je obvisela v zraku. Tudi zaključki glede sestavnih delov peklenskega stroja niso pokazali nikakih nadaljnjih sledov. Neštete prijave in denunciacije so preiskovalno komisijo naravnost zasule in izzvale same komplikacije, ne da bi bilo mogoče izslediti kakšno koristno razkritje. Nemški tisk še vedno vztraja pri obtožbah angleške tajne službe. Vprašanje je še zmerom, kako in kdaj se bodo pokazale politične posledice monakovskega atentata.

★

Rusko-rumunska prometna pogajanja

Černovice, 14. nov. br. Med Rumunijo in Rusijo so se pričela pogajanja za obnovo železniškega prometa med Černovicami in zapadno Ukrajino. Te dni je bila v zapadni Ukrajini posebna delegacija rumunske železniške uprave, ki je z Rusi že dosegla načelni sporazum. Jutri pride v Gligorio Balo delegacija ruskih strokovnjakov, ki bo skupno z rumunskimi železniškimi zastopniki proučila nekaj podrobnih prometnih vprašanj.

Kolikor je bilo mogoče zvedeti, so Rusi od Rumunov zahtevali med drugim prosto pot za izvoz v Nemčijo. V prvi vrsti prihaja v poštev izvoz nafte. Nemčija želi, da bi smela na rumunski obmejni postaji Oraceni ustanoviti svojo posebno carinsko stanico.

★

Reynaudov govor v Londonu

London, 14. nov. br. Francoski finančni minister Reynaud je imel nocoj po radiu govor, v katerem je med drugim dejal:

Prišel sem v Anglijo, da z angleškim finančnim ministrom Simonom proučim ukrepe, ki bodo omogočili tesno finančno in gospodarsko sodelovanje Anglije in Francije v dosedanji vojni.

Mnogi vedo, da nisem nikoli verjel, da bi imeli narodni socialisti drugačne cilje, kakor tega, da bi si prisvojili oblast nad Evropo. Delovali so za to spočetka s terorjem, sedaj z vojno. Zato sem že pred leti zagovarjal potrebo, da si Francija ustvari moderno armado in brodovje. Že pred dvema letoma sem ugotovil, da se Evropa nahaja v predvojni periodi.

Naši sovražniki so prepričani, da demokratski narodi niso sposobni tako velikih žrtev kakor oni sami. V tem se motijo. Kar je napravilo sedaj, ko se mudim v Angliji, name najglobljі vtis, je neizpodbitna ugotovitev, da se je angleški narod odločil za vsako ceno zmagati in doseči mir, ki bo res pravi mir.

Nova francoska torpedovka

Toulon, 14. novembra. AA. (Havas.) Danes je bila spuščena v morje nova francoska torpedovka »Le Corsaire«, ki ima 1771 ton.

Gospodarstvo

Zasedanje Zbornice za TOI

Glede na današnjo plenarno sejo Zbornice za TOI, ki bo med drugim sklepala o zborničnem proračunu za prihodnje leto, so se včeraj sestali k seji posamezni odseki, da razpravljajo o dnevnem redu današnje plenarne seje in da rešijo tudi druga tekoča vprašanja.

Trgovinski odsek

Pri polnoštevilni udeležbi članov je sejo trgovinskega odseka vodil odsekov predsednik *Albin Smerkolj*. Po prečitanju predsedstvenih poročil, ki se tičejo imenovanja zborničnih članov v uradne zastope in delegacije, je podal obširno poročilo o zborničnih akcijah referent *dr. Ivan Pless*. Poročal je o uredbi o pobijanju draginje in odgovoru, ki ga je na tozadevno spomenico dal trgovinski minister, nadalje o vprašanju normalizacije kreditnih razmer, o pritožbah trgovcev-detajlistov nasproti tovarnarjem zaradi spremenjenih dobavnih in plačilnih pogojev in o predlogih k načrtu pravilnika za krošnjarjenje, ki ga je naše trgovstvo soglasno odklonilo, ker pri sestavi načrta niso bile upoštevane glavne zahteve, ki so jih trgovske organizacije skozi leta poudarjale na vseh svojih zborovanjih. Nadalje je referent poročal o akcijah, ki jih je izvršila zbornica zaradi pospeševanja sadnega izvoza in uvedbe legitimacij za nakupovalce sadja, lesa in hmelja, o nelegalnem trgovanju, zlasti v trgovini z živino, o nedopustnem poslovanju konzumnih zadrug z nečlani, o borznih uzancah za les itd.

Po poročilih zborničnega predsednika *Ivana Jelačina* je odsek soglasno sprejel zborični proračun za leto 1940, po referentovem poročilu pa so bili sprejeti predlogi k načrtu uredbe o odškodnini, ki pripada vajencem po enem letu učenja ter k načrtu uredbe o pravici službojemnika glede prostega časa, ki mu po odpovedi pripada za iskanje druge službe. Tudi je odsek sprejel referentove predloge za sestavo novih sejmskih pravilnikov ter za izdajo legitimacij za obisk sejmov. Odsek je nato razdelil 50.000 din za podpore trgovinskim nadaljevalnim šolam, nakar je rešil številne prošnje za podpore dijakom na višjih in drugih strokovnih šolah.

Med samostojnimi predlogi je odsek zlasti razpravljal o predlogu zborn. svet *Hrastelja* glede vprašanja sezonskih delavcev v inozemstvu in glede povišanja plač državnim in avtonomnim uradnikom. Tudi je odsek odobril predlog zborn. svet. *Gorjanca* glede razširjenja kompetenc ljubljanske podružnice Narodne banke in zborn. svet. *Fazarinca* glede decentralizacije socialnega zavarovanja.

Industrijski odsek

Industrijski odsek je bil prav tako polnoštevilno zbran. Sejo je vodil odsekov predsednik *Rihard Skubec*. Odsek je vzel na znanje predsedstvena poročila in je zborični proračun odobril v nespremenjeni obliki, prav tako je odobril tudi zborično pokritje. Zelo lep in obsežen referat je imel zborični generalni tajnik *Ivan Mohorič* o preskrbi industrije s surovinami in o težkočah pri izvozu zaradi izvoznih omejitev in kontrabandne kontrole na morju. Dotaknil se je tudi pritožb trgovinskih krogov proti spremenjenim dobavnim pogojem za industrijske proizvode. O njegovem referatu je bila obsežna in poučna debata, nakar je bilo glede na pomanjkanje surovin sklenjeno, da se priredi nabiralna akcija za odpadke (staro železo in kovine). Sledil je referat zborničnega referenta *Frana Žagarja* glede postopanja davčnih oblastev pri pregledu poslovnih knjig nakar je zborični generalni tajnik *Ivan Mohorič* poročal o načrtu uredbe o ureditvi službenega razmerja delavcev, ki so pozvani na vojaške vaje.

Odsek je nato odobril predlog zborničnega svetnika *Krejčija* glede razdelitve Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v tem smislu, da bi ljubljanski okrožni urad postal samostojen nosilec zavarovanja. Nadalje je odsek odobril predlog zborn. svet. *dr Pavlina*, da se izreče bivšemu načelniku trgovinskega ministrstva *dr. Lazareviću* o priliki upokojitve pismena zahvala. Dr Lazarević si je pridobil velike zasluge tudi za slovensko gospodarstvo ki mu je vedno po svojih močeh pomagal, zlasti pri trgovinskih pogajanjih. Končno je zborični odsek odobril predlog zborn. svet inž. *Kiepacha* glede načrta uredbe o preskrbi s pogonskimi sredstvi v tem smislu, da naj bodo gospodarski krogi zastopani pri končni sestavi te uredbe.

Gostinski odsek

Že dopoldne je bila seja gostinskega odseka, ki jo je otvoril in vodil predsednik gostinskega odseka g. Ciril Majcen. Po podanem poslovnem poročilu o posameznih akcijah ki jih je gostinski odsek vodil v pretečeni poslovni dobi, je odsek obširno razpravljal o letošnji tujskoprometni sezoni, ki je bila kljub izrednim razmeram po številu gostov boljša kakor lanska v finančnem oziru pa je bila vsekakor šibkejša v primeri s sezonami prejšnjih let. Glede na težak položaj gostinstva v turističnih krajih je odsek stavil predloge za plenarno sejo, da jih zbornica dostavi na merodajna mesta. Gostinski odsek je nadalje razpravljal o omejitvi izdajanja gostinskih dovolil ter o osnutku uredbe o pravici službojemalca, da izostane od dela v svrho iskanja nove zaposlitve po odpovedi službe in o načrtu uredbe o minimalni odškodnini za delo vajencev. Proračun gostinskega odseka za leto 1940 pa znaša 180.000 din nasproti 161.000 din za tekoče leto. Po obrtnopravnih zadevah je končno razpravljal gostinski odsek o raznih prošnjah za podpore, med njimi predvsem za strokovno šolstvo kakor tudi za razne turistične organizacije in društva.

Seje obrtnega odseka ni bilo

Medtem ko so bili ostali odseki polnoštevilno zbrani, ni bilo seje obrt. odseka. Čeprav je bila sklicana. Na sejo so sicer prišli zborični člani skupine pod vodstvom zborn. svet. Jos. Rebeka niso pa prišli zborični svetniki skupine g. Ivana Ogrina, ki je bil sam sicer navzoč, pa kot predsednik obrtnega odseka ni otvoril seje, češ da za sklepčnost ni navzoče zadostno število članov.

K nagli podražitvi pšenice in moke

Prizad bi moral z intervencijo preprečiti dviganje cene pšenici

Že prejšnji teden smo obširno poročali o naglem dviganju cene pšenici na naših borzah, ki je znatno prekoračila intervencijsko odkupno ceno Prizada. **V zadnjih treh dneh pa je cena v naglem skoku nadalje narasla, in sicer kar za 24 din pri metrskem stotu ali za preko 13%.** Vzporedno se je naglo dvignila tudi cena pšenični moki, podražitev pšenice pa je vplivala tudi na cene ostalih vrst žita. Na novosadski borzi je bila včeraj zabeležena za potijsko pšenico cena 210 din, medtem ko znaša Prizadova intervencijska cena za to blago 165 din. Tako je današnja cena za 45 dinarjev nad intervencijsko ceno.

Ko so bile letos v juniju določene za novo pšenico višje intervencijske cene, smo na tem mestu opozorili na interese Slovenije, ki mora na leto uvažati za okrog **četrt milijarde dinarjev žita.** Vsako povišanje povprečne pšenične cene na vojvodinskem trgu za 10 din pri metrskem stotu pomeni za dravsko banovino, obremenitev v višini 10 milijonov din na leto. Že Prizadova intervencijska cena je bila v juliju določena za okrog 50 din nad takratno izvozno pariteto. Sedaj pa se je cena pšenici dvignila še za 45 dinarjev pri metrskem stotu preko intervencijske cene. Vojno stanje v Evropi je sicer vplivalo tudi na inozemska tržišča, kjer je prejšnja izredno nizka cena pšenici v oktobru narasla za okrog 30%, toda že ob koncu preteklega meseca se je ta razlika zopet zmanjšala na polovico. Nagla podražitev pšenice v naši državi ima torej svoje vzroke predvsem doma.

Do sedanje izredno visoke cene pšenici vsekakor ne bi smelo priti, že glede na interese pasivnih krajev, ki morajo uvažati pšenico, in glede delavcev in nameščencev, ki se jim občutno podraži kruh. Za sedanjo visoko ceno pšenici in moki je predvsem odgovoren Prizad, ki je v juliju in avgustu odkupil ogromne količine pšenice in smatra, da je njegova naloga le intervenirati, da se prepreči padec cene, ne pa tudi takrat, kadar se cene dvignejo preko intervencijske cene. **Če ne bo prišel Prizad s svojimi zalogami pšenice na trg, je verjetno, da bo cena ostala na sedanji višini, ali pa se bo še dvignila.** Razvoj cen na našem žitnem trgu v zadnjih tednih nam znova potrjuje, da je sedanji žitni režim zgrešen. Povsod tam, kjer je država prevzela dolžnost, regulirati cene na žitnem trgu, je to urejeno tako, da posega intervencijska ustanova v razvoj cen na žitnem trgu ne samo, da prepreči prekomeren padec cene, temveč tudi, da onemogoči prekomoren dvig. Morda bi zadostovala razmeroma majhna količina pšenice, ki bi jo Prizad ponudil na trgu, pa bi se cene ustalile na primerni višini.

Prizad je sicer del nakupljenih 36.000 vagonov pšenice že izvozil, toda ta izvoz je znašal v juliju, avgustu in septembru le 8000 vagonov pšenice, in mora imeti še na razpolago 28.000 vagonov. Pretežen del te pšenice je menda rezerviran za ustanovitev državne rezerve. Pred meseci je bilo rečeno, da bo znašala ta rezerva 15.000 vagonov. Po odbitku te količine ostane torej še vedno 13.000 vagonov, kar je zadostna količina za intervencijo na žitnem trgu.

Dvig cene so v zadnjem času pospešile vesti o sklenitvi sporazuma z Nemčijo in Italijo glede izvoza pšenične moke, nagli skok v soboto pa je povzročila zlasti vest, da je direkciji za prehrano na razpolago kredit 745 milijonov din, in sicer za nakup žita in drugih živil. Jasno pa je, da direkcija za prehrano ne bo mogla v sedanjem trenotku, ko so cene tako narasle, še kupovati pšenico za državno rezervo in s tem podpreti spekulacijo, ki tira cene navzgor.

S tem v zvezi je treba tudi izrecno poudariti, da od sedanje izredno visoke cene nima vojvodinski producent skoro nobenih koristi, saj so kmetje že v juliju in avgustu prodali Prizadu pretežni del svojih presežkov po intervencijski ceni, sedaj pa prodajajo žitni trgovci pri znatno povišani ceni ono pšenico, ki so jo v avgustu odkupili od kmetov po cenah, ki so bile znatno pod intervencijskimi cenami, ker takrat Prizad zaradi navala ponudbe in pomanjkanja skladišč ni mogel prevzemati pšenice.

V današnji dobi ko gre prizadevanje države za tem, da prepreči nepotrebno dviganje nivoja cen, ko smo dobili stroge predpise o pobijanju draginje, ne bi smeli dopustiti, da se cena pšenici tako znatno dvigne, saj sta v naši državi pšenica in koruza med vsemi živili najvažnejši zlasti za nekmetijsko prebivalstvo in prebivalstvo v pasivnih krajih. Prizad bi se moral že pred tedni spomniti svoje dolžnosti kot ustanove, ki ji je poverjena skrb za reguliranje žitnih cen. Ker Prizad ni smatral za potrebno z intervencijo preprečiti tako občutno podražitev pšenice in moke je s tem omogočil vojvodinskim žitnim trgovcem ogromne zaslužke, ne da bi imel istočasno producent kakšno večjo korist. Zato pričakujemo, da bo Prizad vsaj sedaj nastopil na trgu v interesu konzumentov, kakor je poleti interveniral v prid producentom.

Gospodarske vesti

= **Uredba o 1% prispevku za narodni invalidski fond.** V »Službenih novinah« je objavljena uredba o 1% prispevku za narodni invalidski fond, ki jo je sprejel ministrski svet na predlog ministra za socialno politiko in narodno zdravje. Uredba določa, da se v korist narodnega invalidskega fonda pobira 1% prispevek od vseh izplačil pri vojnem ministrstvu za izvršene nabavke, dela, zakupe in druge posle. Prispevek bodo pobirale tudi blagajne drugih ministrstev in njihovih ustanov ter samoupravnih teles in njihovih ustanov pri izplačilih, ki se vrše v poslih državne obrambe. Prispevek bodo končno pobirala tudi podjetja, kjer ima država ali samouprava večino osnovne glavnice. Če ima posamezni posel narodno obrambni značaj, odloča v primeru spora minister za socialno politiko v sporazumu z vojnim ministrom. Ta prispevek se ne sme posebno izkazati v računu in ga mora plačati koristnik računa. Potrebna navodila bo izdal minister za socialno politiko v sporazumu z vojnim ministrom.

= **Oskrba naše industrije z ricinovim semenom.** Po odločitvi pristojnih ministrstev je sklenjeno, da bo treba za potrebe domačih tovarn tehničnega olja v letu 1940 zasejati z ricinusom 3500 katastrskih oralov zemlje. Ricinovo seme bodo pridelali v določenih krajih v Podunavju in v Posavini. Privilegirana izvozna družba bo nabavila tudi potrebno število strojev za predelavo ricinusovega semena, ki jih bo stavila na razpolago proizvajalcem prihodnje leto.

= **Dr. Bohinjec: Zavarovanje delavcev in nameščencev.** Ravnatelj Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani dr. Joža Bohinjec je izdal priročno zbirko zakonov, uredb, naredb, pravilnikov in konvencij, ki se nanašajo na delavsko zavarovanje. Knjiga vsebuje (na 400 straneh) besedilo zakona o zavarovanju delavcev z vsemi izpremembami in dopolnitvami uredbe in pravilnike, ki se nanašajo na ta zakon, zlasti uredbo o uvedbi zavarovanja za primer onemoglosti, starosti in smrti z izvršilnimi in dopolnilnimi naredbami. Zbirka vsebuje vse, kar se tiče socialnega zavarovanja delavcev in oseb, ki so bile s posebnimi uredbami izločene iz okvira splošnega delavskega zavarovanja. Zato je v zbirko prišel tudi pravilnik o zavarovanju oseb pri javnih uradih, nadalje najdemo naredbo o zavarovanju državnega prometnega osebja, naredbe in pravilnike o zavarovanju monopolskih delavcev ter naredbo o zavarovanju pogodbenih in honorarnih uslužbencev države in banovin. Končno so v zbirko vnešeni: pravilnik o ustanovah človekoljubnega značaja, uredba o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji in nekatere važnejše mednarodne zavarovalne konvencije. Da ne bi knjiga narasla v prevelik obseg in ker vsebuje v glavnem vse, kar se tiče socialnega zavarovanja delavcev, zavarovanih pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev, ni v zbirki predpisov o pokojninskem zavarovanju nameščencev (ki se dobe v posebni zbirki) in predpisov o rudarskem zavarovanju. Vsi v knjig. navedeni predpisi so bili doslej razmetani v raznih številkah »Službenega lista«, ker je zelo otežkočalo praktično izvajanje zavarovanja. Z odlično urejeno dr. Bohinjčevo knjigo je sedaj izpolnjena ta vrzel in bo zbirka dobro služila ne le uradnikom socialnega zavarovanja temveč še v večji meri delodajalcem in službojemalcem ter njihovim organizacijam.

Borze

14. novembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14.30. Grški boni so se v Zagrebu nudili po 37, v Beogradu pa je bil promet po 36. Tečaji na svobodnem trgu se nadalje ravnajo po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektnem tržišču se je Vojna škoda pri nekoliko prijaznejši tendenci nudila po 437 (v Beogradu je bil promet po 436.75), zaključki pa so bili zabeleženi v 4% severnih agrarnih obveznicah po 50 in v 6% begluških obveznicah po 81.50 (v Beogradu po 80.75).

Devize

Ljubljana. Oficielni tečaji. London 173.40 — 176.60 Pariz 98.05 — 100.35, New York 4423.75 — 4483.75 Curih 995 — 1005, Amsterdam 2347.5 — 2385.50, Bruselj 724 — 736. **Tečaji na svobodnem trgu:** London 214.26 — 217.46, Pariz 121.21 — 123.51, New York 5480 — 5520, Curih 1228.52 — 1238.52, Amsterdam 2900.12 — 2938.12, Bruselj 894.46 — 906.46.

Curih. Pariz 9.92, London 17.50, New York 445.875, Bruselj 73, Milan 22.50, Amsterdam 236.60, Berlin 178.25, Stockholm 106.225, Oslo 101.30, Köbenhavn 86.05.

Efekti

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 437 bl. 4% agrarne 52 den., 4% severne agrarne 50 — 51 (50), 6% begluške 81.25 — 81.75 (81.50), 6% dalm. agrarne 75 bl., 6% šumske 76 bl., 7% stabiliz. 91 den., 7% invest. 97 den., 7% Seligman 99 den., 7% Blair 89.50 den., 8% Blair 95 — 95.50; delnice: Trboveljska 205 — 210, Gutman 45 — 55, Šećerana Osijek 100 den., Osječka ljevaonica 150 den.

Beograd. Vojna škoda 436.75 — 438 (436.75), 4% agrarne 52 den., 4% severne agrarne 52 den., 6% begluške 80.75 — 81 (80.75), 6% dalm. agrarne 75.25 — 76.25 (75.75), 6% šumske 73 — 74 (74.50 — 75), 7% invest. 99 den., 7% Seligman 99 den., 7% Blair 89.50 — 90 (89.75), 8% Blair 93.50 den., Narodna banka 7050 — 7150, PAB 205 den.

Blagovna tržišča

Žito

+ **Chicago,** 14. novembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za dec. 87.50, za maj 86, za julij 84.125; **koruza:** za maj 52.625, za julij 53.25.

+ **Winnipeg,** 14. novembra. Začetni tečaji: **pšenica:** za maj 70.50, za julij 75.375.

+ **Novosadska blagovna borza** (14. t. m.). Tendenca čvrsta. **Pšenica:** baška okol Novi Sad 200 — 202; gor. b. 203 — 205; srem. 198 — 200, slav. 199 — 204; ladja Tisa 208 — 210; **rž:** baška 145 — 150. **Oves:** baški, sremski in slavonski 148 — 150. **Ječmen:** baški in sremski 64/65 kg 160 — 165. **Koruza:** baška 144 — 145; banatska 141 — 143; pariteta Indija 144 — 145 **Moka:** baška in banatska »0g« in »0gg« 295 — 305; »2« 275 — 285; »5« 255 — 265; »6« 235 — 245; »7« 205 — 215; »8« 130 — 140. **Fižol:** baški, sremski beli brez vreč 360 — 370. **Otrobi:** baški in sremski 117.50 — 120, banatski 115 — 117.50.

Branilec ponižanih in razžaljenih

Mali kazenski senat, ki mu je predsedoval s. o. s. Ivan Brelih, je imel pred seboj na pogled prav dostojnega gospoda. Nekateri pravijo, da je bil svoje dni že duhovnik, pozneje smo ga srečali na tleh almae matris kot jurista in še kasneje smo ga videvali z drobnimi koraki, oprtanega s poguljeno aktovko prihajati v kavarne, kjer je v samotnih, tihih kotičkih obračal liste in bil videti kakor da kot čebelica išče rešitev uganke o smislu življenja.

Danes smo ga pred sodniki srečali kot obtoženca zaradi prevar in kot klevetnika javnih uslužbencev in njihovih uradnih poslovanj. Kaj vse ni prisojala obtožnica človečku, ki smo ga imeli za pohlevno drobtinico v stvarstvu! Zdaj smo zvedeli, da je tedaj, ko je nepogrešano in neobžalovano izginil s površja zaznavnega dogajanja, postal honorarni uradnik neke naše zelo važne in spoštovane kulturne ustanove. Obtožnica, ki jo je zastopal državni tožilec dr. Lučovnik pa je navajala, da je svojo funkcijo pri tej ustanovi povišal iz uradnika do profesorja, ki ima kar lepo življenje in še lepše premoženje. Saj poučenemu bi se no dalo tveziti, da utegne imeti profesor, pa če je najvišji v naši deželi, kakšno premoženje. To premoženje poznamo: zatisnjen pas in poguljena obleka. Toda na deželi kaže, da imajo ljudje še zgrešene pojme kakor da profesor živi v devetih nebesih. Tako je trdila obtožnica, da se je naš mož, ki se je od uradnika poveličal v profesorja, s tako podlago približal petičnim ljudem na deželi. Najprej da je nekomu natvezil o svojem imenitnem premoženjskem stanju zato, da mu je izvabil hranilno knjižico z vlogo 22.095 din, češ, da mu bo v enem letu obročno izplačal nekaj nad dva jurja. Potem je izvabil drugo knjižico z vlogo nekaj nad 12.000 din, nato pa je na to knjižico kot profesor z dobrimi dohodki najel posojilo v znesku 5000 din in dal zanje za jamstvo s sleparijo izvabljeno knjižico obenem še s ponarejenim potrdilom, da mu lastnik knjižice dovoljuje vnovčiti vlogo.

Toda obtožnica je navajala še prelestnejše stvari! Moža je dolžila, da je napravil dve ovadbi na ljubljansko disciplinsko sodišče proti nekemu pristavu in dvema sodnima pripravnikoma, češ, da so z grožnjami vplivali na izjave nekih strank, ko so jih zasliševali, nato pa da so še z njim nedostojno postopali. Mož se je namreč kot bivši jurist nenadoma prelevil v zaščitnika »teptanih« ljudi. V tožbi na disciplinsko sodišče se je izražal ostro in drastično. Njegovega varovanca da so »iz pritožilca napravili za obtoženca, iz oškodovanca škodljivca, iz osleparjenca sleparja, iz nesrečnega pogorelca zločinskega požigalca, iz zahrbtno napadenega oropanca nasilnega roparja itd.«, pa da je torej zaslišavanje bilo neveljavno in nično, ker zaslišani zaradi groženj ni bil duševno priseben in še, ker je zasliševalec ravnal protizakonito, bodisi, ker je bil podkupljen ali pa, ker je ravnal iz lastnega nagiba, pač zato, da bi enega »izmazal«, a drugega »notri potlačil«. Še isti mesec je kot zaščitnik svojega varovanca vložil drugo tožbo, sedaj v zaščito lastne osebe. Navajal je, da sta ga »vprašujoči in zapisnikujoči uradnik« zasliševala o stvareh, ki niso bile ne v posredni in ne v neposredni zvezi s stvarjo in delala pri tem take pripombe in opazke, ki so bile zanj žaltive in klevete, ki mu jemljejo ugled in mu izpodkopujejo zaupanje kot posredovalcu in pomočniku njegovih varovancev.

Glede posameznih točk obtožbe se je ta samozvani zaščitnik pred sodniki zagovarjal s pedantno natančnostjo. Trdil je, da ni imel nobenih sleparskih namenov, ko si je izposojal hranilne knjižice in da je bil tudi prepričan, da bo mogel vse vrniti, kar je bil dolžan. Priznal pa je odkrito, da je napravil v obtožbi navedeni vlogi na disciplinsko sodišče, toda zagovarjal se je, da je bil k pritožbi izzvan »s surovim in protizakonitim postopanjem« pristava in pripravnikov zapisnikarjev.

Zaradi pomanjkanja dokazov so ga sodniki oprostili krivde in kazni glede tistih točk obtožbe, ki so ga dolžile prevar, obsodili pa so ga zaradi klevetniških pritožb na disciplinsko sodišče na 3 mesece strogega zapora in 240 din denarne kazni, to pa zaradi njegove dosedanje neoporečnosti le pogojno za dobo 4 let. Mož si je pridržal zakoniti rok za premislek, ali naj to sodbo sprejme ali naj se proti njej bori.

Nesreča v železniškem tunelu v Bosni

Sarajevo, 14. nov. o. V železniškem predoru pri postaji Bistrik je trčila snoči motorna drezina v tovorni vlak. Pri tem je bil hudo ranjen poslovodja železniške delavnice Franc Pragernik.

Iz državne službe

Beograd, 14. nov. p. Premeščeni so učiteljica Bogumila Kipek iz Dolnjega Loga na Vransko, Olga Madon z Ilove gore v Jevnico, Valerija Zupan iz Stare Cerkve v Dolnji Log ter učitelj Alojzij Markič iz Polhovega Gradca v Selce.

Premeščen je k finančni direkciji v Ljubljani pomožni knjigovodja 9. pol. skupine Ivan Rajar, doslej pri finančni direkciji na Cetinju.

Finci kopljejo strelske jarke

Še pred nekaj dnevi se je zdelo, da se bodo nasprotja med Rusijo in Finsko uredila po mirni poti. Medtem pa so prišla pogajanja na mrtvo točko. Finska noče pristati na ruske zahteve in finska vojska koplje v zvezi s tem v bližini ruske meje strelske jarke

Kakšna bo nova zima?

Njena temperatura bo po vsej priliki zopet povprečna

Ob pričetku vsake zime si postavljamo vprašanje, kako se bo prav za prav razvijala, ali bo zelo mrzla, ali bo imela mnogo snega, ali pa bo nemara mila in nam bo namesto snega prinesla mnogo dežja. Ker se pa poklicni meteorologi branijo, da bi podajali napovedi za tako dolge roke, se moramo zadovoljiti z namigljaji, ki jih je dobiti po izkušnjah znanosti o vremenu iz preteklih časov.

Pred štirimi leti so prosluli stari ljudje, ki hočejo vse vedeti, trdili, da stojimo pred novim razdobjem ledeno mrzlih zim. Zimski sportniki so se tega veselili in gospodinje so si delale velike skrbi zavoljo premoga. Potem pa zime sploh niso bile tako mrzle, kakor so pričakovali. Mrzli tedni so minevali s srednjimi temperaturami. Napovedi se niso uresničile.

Mnogi seveda trdijo, da so vse govorice starih ljudi o posebno mrzlih zimah pretiravanja, ki jih ni resno jemati. Ti ljudje precenjujejo vedno vse, kar je za njimi in so prepričani, da se mora vse ponavljati tako, kakor si sami predstavljajo in kakor jim je ostalo v spominu. V resnici je tako, da so celo mrzlotne stopinje samo za 20 let nazaj celo v spominu mladih ljudi radikalno spačene in da so ljudje čutili veliko več mraza, nego ga je dejansko bilo.

Vse pa ni bilo pretirano. Tako so bile po popolnoma zanesljivih podatkih med l. 1810 in 1820 tako mrzle zime, da je večina evropskih rek zamrznila. V tem času se je, kakor znano, tudi Napoleonova vojska v Rusiji pogubila.

Poseben mraz se pojavlja včasih tudi v normalnih letih. V splošnem pa stoje meteorologi na stališču, da živimo ta čas v dobi nekega splošnega ogretja, ki ima različne, dobro podprte vzroke. Če se lahko zanesemo na to stališče, tudi letošnja zima ne bo hujša, nego so bile zime v zadnjih letih.

Borba proti podmornicam

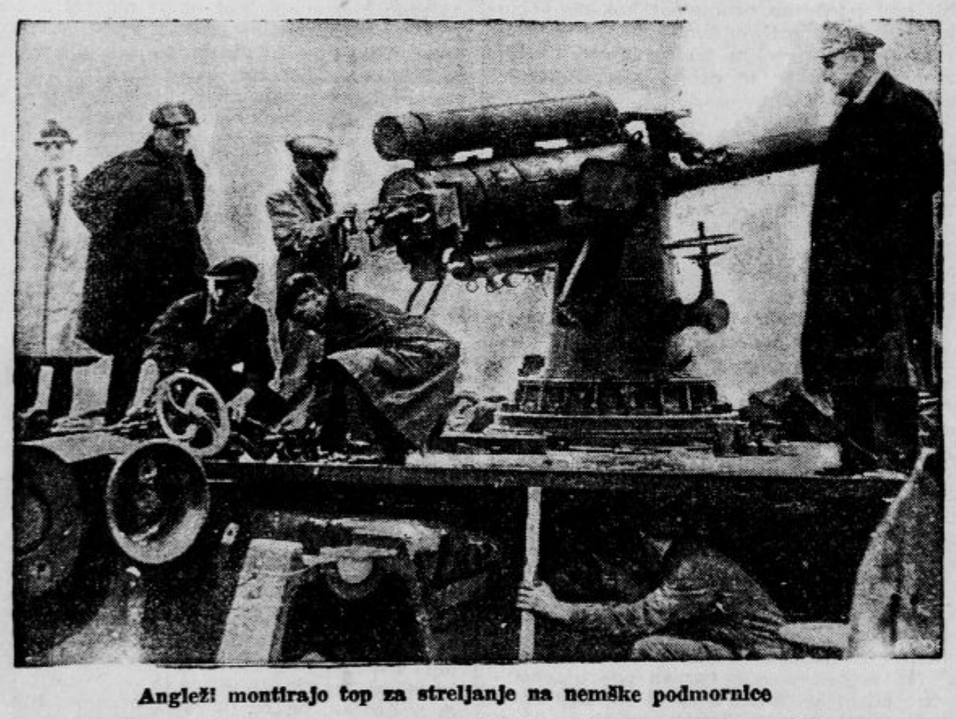

Angleži montirajo top za streljanje na nemške podmornice

Češe ne veš, zdaj izveš:

da je prejel prof. Lavoslav Ružička Nobelovo nagrado za kemijo za svoje raziskave o hormonih in terpenih;

da je zmagala v tekmi za najlepše oči v Palm-Beachu neka 70 letna ženska. Tekmovalke so prišle pred komisijo v plavem domu;

da so v Nemčiji do nadaljnjega prepovedani članki znanega publicista in reporterja »Daily Maila« Warda Pricea, ki je bil večkrat sprejet od Hitlerja in je stalno tolmačil njegove nazore anglosaškemu svetu;

da je nemški prof. Butenandt moral odkloniti Nobelovo nagrado za kemijo, ker je slehernemu Nemcu prepovedano sprejeti denar te ustanove.

Letošnja Nobelova nagrada za književnost

Nobelovo nagrado za književnost je letos prejel finski pisatelj Sillanpäa. Za podelitev so bili nedvomno soodločilni tudi politični razlogi, kajti med ostalimi kandidati je bil tudi francoski pisatelj g. Duhamel

Dvakrat mu je rešil življenje

Nesrečnik je rešitelju zapustil svoje premoženje

Kmetu Antoinu Quintu v Vancouvru se je v zadnjih treh letih zgodilo, da je dvakrat rešil istega Američana iz valov. Prvič se je spustil mr. Dunston iz Wichite v Kansasu pri kopanju predaleč od brega, Quint je slučajno priveslal mimo in ga v zadnjem trenutku potegnil iz vode. Drugič se je Quint udeležil reševanja ljudi iz nekega motornega čolna, ki ga je bil prevrnil vihar, in spet je potegnil mistra Dunstona iz vode. Sedaj pa je Dunston dokončno utonil, in sicer po svoji krivdi. V Miamiju se je, daleč od svojega rešitelja Quinta, drznil predaleč v vodo. V njegovi oporoki so našli določbo, da naj bo Antoine Quint njegov edini dedič, če bi on sam, Dunston, utonil. Ko je neki reporter vrlemu Quintu sporočil vest o tej dediščini, je kmet dejal, da bi mu bilo ljubše, če bi nesrečnega Dunstona mogel v tretjič potegniti pravočasno iz vode.

Arhitektonska novost v Stockholmu

Kungsgatan, glavna ulica v švedski prestolnici dobi novo velemoderno zgradbo, ki se bo dvigala deset nadstropij visoko. V enem najvišjih nadstropij bo tudi kinematografska dvorana za 1200 oseb.

Hiša bo vsebovala med drugim napravo, ki bo omogočala avtomobilu, da se dvigne do sedmega nadstropja. Na strehi palače bo poleti vrt, ki ga bodo pozimi preuredili v drsališče. Poleti bodo obiskovalcem na razpolago sončne kopeli. Pročelje palače bo iz belega kararskega marmorja, pod hišo pa bodo izvrtali studenec v globini 120 m. Ta vrelec bo dobavljal stanovalcem hiše čisto pitno vodo. Da bo zgradba opremljena z vsemi pripomočki za udobno in higienično bivanje, se spričo povedanega razume samo ob sebi.

Barve, ki uničujejo bakterije

V Nemčiji izdelujejo barve, ki imajo sposobnost, da ubijajo bakterije v človeškem telesu, ne da bi temu kaj škodovale. Zdravniška znanost je iz teh barvil izdelala novo vrsto učinkujočih zdravil, ki so tem večjega pomena, ker se dado uporabiti zoper bakterije proti katerim do danes niso imeli učinkovitih pripomočkov.

Oaza dvatisoč bobrov

Dolinske pregrade po zaslugi glodalcev

Preteklo poletje, ko je vzhodne predele Zedinjenih držav obiskala huda suša, je bila skoraj edina zelena točka med New Yorkom in New Jerseyem tako zvani »Palisades Interstake Park«. V okoliških ozemljih se je talna voda tako znižala, da je postalo za oskrbo prebivalstva z vodo že nevarno, potoki v parku pa so imeli vode kakor prej ter so dajali vsak dan milijone litrov tekočine okoliškim občinam.

Nastanek te »oaze« je pripisati bobrom. Pred devetnajstimi leti so tu naselili kolonijo teh živali in jo postavili pod zaščito. Prvotno je štela kolonija le šest živali, ki so se med tem tako razmnožile, da jih je najmanj 2000. Bobri podirajo drevesa in zavirajo z njimi vodo, da se ne more prehitro odtekati. Vsepovsod nastajajo majhne dolinske pregrade, ki imajo dovolj vode še tedaj, kadar je zemlja v okolici že čisto izsušena. Letošnjo jesen so nekatere občine upravo parka naprosile, naj jim da na razpolago nekoliko bobrov, da jih naselijo tudi na drugih točkah vzhodnih držav, da bodo pomagali odpravljati vsakoletno sušo.

Iz zgodovine tankov

Prvi napad s tanki je zmagovito prebil — Aleksander Veliki. Bojni vozovi so imeli v tedanjem času seveda še precej preprosto obliko.

Ko se je veliki osvajalec iz Macedonije l. 335. pred našim štetjem obrnil proti Siriji, je moral skozi sotesko, ki so jo Trakijci trdovratno branili. Zavarovali so se za svojimi bojnimi vozovi in Aleksander je pravočasno spoznal, da hočejo svoje težke vozove spustite s pobočja na njegove čete, da jih pomečkajo. S spretnim manevrom jim je to namero preprečil.

Obramba belgijske nevtralnosti

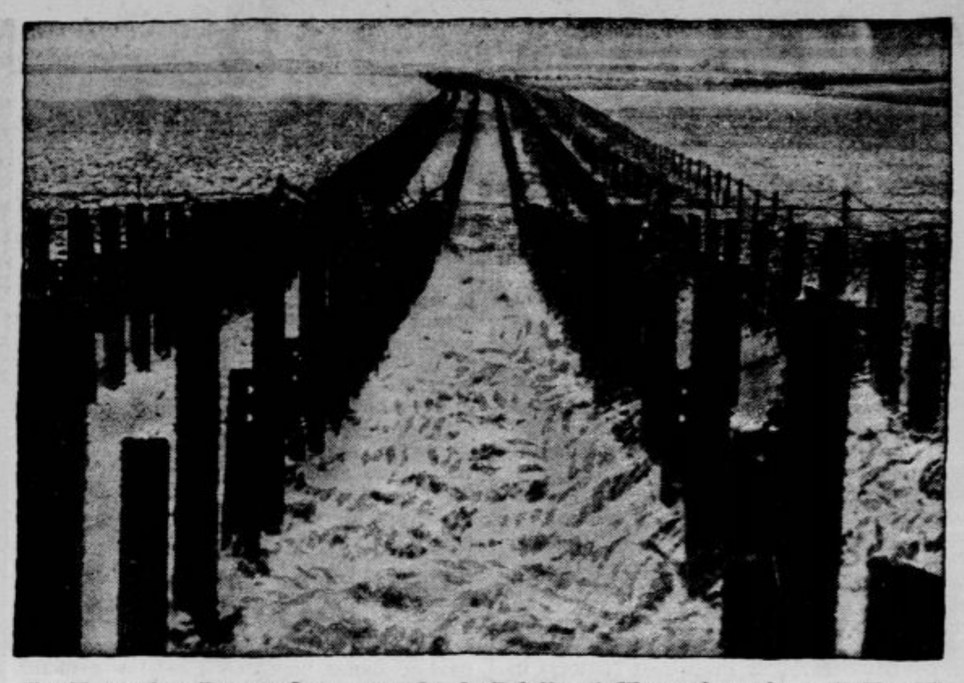

Da bi se ubranila nenadnega napada, je Belgija utrdila svojo mejo proti Nemčiji s tračnicami, položenimi v beton. Tračnice so poleg tega povezane med seboj še z bodečo žico

„Snežna križarka“ na poti v Antarktido

Nova odprava admirala Byrda

Nova odprava admirala Byrda se prične te dni s tem, da odplove »North Star«, severna zvezda, prva ladja te odprave proti Južnemu tečaju. »Severni zvezdi« bo sledil teden dni pozneje »Bear«, stari admiralov raziskovalni brod. Obe ladji bosta pluli skozi Panamski prekop v Tihi ocean. Na Novi Zelandiji obnovita kurivo, nato se usmerita naravnost proti Mali Ameriki, staremu Byrdovemu taborišču v Antarktidi.

Odprava obsega nič manj nego 125 mož in je opremljena tako, kakor doslej še nobena antarktična odprava. S seboj vzame 65 psov, zložljiva bivališča, najmodernejše in najdražje instrumente ter živeža za več let. Nov raziskovalni pripomoček je »snežna križarka«, ogromno, petnajst metrov dolgo, šest metrov široko in pet metrov visoko vozilo, ki se pomika tako na kolesih kakor na saneh, se lahko samo izkoplje iz zametov, ima spalne prostore in laboratorije, ki se dado kuriti in vozi s seboj letalo. To snežno križarko so izdelali nalašč za Byrdovo odpravo in so zanjo potrošili 150.000 dolarjev.

Naloga nove odprave je ta, da izmeri klinasti odsek Antarktide južno od rta Horna, odsek, ki ima svojo konico v Južnem tečaju, da ga v vsakem oziru razišče in s tem zagotovi Zedinjenim državam pravico do njega. Ameriški kongres je naklonil že 350.000 dolarjev za stroške in admiral Byrd upa, da bodo nove podpore omogočile njegovi odpravi, da bo lahko ostala več let v Antarktidi.

Razbita pogajanja med Rusijo in Finsko

Finska vlada je odpoklicala svojo delegacijo iz Moskve — Na sliki vidimo zunanjega ministra Finske, Erkka

Koliko stane lepota?

Američanke so v zadnjih dvanajstih mesecih izdale več nego 200 milijonov dolarjev za svojo lepoto, od tega 113 milijonov samo za to, da so njih lasje nakodrani v valovih. Devet in trideset milijonov žensk je v tem času obiskalo 78.624 lepotnih salonov, kolikor jih je v Zedinjenih državah. Plačale so 25 milijonov dolarjev za striženje, 20 milijonov za nego obraza, 17 milijonov za barvanje las in 13 milijonov dolarjev za nego rok in prstov na njih.

Kozmetičnih izdelkov so Američanke v dvanajstih mesecih kupile za 13 milijonov dolarjev, lasnih vodic za 2 milijona, a masaža glave jih je stala 4 milijone dolarjev. Po prometu je lepotna industrija v Zedinjenih državah na šestem mestu med vsemi ameriškimi industrijami. Samo na New York odpade tretjina celotnega prometa.

ANEKDOTA

Mascagni je nekega dne pod svojim oknom nekega lajnarja slišal igrati neizogibni »Intermezzo« iz »Cavallerie rusticane«. Možak je igral tako hitro, da skladatelj tega ni mogel več poslušati. Planil je na cesto, vzel lajnarju ročaj iz rok in začel vrteti v pravem tempu. Na začudeno lajnarjevo vprašanje, kaj to pomeni, je Mascagni povedal, kdo je in da mu je hotel samo pokazati, kako naj igra njegovo muziko. Možak je bil sprva malo jezen, potem si je pa nekaj domislil in je zadovoljno odvlekel svoj voziček. Naslednji dan se je zopet pojavil pred Mascagnijevo hišo, toda z velikim lepakom na lajni, na katerem je bilo čitati: »Učenec znamenitega Mascagnija!«

VSAK DAN ENA

»Pazite se, gospa, fanté, ki ga nabijate po zadnji plati, je prej pogoltnilo več nabojev . . .« (»Judge«)

Zane Grey: 9

Zakon zapada

Roman

Tim se je namuznil, kajti vranec Pitch, ki ga je imel Cal od Enoha v dar, je bil najboljši konj daleč na okoli.

»Menda nisi pijan?« je vprašal zaradi previdnosti.

»Ne — saj veš, da nikoli ne pijem.«

»Tedaj sprejmem stavo — vsi ste priče!«

Dogovor sta po vseh pravilih potrdila s tem, da sta si segla v roke; nato je Cal zaprl hladilnik in pognal motor, ki je v njegovo silno začudenje brezhibno tekel. Ko se je peljal proti pošti, se mu je sicer zdelo, da z vozom vendarle nekaj ni v redu, kajti motor je deloval kar sumljivo hitro in tiho.

Pred vrati se je naslanjalo nekaj rysonskih prebivalcev, ki so kadili, klepetali in čakali najvažnejšega dnevnega dogodka — prihoda poštne kočije. Tuck Merry je skromno sedel s svojo culo na vrhnji stopnici.

Baš ko je hotel Cal stopiti z voza, je zagledal na cesti, prihajajoči z vzhoda, tri bližajoče se jezdece ter spoznal v njih Saundersovega delovodjo Blooma in dva izmed njegovih cowboyev. Posebno to, da je bil eden teh dveh Bid Hatfield, lev vseh plesnih prireditev in najuspešnejši osvajalec ženskih src, se je zazdelo Calu osebna smola. Ta se bo lepo norčeval iz njega, ko ga bo videl tu kot viteškega varuha stare device!

Trojica je razjahala; med tem, ko je tretji ostal pri konjih, sta krenila Bloom in Hatfield proti pošti. Čokati, širokopleči Bloom je bil zdrav in korenjaški mož kakih štiridesetih let. Hatfield, dosti mlajši in nenavadno zal, se je odlikoval posebno s svojo slikovito obleko, sestoječo iz mogočnega bobrovinastega sombrera, modre flanelaste srajce, rdeče ovratne rute in dolgih, s srebrom izvezenih usnjenih hlač, ki so bile na straneh obšite z dolgimi resami.

Ko sta prišla mimo Cala, mu je Bloom kratko pokimal, med tem ko ga je Hatfield namenoma prezrl. Pogled na Tucka Merryja je zbudil v obeh neskaljeno veselost, zlasti Hatfield se je glasno in neprisiljeno zasmejal.

»Menda je res ušel iz cirkusa,« je menil Bloom, na kar sta stopila v poštno poslopje.

Cal je hitro stopil k Tucku, ki je bil porogljive opazke dobro slišal, a se ni prav nič zmenil zanje, in mu šepnil:

»Ta je bil Bloom, ki sem ti pravil o njem — a drugi, mladi gizdalin, mi je skoraj še bolj zoprn.«

»Prav, prav, razumem,« je smehljaje se dejal Tuck.

»Onile štirje tam so izmed naših — predzadnji je moj bratranec Wess, drugače zlata duša, a danes kani gotovo nekakšno grdobijo proti meni.«

»Nič ne de — saj sem j a z s teboj,« je mirno rekel Tuck.

Cal se je vrnil k svojemu Fordu, kajti prav ta mah je prihrumel s strahovitim truščem poštni avto, izpod katerega se je valil velikanski oblak prahu. Zavore so zaškripale, težki voz se je sunkoma ustavil, šofer je skočil s svojega sedeža, ustrežljivo odprl vrata in zaklical:

»Tako — smo že tu!«

Najprej je privlekel iz notranjosti več kosov ročne prtljage, usnjenih kovčegov in škatel za klobuke, ki jih v tej kakovosti in ličnosti na zapadu le redkokdaj vidiš. Nato je udvorljivo pomagal iz voza dami, ki jo je Calu pri tem na žalost povsem zakril — le ko je lahkih nog stekla po stopnicah navzgor, je preko glav radovednežev za hipec ujel pogled na njene vihrajoče plave kodre.

Cal je osuplo strmel za njo; ko je pa izginila v poštni urad, se je spomnil dolžnosti in se preril do avtomobila, čigar vrata je šofer prav tedaj zaloputnil. Pogledal je vanj — nobenega drugega potnika ni bilo.

Čustvo neizmernega olajšanja ga je prevzelo: sestra gospodične Stockwellove je bila torej očividno zamudila zvezo ali se je pa vobče premislila, in gospodje Arizona, Matthews, Ames in tako dalje so se bili zaman potrudili semkaj, da bi se smejali na njegov rovaš. Kako neumno so zdaj gledali, grdobe!

Ko jih je še zadovoljno opazoval, je gospodična stopila iz poštnega urada in se ozrla, kakor da nekoga išče. Vsi moški so se vzravnali, si zavihali brke in se postavili v kar najugodnejši ustop.

Bila je res nenavadno lepa s svojimi temnomodrimi, bleščečimi očmi in svojimi ustnicami, ki so se zdele tudi Calu nekam močno rdeče. Modna, čreslastorjava obleka ji je segala komaj za dlan čez kolena, in ker je nosila kratke nogavičke, je kazala dobršen del lepo oblikovanih nožic.

»Oh, šofer, ali morda poznate gospoda, ki je prišel pome?« je vprašala s tako sladkim glasom, da so vsem moškim srca poskočila.

»Trenutek, prosim, takoj se vrnem,« je odvrnil ta, ki je pravkar vlekel dve težki pisemski vreči v poštni urad.

Preden se je pa utegnil šofer vrniti, je s klobukom v roki pristopil k nji Bid Hatfield ter jo ogovoril:

»Mislim, gospodična, da ste vi dama, ki jo čakam.«

»Moje ime je Georgia Stockwellova,« je odgovorila, mereč ga od glave do žvenkečočih ostrog.

Cal Thurman je zazijal z usti in očmi. To je bila torej sestra gospodične Stockwellove! Učiteljica se je bila bogme poredno maščevala za vse burke, ki so ji jih bili Thurmanovi fantje že nagodili — nu, ta naj se pripravi!

Georgia je očividno pričakovala, da se bo Hatfield, čigar vnanjost ji je bila menda zelo po godu, takisto predstavil; ker je pa molčal, je skomignila z rameni in pustila, da je pobral njeno prtljago — toda Cal, ki se je bil preril skozi trumo zijal, mu je stopil naproti.

»Kaj vam hodi na misel, Hatfield?« je vzrojil. »J a z sem prišel po gospodično Stockwellovo.«